



ISSUE №8



International periodic scientific journal

—*ONLINE*

www.moderntechno.de

Indexed in
INDEXCOPERNICUS
(ICV: 71.70)

MODERN ENGINEERING AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES

Heutiges Ingenieurwesen und
innovative Technologien

Issue №8

Part 3

June 2019

Published by:
Sergeieva&Co
Karlsruhe, Germany

Editor: PhD Kupriyenko Sergiy

Editorial board:

Averchenkov Vladimir, Doctor of Technical Sciences, Professor

Antonov Valery, Doctor of Technical Sciences, Professor, Academician

Bykov Yuri, Doctor of Technical Sciences, Professor

Goncharuk Sergey, Doctor of Technical Sciences, Professor, Academician

Zakharov Oleg, Doctor of Technical Sciences, Professor

Capitanov Vasily, Doctor of Technical Sciences, Professor

Kalaïda Vladimir, Doctor of Technical Sciences, Professor, Academician

Kovalenko Petr, Doctor of Technical Sciences, Professor, Academician

Kopey Bogdan, Doctor of Technical Sciences

Kosenko Nadezhda, Doctor of Technical Sciences, Associate Professor

Kruglov Valeriy, Doctor of Technical Sciences, Professor, Academician

Kuderin Marat, Doctor of Technical Sciences, Professor

Lomotko Denis, Doctor of Technical Sciences, Professor, Academician

Lebedev Anatoly, Doctor of Technical Sciences, Professor

Makarova Irina, Doctor of Technical Sciences, Professor

Morozova Tatiana, Doctor of Technical Sciences, Professor

Rokochinsky Anatoly, Doctor of Technical Sciences, Professor

Romashchenko Mikhail, Doctor of Technical Sciences, Professor, Academician

Anatoliy Pavlenko, Doctor of Technical Sciences, professor

Pachurin Herman, Doctor of Technical Sciences, professor, Academician

Pershin Vladimir, Doctor of Technical Sciences, Professor

Piganov Mikhail, Doctor of Technical Sciences, Professor

Polyakov Andrey, Doctor of Technical Sciences, Professor, Academician

Popov Viktor, Doctor of Technical Sciences, Professor

Sementsov Georgiy, Doctor of Technical Sciences, Professor, Academician

Sukhenko Yuri, Doctor of Technical Sciences, professor

Sergey Ustenko, Doctor of Technical Sciences, associate professor

Habibullin Rifat, Doctor of Technical Sciences, Professor

Chervonyi Ivan, Doctor of Technical Sciences, Professor, Academician

Shayko-Shaikovsky Alexander, Doctor of Technical Sciences, Professor, Academician

Shcherban Igor, Doctor of Technical Sciences, Associate Professor

Kirillova Elena, Doctor of Technical Sciences, Associate Professor

UDC 08

LBC 94

DOI: 10.30890/2567-5273.2019-08-03

Published by:

Sergeieva&Co

Lußstr. 13

76227 Karlsruhe, Germany

e-mail: editor@moderntechno.de

site: www.moderntechno.de

The publisher is not responsible for the validity of the information or for any outcomes resulting from reliance thereon.

Copyright
© Authors, 2019



About the journal

The International Scientific Periodical Journal "Modern Technology and Innovative Technologies" has been published since 2017 and has gained considerable recognition among domestic and foreign researchers and scholars.

Periodicity of publication: Quarterly

The journal activity is driven by the following objectives:

- Broadcasting young researchers and scholars outcomes to wide scientific audience
- Fostering knowledge exchange in scientific community
- Promotion of the unification in scientific approach
- Creation of basis for innovation and new scientific approaches as well as discoveries in unknown domains

The journal purposefully acquaints the reader with the original research of authors in various fields of science, the best examples of scientific journalism.

Publications of the journal are intended for a wide readership - all those who love science. The materials published in the journal reflect current problems and affect the interests of the entire public.

Each article in the journal includes general information in English. The journal is registered in INDEXCOPERNICUS.

Sections of the Journal:

Library of Congress Classification Outline	Sections
Subclass TJ / TJ1-1570	Mechanical engineering and machinery
Subclass TK / TK1-9971	Electrical engineering.
Subclass TA / TA165	Engineering instruments, meters, etc. Industrial instrumentation
Subclass TK / TK5101-6720	Telecommunication
Subclass TK / TK1-9971	Electrical engineering. Electronics. Nuclear engineering
Subclass TN / TN1-997	Mining engineering. Metallurgy
Subclass TS / TS1950-1982, TS2120-2159	Animal products., Cereals and grain. Milling industry
Subclass TS / TS1300-1865	Textile industries
Subclass TK / TK7800-8360	Electronics
Subclass T / T55.4-60.8	Industrial engineering. Management engineering
Subclass T / T351-385	Mechanical drawing. Engineering graphics
Subclass TA / TA1001-1280, Subclass TL / TL1-484, Subclass TE / TE1-450, Subclass TF / TF1-1620	Transportation engineering, Motor vehicles. Cycles, Highway engineering. Roads and pavements, Railroad engineering and operation
Subclass TH / TH1-9745	Building construction
Subclass T / T55-55.3	Industrial safety. Industrial accident prevention
Additional sections	Innovative economics and management, Innovations in pedagogy, Innovative approaches in jurisprudence, Innovative philosophical views

Requirements for articles

Articles should correspond to the thematic profile of the journal, meet international standards of scientific publications and be formalized in accordance with established rules. They should also be a presentation of the results of the original author's scientific research, be inscribed in the context of domestic and foreign research on this topic, reflect the author's ability to freely navigate in the existing bibliographic context on the problems involved and adequately apply the generally accepted methodology of setting and solving scientific problems.

All texts should be written in literary language, edited and conform to the scientific style of speech. Incorrect selection and unreliability of the facts, quotations, statistical and sociological data, names of own, geographical names and other information cited by the authors can cause the rejection of the submitted material (including at the registration stage).

All tables and figures in the article should be numbered, have headings and links in the text. If the data is borrowed from another source, a bibliographic reference should be given to it in the form of a note.

The title of the article, the full names of authors, educational institutions (except the main text language) should be presented in English.

Articles should be accompanied by an annotation and key words in the language of the main text and must be in English. The abstract should be made in the form of a short text that reveals the purpose and objectives of the work, its structure and main findings. The abstract is an independent analytical text and should give an adequate idea of the research conducted without the need to refer to the article. Abstract in English (Abstract) should be written in a competent academic language.

The presence of UDC, BBK

Acceptance of the material for consideration is not a guarantee of its publication. Registered articles are reviewed by the editorial staff and, when formally and in substance, the requirements of the journal are sent to peer review, including through an open discussion using the web resource www.sworld.education

Only previously unpublished materials can be posted in the journal.

Regulations on the ethics of publication of scientific data and its violations

The editors of the journal are aware of the fact that in the academic community there are quite widespread cases of violation of the ethics of the publication of scientific research. As the most notable and egregious, one can single out plagiarism, the posting of previously published materials, the misappropriation of the results of foreign scientific research, and falsification of data. We oppose such practices.

The editors are convinced that violations of copyrights and moral norms are not only ethically unacceptable, but also serve as a barrier to the development of scientific knowledge. Therefore, we believe that the fight against these phenomena should become the goal and the result of joint efforts of our authors, editors, reviewers, readers and the entire academic community. We encourage all stakeholders to cooperate and participate in the exchange of information in order to combat the violation of the ethics of publication of scientific research.

For its part, the editors are ready to make every effort to identify and suppress such unacceptable practices. We promise to take appropriate measures, as well as pay close attention to any information provided to us, which will indicate unethical behavior of one or another author.

Detection of ethical violations entails refusal to publish. If it is revealed that the article contains outright slander, violates the law or copyright rules, the editorial board considers itself obliged to remove it from the web resource and from the citation bases. Such extreme measures can be applied only with maximum openness and publicity.



УДК 330;001

MECHANISMS FOR THE IMPLEMENTATION OF THE PROGRAMME OF CREATION OF INNOVATION CENTERS**МЕХАНИЗМЫ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОГРАММЫ СОЗДАНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ЦЕНТРОВ****Zaitsev N. S / Зайцев Н.С.***Postgraduate/ аспирант*

Аннотация. Показаны предпосылки для формирования региональных инновационных центров. Приведены основные реализуемые задачи, в процессе достижения целей функционирования инновационного центра. Рассмотрена специфика его функционирования, определяющаяся степенью учета существующих системообразующих факторов эффективного регулирования инновационной деятельности. Особое внимание уделено механизму реализации программы создания регионального инновационного центра, включающего: информационно-аналитическое, нормативно-правовое и экономико-финансовое обеспечение, организацию взаимодействия элементов структуры при отборе в внедрении инновационных проектов, а также маркетинговое обеспечение. Изложено содержание организационной, функциональной и информационной структур регионального инновационного центра.

Ключевые слова: Региональный инновационный центр, инновационный процесс, инновационные разработки, инновационное развитие, инновационные технологии.

Цель исследования. Раскрыть предпосылки для формирования региональных инновационных центров (РИЦ). Показать специфику функционирования и структуру механизма реализации программы РИЦ.

Введение. Рассматривая активизацию инновационного процесса в России в качестве главного подхода повышения эффективности развития субъектов Федерации, следует отметить необходимость их комплексного развития [1, 2, 3]. Однако, как мы знаем, многие новые масштабные инновационные разработки не могут быть реализованы силами отдельных субъектов предпринимательской деятельности по ряду объективных причин, а основное – это отсутствие инновационных ресурсов и технологической базы [4, 5, 6].

Формирование на территории субъектов РФ региональных инновационных центров (РИЦ) с целью роста эффективности регулирования инновационной деятельности в рамках субъектов Федерации будет являться одним из методов решения этой проблемы. Региональный инновационный центр – комплекс, созданный для развития исследований, разработок и коммерциализации их результатов в рамках приоритетных направлений научно-технического развития субъектов РФ. РИЦ смогут регулировать деятельность субъектов предпринимательства, вузы, НИИ, институты инновационного развития, производственные организации, лизинговые и финансовые структуры, осуществляющие свою деятельность на территории региона. Стоит отметить, что вузы занимают особое место в регионах, они способствуют инновационному развитию в различных областях науки, в том числе и в технических науках [7].

Методы исследования. В процессе исследования, анализа и



систематизации полученной информации применены общенаучные методы познания: опрос, наблюдение, сбор и обработка информации, анализ существующих источников по рассматриваемой проблематике. Теоретической и методической основой послужили труды отечественных ученых, исследователей и специалистов, посвященные проблемам развития инновационных систем.

Результаты исследования. Основной целью деятельности РИЦ является ускоренное внедрение в производство научных исследований и разработок, осуществление полного инновационного цикла научно-исследовательских и опытно-конструкторских работ, включая создание промышленных (опытно-промышленных) образцов по наиболее важным областям, осуществление координации образовательной, научной и научно-технической деятельности субъектов предпринимательства в регионе [8].

Предпосылками для формирования РИЦ могут быть:

- научный потенциал (ученные мирового уровня, крупные научные центры, вузовская и производственная науки);
- институциональные условия (финансирование из средств государственного бюджета или различных фондов инновационного развития);
- политические предпосылки (проявляются в решимости руководства в становлении инновационной деятельности как одного из стратегических приоритетов развития);
- производственные предпосылки (определенный уровень инновационного развития всего региона и субъектов предпринимательства, располагающихся на его территории).

Реализация целей функционирования РИЦ достигается в ходе разрешения следующих задач:

- проведение комплексных исследований и системного анализа научно-технического и производственно-технологического потенциала субъектов предпринимательства регионов;
- выработка предложений и рекомендаций в интересах инновационного развития региона с учетом особенностей рыночных отношений и тенденций мировой экономики;
- определение наиболее важных областей научно-технического и производственно-технологического обеспечения субъектов предпринимательства региона, а также выпуска наукоемкой, высокотехнологичной продукции;
- проведение системных исследований проблем промышленных критических технологий (ПКТ) и промышленных базовых технологий (ПБТ);
- информационное и программно-методическое обеспечение при разработке программных документов, перспективных и краткосрочных прогнозов экономического развития региона;
- проведение технико-экономического анализа программных документов развития организаций в интересах инновационного развития региона;
- научно-методическое и информационно-аналитическое обеспечение



органов управления по увеличению эффективности управления формированием и осуществлением целевых программ, приоритетных проектов [9].

Из этого можно сделать вывод, что главными задачами РИЦ должна стать: обнаружение существующих объектов интеллектуальной собственности; получение запросов на разработку новшеств от потенциальных инвесторов; концентрация информации о них в банке данных; получение прав на создаваемую интеллектуальную собственность.

Специфика функционирования РИЦ должна заключаться в регулировании производства новых инновационных технологий, инновационного развития сектора науки и образования, региональной производственно-технологической и научно-технической базы на основе собственных или заимствуемых технологий, а также в подготовке кадров для работы в условиях новой промышленно-технологической формации [10]. Рассмотрим укрупненную схему функционирования регионального инновационного центра (рисунок 1).



Рис. 1 Схема функционирования регионального инновационного центра

Реализация схемы функционирования, как правило, определяется степенью учета существующих системообразующих факторов эффективного регулирования инновационной деятельности, включающих:

- правовую поддержку инновационной деятельности в субъектах РФ;
- нормативное регулирование деятельности по применению достижений в областях экономической деятельности;
- расширение процесса вовлечения объектов интеллектуальной собственности в экономический оборот;
- привлечение внебюджетных средств в интересах развития субъекта Федерации;
- организацию взаимодействия субъектов инновационной системы и обмена технологиями;
- тиражирование регламентов стандартных процессов и функций инновационной деятельности (инвентаризация, отбор, правовая защита,



маркетинг и трансферт инноваций, обмен информацией, сертификация, экспертиза, консалтинг и аудит, управление проектами, обучение и подбор персонала и др.);

- разработку и апробацию предложений и экономических мер, стимулирующих инновационную высокотехнологичную экономику;
- создание благоприятных условий для роста мотивации участия в инновационной деятельности государственных заказчиков, исполнителей и бизнес-инвесторов, а также для обеспечения эффективного стимулирования изобретателей и разработчиков к созданию и передаче прав на разработанные нововведения.

Структура механизма реализации программы создания РИЦ представлена на рис. 2.



Рис. 2 Структура механизма реализации программы создания РИЦ

Рассмотрим состав каждой из основных компонентов механизма реализации программы создания РИЦ:

1. Организация взаимодействия элементов инновационной структуры при отборе и внедрении инновационных проектов:

- разработка, введение, анализ функционирования механизма взаимодействия РИЦ с другими элементами инновационной структуры, координация их деятельности;
- организация экспертизы инновационных предложений и проектов организаций и поддержание деятельности экспертного блока инновационной системы региона;
- анализ портфеля главных инновационных проектов;
- отбор инновационных проектов с использованием системы РИЦ и других элементов инновационной системы региона, помощь их реализации;
- кадровое обеспечение модернизации и инновационного развития субъекта РФ.

2. Информационно-аналитическое обеспечение:

- интеграция информационных ресурсов, которая затрагивает область инновационной деятельности региона;
- обеспечение доступности информации о процессе разработки и реализации инновационных проектов;
- оценка инновационной деятельности субъектов предпринимательства



региона по установленным показателям и критериям.

3. Маркетинговое обеспечение:

- определение маркетинговой востребованности предлагаемых к финансированию инновационных проектов;
- маркетинговая поддержка инновационных проектов субъекта Федерации.

4. Экономико-финансовое обеспечение:

- разработка, введение и анализ функционирования механизма финансирования инновационных проектов, реализуемых в регионе РФ;
- обеспечение финансирования инновационных проектов.

5. Нормативно-правовое обеспечение:

- правовая охрана результатов интеллектуальной деятельности;
- разработка проектов нормативно-правовых актов по стимулированию инновационной деятельности субъектов предпринимательства, осуществляющих свою деятельность в субъекте РФ.

Вывод. РИЦ занимает важное место в инновационном развитии региона. Рассмотренные выше основные факторы по регулированию инновационной деятельности и механизм реализации программы создания РИЦ определяют содержание организационной, функциональной и информационной структур РИЦ.

Литература

1. Асаул А.Н. Развитая инновационная система – основа экономического прогресса и развития общества // Отечественной экономике – инновационный характер: материалы XIX научно-практической конференции Санкт-Петербург: АНО ИПЭВ, 2017. С. 382-385.
2. Асаул А.Н. Инновации – основная движущая сила экономического и социального развития страны // Отечественной экономике – инновационный характер: материалы XIX научно-практической конференции. Санкт-Петербург: АНО ИПЭВ 2017. С. 6-10.
3. Современные проблемы инноватики. Асаул А.Н., Заварин Д.А., Иванов С.Н., Рыбнов Е.И. / Санкт-Петербург: АНО ИПЭВ, 2016 – 208 с.
4. Асаул А.Н. Инновационная экосистема – залог эффективности процесса создания и использования инноваций // Отечественной экономике – инновационный характер: материалы XIX научно-практической конференции. Санкт-Петербург: АНО ИПЭВ 2017. С.221-239.
5. Асаул А.Н. Разработка и коммерциализация лучших инновационных решений – источники формирования общественных благ // Проблемы предпринимательской и инвестиционно-строительной деятельности: материалы XVII научно-технической конференции. Санкт-Петербург: АНО ИПЭВ 2015. С. 266-283.
6. Асаул А.Н. Инновационно-инновативная способность России // Саморазвитие, самоуправление и трансформационные изменения в инвестиционно-строительной сфере: материалы XV научной конференции. Санкт-Петербург: АНО ИПЭВ 2015. С. 118-135.



7. Асаул А.Н. Формирование и реализация стратегии развития макрорегионального комплекса наука-образование-инновации // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. 2012. № 10. С. 81-88.

8. Механизмы обеспечения инновационного развития субъектов предпринимательства. Асаул А.Н., Загидуллина Г.М., Емельянов О.О., Фалтинский Р.А. / Санкт-Петербург: АНО ИПЭВ, 2016 – 418 с.

9. Малыгин И.Г., Комашинский В.И., Шаталова Н.В., Асаул А.Н. Когнитивная экономика и транспорт / Технологии построения когнитивных транспортных систем Материалы всероссийской научно-практической конференции. ФГБУН ИПТ им. Н.С. Соломенко РАН. 2018. С. 21-29.

10. Асаул А.Н. Макрорегиональные комплексы: наука-образование-инновации // Саморазвитие, самоуправление и трансформационные изменения в инвестиционно-строительной сфере Материалы XV Международной научной конференции. Под ред. заслуженного деятеля РФ д.э.н., проф. Асаул А.Н., 2013. С. 173-190.

References

1. Asaul A. N. Developed innovation system – the basis of economic progress and development of society // domestic economy – innovative nature: materials of the XIX scientific and practical conference St. Petersburg: ANO IPEV, 2017. P. 382-385.

2. Asaul A. N. Innovation – the main driving force of economic and social development of the country // domestic economy – innovative nature: materials of the XIX scientific and practical conference. Saint Petersburg: ANO IPEV 2017. P. 6-10.

3. Modern problems of innovation. Asaul A. N., Zavarin, D. A., Ivanov S. N., Rybnov E. I. / St. Petersburg: ANO IPEV, 2016 – 208.

4. Asaul A. N. Innovation ecosystem – the key to the effectiveness of the process of creation and use of innovations // domestic economy – innovative nature: materials of the XIX scientific and practical conference. Saint Petersburg: ANO IPEV 2017. P. 221-239.

5. Asaul A. N. Development and commercialization of the best innovative solutions – sources of public goods // Problems of business and investment and construction activities: proceedings of the XVII scientific and technical conference. Saint Petersburg: ANO IPEV 2015. P. 266-283.

6. Asaul A. N. Innovative and innovative ability of Russia // self-Development, self-government and transformational changes in the investment and construction sector: proceedings of the XV scientific conference. Saint Petersburg: ANO IPEV 2015. P. 118-135.

7. Asaul A. N. Formation and implementation of the development strategy of the macro-regional complex science-education-innovation // international journal of applied and fundamental research. 2012. No. 10. P. 81-88.

8. Mechanisms of innovative development of business entities. Asaul A. N., Zagidullina G. M., Emelyanov A., Faltinsky R. A. / St. Petersburg: ANO IPEV, 2016 – 418 p

9. Malygin I. G., Komashinsky V. I., Shatalova N. In. Asaul A. N. Cognitive Economics and transport / Technologies of construction of cognitive transport systems Materials of the all-Russian scientific and practical conference. SCIENCE IPT them. N. With. Solomenko Russian Academy of Sciences. 2018. P. 21-29.

10. Asaul A. N. Macro-regional complexes: science-education-innovation // self-Development, self-government and transformational changes in the investment and construction sector Proceedings of the XV International scientific conference. Under the editorship of the honored worker of the Russian Federation doctor of Economics, Professor Asaul A. N., 2013. P. 173-190.



Annotation. The prerequisites for the formation of regional innovation centers are shown. The main implemented tasks in the process of achieving the goals of the innovation center are given. The specificity of its functioning is considered, which is determined by the degree of consideration of existing system-forming factors of effective regulation of innovative activity. Particular attention is paid to the mechanism of implementation of the program of creation of the regional innovation center, including: information and analytical, legal and economic and financial support, organization of interaction of the elements of the structure in the selection in the implementation of innovative projects, as well as marketing support. The content of the organizational, functional and information structures of the regional innovation center is presented.

Keyword: Regional innovation center, innovation process, innovative developments, innovative development, innovative technologies.



UDC 331.1: 336.7

THEORETICAL REVIEW OF LONG-TERM CARE INSURANCE
ТЕОРЕТИЧНИЙ ОГЛЯД СТРАХУВАННЯ ДОВГОСТРОКОВОГО ДОГЛЯДУ**Yin Haiyan / Іннь Хайянь***PhD student / аспірант*

ORCID:0000-0001-7439-1655

Huo Zhiping / Хуо Чжіпін*PhD student / аспірант*

ORCID:0000-0002-2077-2660

Mykhailov Andrii / Михайлов Андрій*Dr. in Economics., Assoc. Prof. / д.е.н., доц.*

ORCID: 0000-0003-0872-2334

Yan Xiumin / Янь Сюмін*Dr. in Management., Prof. / д.е.н., проф.**Sumy National Agrarian University, Sumy, Ukraine**HeNan Institute of Science and Technology, Henan, China*

Abstract. *The international long-term care insurance for the elderly can be divided into two categories: one is the commercial insurance model represented by the United States, and the other is the social insurance model represented by Japan and Germany. At present, with the aging of China's population, there are more and more empty-nest families, and the proportion of disabled elderly people is increasing. The lack of long-term care has become a huge threat to the elderly. In China, we should solve the problem of caring caused by the aging of the population in the current and future period. We should make the elderly long-term care guarantee cover the elderly population and formulate a reasonable long-term care system for the elderly. Based on a review of domestic research results, this article draws on the experience of long-term care commercial insurance in the United States, Germany and Japan, proposes policy recommendations for the choice of long-term care insurance in China.*

Keywords: *Long-Term Care; Long-Term Care Insurance; Aging.*

Introduction.

In recently years, the aging of countries around the world has become increasingly serious, and the increase in the number of disabled elderly people caused by aging has become a problem that all countries in the world have to face. Traditionally, family members usually take care of disabled elderly people and use family savings to pay for long-term care. However, changes in family structure – low fertility rates, scattered family members' residences, family miniaturization and widespread divorce have reduced family members' informal care for disabled elderly. In addition, due to changes in women's role in the family and more and more women are going to work, the opportunity cost of providing informal care for women have increased. These changes have made it impossible for informal care to meet the increasing demand for long-term care, while informal care is less efficient than long-term care provided by institutions. In this context, countries began to explore long-term care insurance.

This paper intends to discuss these aspects: first, define long-term care, long-term care insurance; Then review the long term care insurance need research, long term care insurance supply research, long term care system and long term care



insurance system research. Finally, the conclusion is drawn. The specific research ideas are shown in the figure below.

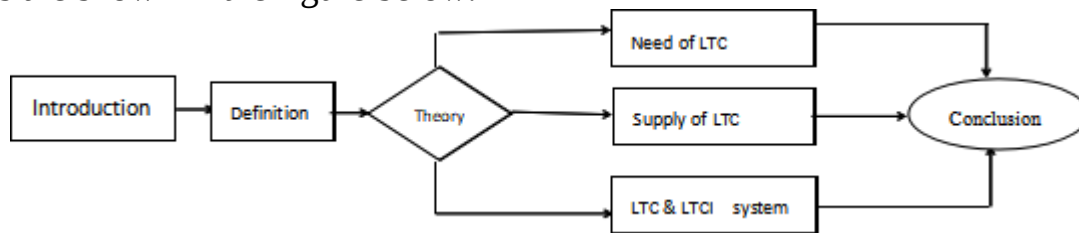


Fig.1. Research content of long-term care insurance systems

Concept definition.

Long-term care. The United States was one of the early countries to establish long-term care insurance system, the American Health Insurance Institute gave a clear definition of long-term care: In a longer period of time, for the continuous suffering from chronic diseases, such as alzheimer's disease and other cognitive impairment or disability, that is, the care provided by the person with functional impairment. It includes medical services, social services, home services, delivery services or other supportive services.” According to the world health organization, long-term care refers to care activities carried out by non-professional caregivers (family members, friends or neighbors, etc.) and professional caregivers, to ensure the highest level of independent living and personal dignity of the quality of life of those with incomplete care. Both definitions emphasize that the purpose of long-term care is to repair people with chronic diseases or loss of daily living ability, not to cure the disease or to preserve life. Unlike the treatment of chronic diseases, long-term care aims to provide supportive services for people who are disabled or lack of self-care ability, such as disability, dementia or semi-disability, semi-deterioration, etc., to maintain and enhance the physiology of patients as long as possible and ensure the quality of their lives.

Long-term care insurance. Long-term care usually refers to long-term care for the elderly, the cycle is usually long, generally up to six months, several years or even more than ten years, and the cost of care is high. The American Health Insurance Institute believes that long-term care insurance is designed for consumers and provides protection against the potentially large amount of care expenses incurred in the event of long-term care. Long-term care insurance is also defined by the American Life Insurance Management Association and Cologne General Reinsurance. Throughout the perspective of institutions and scholars at home and abroad, long-term care insurance is a kind of compensation for the cost of caring for the elderly who are partially or completely unable to take care of themselves due to old age and chronic diseases.

Theoretical research.

Based on the theory of long-term care needs of the elderly. Zhu Minglai (2011) adopts the “bottom-up” estimation method to estimate the number of elderly people who are unable to take care of themselves in the life of the elderly and the number of elderly people who are unable to take care of themselves in the future, calculate the annual average cost of long-term care needs in China, and finally estimate the total cost of long-term care for the elderly [1]. The results show that by



2050, the number of elderly people in need of long-term care in China will reach 33.31 million, which is 2.6 times that of 2010. The total cost of long-term care will need about 702.2 billion RMB to 1.17 billion RMB.

Based on factors influencing long-term care needs. Dai Weidong (2011) analyzed the differences in long-term care needs through surveys in Anhui and Jiangsu provinces. The influence factors are: region, household registration, education, no children, pensions, difficult to bathe, hemiplegia, daughter or son-in-law can take care [2]. Dai Weidong, Tao Xiubin (2012) conducted a multivariate Logit regression model analysis of the willingness of young people in Anhui and Jiangsu provinces to participate in long-term care insurance [3]. They found that the regional variables were not significant change, they worried about that the elderly without care, did not understand the policy, and worried about old age and illness, worried that the future economy will not be affluent and the educational level will be have significant change. Fan Juanjuan (2011) believes that the leading factors in the demand for long-term care services are: the rapid growth of the elderly population, the trend of aging and the increase in the proportion of obesity [4].

A study by American scholar Sturm et al. (2004) showed that obesity and disability showed a strong positive correlation [5]. The proportion of disability in men and women with mild obesity was 6.5% and 7.1%, the proportion of disability in men and women with moderate obesity rose to 9.3% and 10.8%, and the proportion of obesity in men and women with severe obesity rose to 18.7% and 21.4%. Obesity can easily lead to diseases such as arthritis, rheumatism, heart disease and high blood pressure, which are the most likely to cause disability, causing a surge in long-term care needs (Freedman, Martin and Schoeni, 2004). Among them, 30% of people with arthritis and rheumatism may be disabled, and about 23.2% of patients with heart disease and high blood pressure will cause disability. Xie Youlu (2012) conducted multiple linear regression analysis on the panel data of 21 provincial-level administrative regions in China from 2008 to 2010, it is found that there is a significant linear correlation between the four explanatory variables of RMB savings deposit of urban and rural residents, urbanization level, GDP and consumer price index; However, the impact of aging, family structure and education level on the premium income of long-term care is not significant economically, therefore, our government should establish a new long-term care insurance according to Chinese conditions [6].

Zhao Na, Chen Kai (2015) established an econometric model for analysis, based on the comparative experiment of risk notification, told participants these risk information, such as long-term care probability, average monthly long-term care cost, the average length and average daily home care on the continuous time, purchase intention transition probability for the empirical analysis, it is concluded that 33.02% of the participants choose to "not willing" before, but when they were told their risks, their purchase intention became "do" [7].

Information asymmetry. Insufficient information on long-term care risks has led to underestimation of the existence of risk, thereby curbing the effective demand for long-term care insurance. Yu Baorong, Gao Jing, Yu Longfeng (2012) empirical research found that the potential demand for life care services for the elderly in rural



areas is large [8]. The elderly in rural areas mainly rely on traditional family care, and the government-based care services are easily accepted. Lack of care resources and old-age care systems in rural areas hinder the acceptance of daily care services for the elderly.

Long-term care supply research. Wang Dewen, Xie Liangdi (2013) pointed out that the current supply of long-term care is far less than the demand, the supply service content is single, the service resources are insufficient, and it is believed that China should create a government-led "home care + community long-term care + LTC" system [9]. In terms of service content and service quality, Yang Fubin (2003) pointed out that China's current long-term care service level is still low, and the content only stays in body care and housework assistance [10], he believes that many women who work in long-term care services are older, they are not active or willing to do the job. Wang Shiquan (2004) suggested that specific care services should be provided according to the needs of different elderly people. The resources for long-term care should also be allocated reasonably, and the supply of various services should be flexible [11]. Lu Jin (2010) proposed to set up an audit and management department composed of talents in various fields to review the qualifications of seniors applying for long-term care, and then enter the next step after meeting the conditions, and tailored according to the different needs of the elderly. We should carry out personalized long-term care service plan [12]. Tian Qing (2010) believes that there is a lack of overall framework planning. Zhang Saijun (2001) pointed out that volunteers play an important role in the provision of long-term care services, but there are still many shortcomings in services [13].

Research on long-term care system. In order to cope with the increasing demand for long-term care and to meet the needs, we must build a reasonable long-term care model. Zhang Xiaotian and Lv Haiqing (1995) proposed that it is necessary to establish a multi-form or multi-level long-term care network system, which is divided into three types: home, mixed and institutional care to provide long-term [14], believes that the necessary conditions for realizing a reasonable model of long-term care for the elderly include are: rational planning of the functional layout of long-term care institutions; introduction of diversified long-term care services; implementation of case management-based long-term care management mechanisms, case managers generally responsible for the management of 40 elderly people, assessing according to the specific conditions of the elderly; establishing a long-term caring evaluation mechanism; developing a multi-supply service system.

Huang Chengli (2006) believes that with the weakening of long-term care provided by family for disabled elderly, the intensity of long-term care for the elderly by formal institutions should be increased [15]. Zhang Kan (2010) proposed to establish a long-term care service system with community long-term care services as the core in line with national conditions [16]. Li Weijie (2004) based on the analysis of the supply and demand of long-term care for urban elderly, proposed to establish long-term care service system, which based on informal long-term care provided by family members, with long-term care services at home and in the community as the core, and residential-type long-term care institutions as a supplement, this long-term care system consists of three forms: family, community and institutional long-term



care, and emphasizes family-based [17]. Yin Chengyuan (2006) proposed to establish a “home care system with government behavior as the mainstay, family care as the core, community service as the periphery, and caring system as the guarantee” [18]. Dang Junwu (2007) believes that China's long-term goal is to establish a long-term care service system covering all residents of Chinese cities and towns. The near-term goal is to build a basic framework for a long-term care service system, including five levels: establishing a long-term care insurance system and initial establishment, long-term care insurance system supplemented by social insurance and commercial insurance; foster long-term care service market; establish cooperation pattern among insurers, insured and service organizations; establish long-term care service industry standards and norms; establish long-term care services management and supervision system, and a management system with perfect system and efficient operation.

Yang Jinzhi (2006) pointed out that in the construction of long-term care mode in China, it is necessary to improve and perfect the home care service system; let the institution pension become the service system of home pension support; improve the government purchase service and evaluation supervision system. Fan Minglin (1998) believes that community service networks can be constructed from three levels: preventive, remedial and developmental, and the construction of long-term care systems can be strengthened.

Research on long-term care insurance system. China's long-term care insurance system should be based on social insurance and supplemented by commercial insurance. He Yudong and Sun Yuxi (2012) conducted a dynamic measurement of Chinese long-term care insurance supply in 2010-2050 [19]. The results show that the financing mechanism based on government support ability and personal payment ability is feasible, and even the financing mechanism based solely on personal payment ability also has certain feasibility. Internationally, Germany, Japan, and South Korea have adopted a long-term care social insurance system that is paid for by individuals, businesses and governments, which indeed solved the crisis of caring expenses for the elderly. Chinese social security system is the closest to Germany. It can learn from Germany's "long-term care insurance and follow-up medical insurance experience", adopt a combination of social insurance and commercial insurance, take social insurance as the main body, supplement with commercial insurance, and establish insurance. Basic, full coverage, multi-level long-term care insurance system. For the long-term care insurance system with social insurance as the main body, fund raising should be based on corporate and individual contributions, and the government should provide appropriate subsidies. In the context of the “new normal”, this approach seems to be contrary to the spirit of “appropriately reducing the social insurance premium rate in a timely manner” proposed by the Third Plenary Session of the 18th Central Committee, however, with the deepening of population aging, the establishment of long-term care insurance system is the trend. On the long view, the company's income from long-term care insurance premiums is higher than expenditure. Establishing a long-term care insurance system, while increasing the scope and extent of health care for insured persons, can seize the opportunity of medical insurance expansion as a new growth point for medical insurance. At the same time, the government is leading the



establishment of long-term care insurance, it is necessary to promote the development of public policies and supporting measures, then cultivate and improve the long-term care service market, promote the development of long-term care commercial insurance market. In August 2014, the “Several Opinions of the State Council on Accelerating the Development of Modern Insurance Service Industry” pointed out that it is necessary to build an insurance and people's livelihood security network and improve the multi-level social security system. It is recommended to establish commercial insurance as an important pillar of the social security system and encourage continued development. The development of China's long-term care commercial insurance is too slow, the coverage and scale are difficult to resolve the crisis of ageing care. The possible reason is the inherent weakness of commercial insurance – adverse selection. The United States mainly uses long-term care commercial insurance systems, but its scale is very limited. What are the influencing factors of long-term care commercial insurance coverage, why it only be supplemented in China's long-term care insurance system, which we can partially explain through US experiences.

Conclusion.

At the Fourth Session of the 12th National Committee of the Chinese People's Political Consultative Conference, Zhang Shiping, a member of the CPPCC, pointed out that in 2015, China's population over 60 years exceeded 222 million, and there were more than 100 million empty nesters, 70% of them were chronically ill, he proposed to include long-term care insurance in social insurance. The system will include the aging of the population as a basic national policy into the 13th Five-Year Plan. From the international experience, Japan introduced a caring insurance system when the elderly population accounted for 17.4% of the country's total population. South Korea introduced a caring insurance system when the elderly over 65 years old accounted for 10.3% of the country's total population. In 2014, China's elderly population over 65 years old accounted for 10.1% of the country's total population. China, Japan and South Korea belong to Asian countries, there are many similarities in cultural background and social environment, therefore, it is more appropriate to introduce social caring insurance at this stage. At present, people's awareness of caring insurance is relatively weak, the institutions that can provide caring services are far from meeting social needs.

Since 2012, Qingdao and Dongying City have started pilot caring insurance, but in terms of service items, service standards, service levels, etc, no unified indicators have been formed and no complete social care insurance system has been established. Japan implemented the care insurance system in 2000, but in the 1980s, it began to think about the development of an insurance policy, increased the investment in caring infrastructure, and constantly adjusted the number of professional nurses, the number of caring institutions, and the number of beds, ensure that there are sufficient resources to meet the needs while the system is running. South Korea began implementing the care insurance system in 2008, and in 2002 it has begun to develop plans to continuously expand its professional talents and service organizations. In the face of the current contradiction imbalance between supply and demand, China must accelerate the completion of the basic work of the pre-care insurance.



The government and the society need to expand the training scale of professional caring staff, build caring institutions, and improve caring facilities. Summarize and reflect on the relevant work in the cities where care insurance has been piloted, determine the proportion of contributions, service targets, service content, satisfaction indicators, etc., establish and improve the caring insurance system as soon as possible, and incorporate it into the social insurance system nationwide. Many countries have established a relatively complete caring insurance system. Among them, there are successful experiences and lessons of failure, while drawing on foreign experience, we must combine the actual situation in China to build a caring insurance system that is in line with China's national conditions. To sum up, the establishment of a caring insurance model that is jointly funded by the government, enterprises and individuals to provide services, supplemented by physical goods and cash is a choice that is more in line with China's national conditions.

References:

1. Zhu Minglai: China's Elderly Long-term Care Needs Budget and Safeguard Model Choice. Population and Development [J].2011 (5).
2. Dai Weidong. "Analysis of Long-term care Needs and Influencing Factors of Old People——Based on Comparative Study of Two Provinces of Su wan"[J]. Population Research, 2011(4).
3. Dai Weidong, Tao Xiubin. Analysis of the Willingness of Young People's Long-Term Care Insurance Demand and Its Influencing Factors——Based on Comparative Study of Su Shi and Two Provinces[J]. Chinese Health Care Management, 2012, 29(5): 353-355.
4. Fan Juanjuan. Analysis of the Causes of Long-Term Care Service Demand in OECD Coun6
5. Phong, Sturm. Scalar curvature, moment maps and the Deligne Pairing[J]. American Journal of Mathematics, 2004, 126(3):693-712.
6. Xie Youlu. Analysis of Factors Affecting the Demand of Long-term Nursing Insurance in China[J]. Finance & Economy, 2012(11): 75-78.
7. Zhao Na, Chen Kai. Analysis of the Influence of Risk Cognition on the Purchase Willingness of Long-term Nursing Insurance[J]. Insurance Research, 2015(10): 84-95.
8. Yu Baorong, Gao Jing, Yu Longfeng. Research on the needs and supply of daily care services for rural elderly [M]. Jinan: Shandong University Press. 2012.
9. Wang Dewen, Xie Liangdi. Status quo and development countermeasures of old-age care for the elderly in the community [M]. Xiamen: Xiamen University Press. 2013.
10. Yang Fubin, Zhong Chun. The "Home-based Pension" Model Sublimates the "Six-Chemical" Strategy to Clear the Development Obstacles [J]. Science Today, 2003(6): 14-15.
11. Wang Shiquan. On the Historical Evolution of Social Security Theory[J]. Mao Zedong, Deng Xiaoping Theory Research, 2004(4): 60-66.
12. Lu Jin. Research on the management system of the elderly care service for



the elderly in China [D]. Jilin University, 2010.

13. Zhang Saijun. Home Care Service: Another Pillar of Social Pension Service [J]. Shanghai Reform, 2001(1): 35-36.

14. Zhang Xiaotian, Lu Haiqing, Zhang Yalin, et al. Discussion on long-term care security system for urban elderly[J]. Chinese Health Care Management, 1995(9): 483-485.

15. Huang Chengli. Health, Burden and Family Care of the Elderly in China[J]. Chinese Health Resources, 2006, 9(5): 208-210.

16. Zhang Kan. Analysis of current status and policy recommendations for long-term care of disabled elderly people[J]. Shanghai Medical Journal, 2010, 31(s1): 8-11.[18]Hu Yue. Construction of Home Pension System Based on the Elderly's Willingness and Needs[J]. Population and Family Planning, 2009(9):31-32.

17. Li Weijie. Investigation on the long-term care needs of urban elderly and the service system [D]. Southeast University, 2004.

18. Yin Chengyuan, Tian Wei, Li Haoran. The Reference and Enlightenment of Japanese Long-term Nursing Insurance to China[J]. Journal of Japanese Studies, 2006(2): 14-17.

19. He Yudong, Sun Yuxi. Analysis of the Development Situation of China's Life Insurance Industry from the Perspective of Economic Cycle[J]. Insurance Research, 2012(3): 54-59.

20. Liu Yundong, FENG Yanan, WANG Yuhuan. "Long-term care needs and influencing factors of disabled elderly" [J]. Chinese Gerontology. 2016.36(6): 1482-1484

21. Cao Xinbang, Chen Qiang. "Analysis of the factors affecting the demand for long-term care insurance in China" [J]. China Population Science. 2014.4:102-109

22. Dai Weidong. "Long-term Care Insurance: Rational Choice of China's Endowment Insurance" [J]. Journal of Population Science, 2016.38(2):72~81

23. Jing Tao, Xie Yuantao. "Micro Analysis of the Operation Mode of Long-term Care Insurance System in China" [J]. Insurance Research. 2015.5:60-66

24. Harris M., Diminic S., Marshall C., et al. "Estimating service demand for respite care among informal caregivers of people with psychological disabilities in Australia"[J]. Aust N Z J Public Health, 2015, 39(3):284-292

Анотація: Міжнародне страхування довгострокового догляду для літніх людей можна розділити на дві категорії: одна - це модель комерційного страхування, представлена Сполученими Штатами, а інша - модель соціального страхування, яку представляють Японія та Німеччина. В даний час, зі старінням населення Китаю, все більше і більше пустельних сімей і частка інвалідів похилого віку зростає. Відсутність довгострокового догляду стала величезною загрозою для літніх людей. У Китаї ми повинні вирішити проблему турботи, викликану старінням населення в поточному та майбутньому періоді. Ми повинні зробити гарантію довгострокового догляду за літніми людьми, що охоплює літнє населення, і сформулювати розумну систему довгострокового догляду для літніх людей. Виходячи з огляду результатів вітчизняних досліджень, ця стаття спирається на досвід комерційного страхування довготривалого догляду в США, Німеччини та Японії, пропонує політичні рекомендації щодо вибору страхування довгострокового догляду в Китаї.

Ключові слова: Довгостроковий догляд; Страхування довгострокового догляду; Старіння.



UDC 334.004.9

IT-TOOLS FOR OPTIMIZATION OF BUSINESS PROCESSES IN STARTUP PROJECTS**ІТ-ІНСТРУМЕНТИ ОПТИМІЗАЦІЇ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ В СТАРТАП-ПРОЕКТАХ****Chuprina M.O. / Чупріна М.О.***Ph.D., assistant prof. / к.е.н., доцент*

ORCID: 0000-0002-3276-4473

*National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute», Kyiv
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені
Ігоря Сікорського», м. Київ, пр. Перемоги, 37, 03056*

Tolbatov A.V. / Толбатов А.В.*Ph.D., assistant prof. / к.т.н., доцент*

ORCID: 0000-0002-9785-9975

*Sumy National Agrarian University, Sumy, 160 Herasym Kondratiev, Sumy, 40021
Сумський національний аграрний університет, Суми, вул. Герасима Кондратьєва, 160, 40021*

Abstract. It is determined that the basis of the modern type of economic growth is the realisation of the competitive advantages, the stimulation of investment-orientated and innovative development, which is clearly connected with the spread of start-up projects. It is noted that IT companies offer both technological and organizational solutions for creating a stream of startups and their support at the initial level. Detailed key tasks solve the information systems of automatisisation of innovation activity and the advantages of using modern IT tools in the management of startup projects. Analysis of a separate software sector, namely, project management systems. It was emphasized that the improvement of information technologies should be aimed at: significant increase of efficiency indicators of using information technologies; simplify access and expand the potential of software tools and widespread use of "open technologies"; creating a "friendly" interface for users; significant improvement of quality and functions of information technologies, reduction of their value. An analysis of the opportunities and limitations provided by BizSpark for information technology startups has been made. It is proved that the introduction and application of modern IT-tools for business process optimization in the sphere of startup projects gives the opportunity to fulfill the basic requirements of the business: instantaneous deployment of all processes, accurate determination of decision making process, adaptation to constant changing conditions, increase of productivity due to the efficient use of all resources, minimization of project risks, improvement of customer service level.

Keywords. innovation development, startup project, business process optimization, information technology and systems.

Formulation of the problem. The economic development of Ukraine, the perspective of building a permanent place in the European community is enriched, first with the adoption of the innovative mode of economic development. The basis of the modern type of economic growth is the development of a competitive marketplace, stimulating investment-oriented and innovative development, which is clearly connected with the spread of start-up projects as a special organizational structure aimed at the development and implementation of high-tech and innovative products. Consequently, the strategy of innovation technological development is becoming a determining factor in ensuring the effective operating of the company. Today's management is aimed at implementation of the process approach in management, it is expedient to use modern software tools to improve the efficiency of the management process.



Analysis of recent research and publications. In addition, the range of issues related to the informational software in innovation activity is considered in the writings of such scholars as Bondar O., Bakayev O., Zgurovsky M.S. Ilyasheenko S., Kaidan L., A. Kovalev, Konovalenko I., Kravch'enko T., Kulik V., Pavlenko P.M. and others [1], [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8], [9], [10]. Paying tribute to the theoretical and practical value of previous achievements, there is a need to explore IT-tools for optimizing business processes in such an organizational structure as startup projects.

Purpose. It should be noted that startup projects are different by the degree of radicalization of innovative products for which they are targeted. Signs such as novelty, uniqueness, and significant market power are inherent in radical innovative startup products, as opposed to incremental (improving) products that are about enhancing the individual characteristics of existing products. The analysis of the world market of startup projects in the context of the 10 largest companies, shows that the countries of treatment are USA, Canada, Australia, Hungary and the Netherlands (Table 1).

Table 1

List of leading startup projects in the world, 2018

Position	Name of the startup project	Country
1	Airbnb	USA
2	Uber	USA
3	Medium	USA
4	Giphy	USA
5	500px	Canada
6	Quora	USA
7	Canva	Australia
8	Slack	USA
9	Prezi	Hungary
10	WeTransfer	Netherlands

Consequently, innovative technological development is at the center of technological start-up projects. The future success of the project in this direction depends on the correct business modeling of the startup project. Large IT-companies offer both technological and organizational solutions for creating and maintaining startups at an initial level. According to the authors, one can distinguish the following tasks solved by the information systems of automation of innovation activity:

search and analysis of technological innovations; analysis of the novelty of specific innovation; formation and support of joint activity of teams of start-up projects; search for potential business partners; search for innovative structures to support startup projects; automation of construction of business plans of startup projects; forecasting the risks of startup projects; integration and analysis of information from different sources; competitive intelligence; formation of a consumer audience and promotion of innovations; prototyping and modeling of innovations; modeling the response of socio-economic systems to innovation management, etc.

Among the advantages of using modern IT-tools in the management of startup



projects, namely in the management of business processes, it should be noted: their rapid and effective use, visualization and productivity; reconciliation of business and information technologies (IT); optimizing the use of all resources; fast adaptation to changes, compliance with business requirements and the growing high-tech standards in the world. The bulk of inventions in the field of information technology is used to solve the operational management tasks. The results of the research on the latest developments [4, 5, 7] indicate an increase in the possibilities of improving information technology in such areas as: a significant increase in the efficiency of the use of information technology; simplify access and expand the potential of software tools and widespread use of "open technologies"; creating a "friendly" interface for users; significant improvement of quality and functions and information technologies, reduction of their value.

According to scientists [2, 3], there can be distinguished the following methods of analysis and optimization of business processes, such as analytical methods, formally-universal methods, integrated methods of continuous improvement, benchmarking, outsourcing, instrumental methods. Optimizing the business processes of implementing a particular startup project provides the opportunity to: reduce financial costs, the length of time the task execution process and the number of inconsistencies in each of the business processes; visual presentation of the project team to a clear understanding of all the steps that need to be taken to achieve the goals; generalization of all issues related to the startup project strategy and indicators of its efficiency; possibility of introduction of the latest information technologies; high level of project management; improved interaction between team members; certification according to ISO standards; increase the investment attractiveness of the project. In the IT-market is a large amount of software for developing business processes. Developed business processes can be performed independently for one business function, and be part of corporate information systems (CIS).

A separate software sector forms project management systems that are widely represented on the market, namely:

- MicrosoftOfficeProject (Microsoft Corporation) is a comprehensive corporate project management solution that allows to manage projects of any complexity and includes a following software products;
- MS OfficeProjectStandart - an entry-level package for managing simple projects;
- MS OfficeProjectProfessional - a package for professional project management of any complexity at any level of management;
- MS OfficeProjectServer - server product used to interact with project managers in managing distributed projects;
- MS OfficeProjectWebAccess - MS Project web interface that allows project participants to access project information through InternetExplorer;
- PrimaveraProjectPlanner (companyPrimaveraInc.) - a professional version designed to automate project management processes in accordance with the requirements of PMI (ProjectManagementInstitute) and ISO standards. First of all, this package is intended for use as part of the corporate information system, although it may well work autonomously, helping to solve the tasks of scheduling network



planning, determining the critical path, aligning resources, and other tasks of modeling projects, groups of projects, portfolios and programs;

- OpenPlan (developer Welcom Software Technology, now Deltek) provides full-scale project management, critical-path planning and optimization of enterprise-wide resource utilization [7, 10].

One of the most popular solutions for information technology startups is the BizSpark program. The terms of participation in BizSpark are aimed at a start-up entrepreneur or a startup company that develops a replicated software product or service. For three years the startup company is provided with: all development tools, Microsoft server and client software included in VisualStudioUltimate with a MSDN subscription (VisualStudioTeamSuite, TeamFoundationServer, ExpressionStudio, WindowsServer, SQLServer, Windows 7 and earlier versions, Office, Dynamics, etc.) to the entire team of design staff. , development and testing of software products; the right to use Microsoft server products (WindowsServer, SQLServer, OfficeSharePointPortalServer, SystemCenter, BizTalkServer, DynamicsCRM) without the restriction of their number to accommodate the created solutions and services on the Internet; provides professional technical support for Microsoft and access to MSDN resources, as well as support for the advancement of developed applications and services on the international market and in the search for international investors. Additional benefits (business consulting, hosting services, web-based accounting and reporting, assistance in promoting a product or service, legal support, investment attraction, venture fund, training, incubator, etc.); provides information about authorized partners in the BizSpark community.

There are a number of limitations (the prohibition of the use of BizSpark licenses for services such as hosting, website design, system integration, outsourcing software development), as well as requirements to the company (it should be private, registered for no more than three years therefore (individuals who are in the process of registering a legal entity or have not even begun this process can also participate in the program) and have an annual income of no more than \$ 500,000, is offset by the availability of a wide range of effective tools for creating and deploying business. By the end of three years after registration with the BizSpark program, the participant has the opportunity to save the software received under the program and purchase a subscription to Microsoft software updates on special terms.

Conclusions.

The review of software products allows to generalize that their widespread use will improve the quality of the management of the startup-projects, the effectiveness of business process management and the formation of a successful standard of the company, which is the basis for creating internal rules and procedures for the team of the project, preparation and continuous training of staff , as well as solving tasks for automating business processes. Implementation and application of modern IT-tools for optimizing business processes in the field of startup projects gives the opportunity to fulfill the basic requirements of the business: instantaneous deployment of all processes, accurately determine decision making, adaptation to constant changing conditions, increase of productivity at the expense of efficient use of all resources, minimization of design risks, improvement of customer service level. The



development of further research in this direction should be aimed at substantiating a set of actions, resources and opportunities for the introduction of software products in the management of startup projects.

References:

1. Tolbatov A.V. Development concept modeling of business processes of modern industrial enterprises in terms of theoretical and legal approaches to the analysis information security / A.V. Tolbatov, V.A. Tolbatov // International scientific-technical magazine Measuring and computing devices in technological processes. – Khmel'nyts'kyy, 2017. – №1 – P.196–199.
2. Pavlenko P.M. Information technology for data exchange between production purpose integrated automated systems / P.M. Pavlenko, A.V. Tolbatov, V.V. Tretiak, S.V. Tolbatov, V.A. Tolbatov, H.A. Smolyarov, O.B. Viunetko // International scientific-technical magazine Measuring and computing devices in technological processes. – Khmel'nyts'kyy, 2016. – №1 – P.86–89.
3. Tolbatov A.V. Functional modeling – methodological basis for investigation of business processes at industrial enterprises / A.V. Tolbatov, S.V. Tolbatov, O.O. Tolbatova, V.A. Tolbatov // International scientific-technical magazine Measuring and computing devices in technological processes. – Khmel'nyts'kyy, 2017. – №3 – P.186–189.
4. Tolbatov A.V. Technology of acceptance of administrative decisions on the stage of technical preproduction / P.M. Pavlenko, V.V. Tretiak, A.V. Tolbatov, G.A. Smolarov, V.A. Tolbatov // International scientific-technical magazine Measuring and computing devices in technological processes, Khmel'nitsky, 2018, №1 (61) P.76-79.
5. Chuprina M.A. Information and analytical sustention of the transformation process of the management system of development of the ukrainian industry strategic potential / M.A. Chuprina, I.A. Shekhovtsova, A.V. Tolbatov // International scientific-technical magazine Measuring and computing devices in technological processes, Khmel'nitsky, 2018, №1 (61) P.114-118.
6. Tolbatov A.V. Innovative technologies in power engineering / Viunenko O.B., Tolbatov A.V., Tolbatov V.A. // International periodic scientific journal Modern engineering and innovative technologies Issue №3 Vol.1 March 2018 P. 156-159.
7. Tolbatov A.V. Using blockchain technology for E-learning / A.V. Tolbatov, S.V. Agadzhanova, O.B. Viunenko, V.A. Tolbatov // International scientific-technical magazine Measuring and computing devices in technological processes, Khmel'nitsky, 2018, №1 P.110-113.
8. Tolbatov A. Data representing and processing in expert information system of professional activity analysis / Zaritskiy O., Pavlenko P., Tolbatov A. / 2016 Modern Problems of Radio Engineering, Telecommunications and Computer Science, Proceedings of the 13th Conf. TCSET2016–Lviv-Slavske, 2016.–P.831–833.
9. Tolbatov A. Theoretical bases, methods and technologies of development of the professional activity analytical estimation intellectual systems / Zaritskiy, O., Pavlenko, P., Sudic, V., Tolbatov, A., Tolbatova, O., Tolbatov, V., Viunenko, O. /



2017 2nd International Conference on Advanced Information and Communication Technologies, AICT 2017 – Proceedings – Lviv, 2017.–P.101–104.

10. Tolbatov A.V. Information technology architecture development for work complexity assessment algorithms implementation / A.V. Tolbatov, V.A. Tolbatov, S.V. Tolbatov //Modern scientific research and their practical application. – Volume J21410. November 2014. – P. 166-170.

Анотація. Визначено, що в основі сучасного типу економічного зростання лежить реалізація потенційних конкурентних переваг, стимулювання інвестиційно-орієнтованого та інноваційного розвитку, що безумовно, зв'язано із поширенням стартап-проектів. Зазначено, що ІТ-компанії пропонують як технологічні, так і організаційні рішення для формування потоку стартапів та їх підтримки на початковому рівні. Деталізовані ключові завдання, які вирішують інформаційні системи автоматизації інноваційної діяльності та переваги використання сучасних ІТ-інструментів в менеджменті стартап-проектів. Проведено аналіз окремого сектору програмного забезпечення, а саме, систем управління проектами. Підкреслено, що вдосконалення інформаційних технологій повинне бути спрямоване на: значне підвищення показників ефективності використання інформаційних технологій; спрощення доступу і розширення потенційних можливостей засобів програмного забезпечення і широкого застосування «відкритих технологій»; створення «дружнього» інтерфейсу для користувачів; істотне покращення якості та функцій і інформаційних технологій, зниження їх вартості. Здійсно аналіз можливостей та обмежень, які надаються програмою BizSpark для стартапів у сфері інформаційних технологій. Доведено, що впровадження та застосування сучасних ІТ-інструментів оптимізації бізнес-процесів у сфері стартап-проектів дає можливість виконувати основні вимоги бізнесу: миттєве розгортання всіх процесів, точно визначати постановку рішень, адаптацію до постійних змінних умов, підвищення продуктивності за рахунок ефективного використання всіх ресурсів, мінімізацію проектних ризиків, покращення рівня обслуговування клієнтів.

Ключові слова: інноваційний розвиток, стартап-проект, оптимізація бізнес-процесів, інформаційні технології та системи.

© Chuprina M.O.



УДК 711

REVERSE LOGISTIC SYSTEM FOR MAINTENANCE URBAN SUSTAINABLE DEVELOPMENT РЕВЕРСНА ЛОГІСТИНА СИСТЕМА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ МІСТ

Averkyna M.F. / Аверкина М.Ф.

d.e.s., prof. / д.т.н., проф.

ORCID: 0000-0002-1517-6434

Анотація. В статті розкрито значення реверсної логістичної системи у забезпеченні стійкого розвитку міст. Реверсна логістична система є базисом в управлінні рухом відходів у процесах виробництва, розподілу, обміну та споживання, а також пов'язаних із цим інформаційних і фінансових потоків для підвищення ефективності захисту навколишнього середовища й оптимізації витрат, потрібних для управління відходами. Автором доведена необхідність здійснення процесу рециклінгу та описано технології, які варто використовувати у містах

Ключові слова: стійкий розвиток міста, реверсна логістична система, рециклінг

Вступ. На сучасному етапі у містах спостерігаємо надмірне використання невідновлювальних ресурсів, а також негативний вплив на навколишнє середовище через застосування у виробничих логістичних процесах застарілих технологій, машин, механізмів. Це детермінує необхідність для забезпечення стійкого розвитку міст у руслі відтворення ресурсів зі збереженням соціо-еколого-економічної безпеки у процесі організації логістичних потоків у підсистемах міста формування «зелених» логістичних систем міст та агломерацій як таких, що позитивно позначатимуться на успішній реалізації означених процесів. Тому видається актуальним у застосуванні технологій реверсної логістичної системи.

Основний текст. У такому контексті розглянемо реверсну логістичну систему. Реверсна логістична система – це система управління рухом відходів у процесах виробництва, розподілу, обміну та споживання, а також пов'язаних із цим інформаційних і фінансових потоків для підвищення ефективності захисту навколишнього середовища й оптимізації витрат, потрібних для управління відходами.

Потребу виокремлення реверсної логістичної системи міста зумовлює зростаючий суспільний інтерес до рециклінгу – повторного використання матеріалів. Із економічної й екологічної точок зору забезпечення повторного використання ресурсів у містах та агломераціях обґрунтоване тому, що повторне використання матеріалів може припускати не лише суттєве зменшення обсягів використання енергії у промисловому виробництві, але заощадження ресурсів. Кількісні показники економії первинної сировини від використання вторинної сировини наведено у табл. 1.

Зазначимо, що відповідно до вимог Державних санітарних правил і норм (ДСанПіН 2.2.7.029-99) [2] усі промислові відходи, для яких розроблено методи вторинного перероблення та раціонального застосування їх у народному господарстві, підлягають використанню як вторинна сировина та не повинні бути вивезеними на полігони. Для утилізації відходів особливо важливе



Таблиця 1

**Економія первинної сировини від використання в економіці міст та
агломерацій вторинної сировини [1, с. 199]**

№ з/п	Найменування вторинної сировини	Продукція та процеси, в яких використовують вторинну сировину	Найменування зекономленої первинної сировини	Економія первинної сировини від використання 1 т вторинної сировини
1.	Макулатура	Картон, папір	Деревина	3,5 куб. м
2.	Вторинні текстильні матеріали	Нетканні матеріали, волокна, тканини, пряжа, папір	Бавовна, шерстяне, лляне волокно	0,68 т
3.	Вторинна полімерна сировина (з урахуванням відходів хімічних волокон)	Литтєві, пресові, формовані вироби, плівки, труби тощо	Первинна полімерна сировина, хімволокно	0,7 т
				0,8 т
4.	Шини зношені	Регенерат, гумова кришка, спалювання	Синтетичний каучук, умовне паливо	0,3 т 0,9 т
5.	Нафтопродукти відпрацьовані	Регенерація, котельне паливо, технологічні потреби, нафтоперероблення	Моторні й індустриальні мастила, умовне паливо, мастильна рідина, нафта	0,7 т
				0,68 т
				1 т
6.	Склобій	Склотара, виробництво пористих заповнювачів	Сода кальцинована, паливо умовне, пісок кварцовий, керамзит,	1 т
				0,25 т
				0,11 т
				1,2 т
				1 куб. м

забезпечення дотримання санітарно-гігієнічних вимог. Зокрема, у названому вище документі регламентовано, що утилізації відходів мусить передувати розроблення технічних умов процесу їхнього оброблення з вичерпним викладом розділу «Вимоги безпеки»; розроблення та затвердження токсиколого-гігієнічного паспорта із обов'язковою вказівкою даних щодо проведення токсикологічних досліджень на лабораторних тваринах; укладання висновка державної санітарно-гігієнічної експертизи щодо кінцевого продукту, виготовленого із використанням відходів. У разі утилізації промислових відходів, наприклад, у будівельній індустрії, необхідним є гігієнічний висновок щодо впливу токсичних інгредієнтів відходів на об'єкти довкілля, сформований органами державного санітарного нагляду із залученням науково-дослідних інститутів, кафедр і лабораторій медичних інститутів гігієнічного профілю, які атестовано на цей вид діяльності.

Тому варто погодитися із Р. Р. Ларіною [3], яка пропонує розмежувати діяльність у сфері рециклінгу на дві категорії: рециклінг товару та рециклінг пакування. Щодо рециклінгу товарів потрібно взяти до уваги те, що товари мають небезпечні характеристики та потребують уживання спеціальних заходів безпеки під час перероблення й утилізації, а також те, що з орієнтацією на рециклінг виробництво продукту та пакувальних матеріалів дешевшає за рахунок зниження обсягів споживання матеріалів, які закуповлюють, або використання тільки повернутих у обіг матеріалів.

Стосовно рециклінгу пакування слід зазначити, що на сьогодні пакувальні матеріали здебільшого можна використовувати повторно за каналами рециклінгу. Серед недоліків одноразового використання пакувальних матеріалів (крім того, що останнє за сучасних умов вважають марнотратством)



– неодноразове підвищення вартості вивезення сміття з таких матеріалів, а також додаткове навантаження міста транспортними потоками. Відтак, суб'єкти господарювання, які провадять закупівлю великої кількості упакованих товарів, зобов'язані вирішувати питання утилізації непотрібних матеріалів та відходів. Реалізація певних методів рециклінгу дає змогу або зменшити, або повністю усунути накопичення відпрацьованої тари.

До найгостріших проблем міста належить управління відходами на міських територіях, біля установ, житлових будинків. Здебільшого незадовільний екологічний стан пунктів первинного збору твердих побутових відходів негативно впливає на стан екологічної безпеки, що актуалізує вимогу екологічно безпечної організації таких пунктів.

Один із найбільш дієвих способів організації пунктів первинного збору – спосіб централізованого підземного зовнішнього накопичення відходів. Специфіка способу – у розташуванні контейнера для накопичення відходів під землею. Видалення проходить автоматизовано за допомогою спеціальних сміттєвозів. Найбільш розповсюдженими варіантами цього способу є:

- платформа автоматично піднімається; контейнери, що знаходяться в конструкції платформи, виїжджають для видалення відходів;
- платформа із підземним контейнером має спільну із наземним контейнером конструкцію, тому під час видалення підіймаються разом; видалення із підземного накопичувального контейнера відбувається через нижнє дно контейнера;
- платформа із наземним контейнером має із наземним контейнером спільну конструкцію, а тому під час видалення вони підіймаються разом; видалення із підземного накопичувального контейнера відбувається через нижнє дно контейнера [4, с. 161].

Для утилізації твердих побутових відходів під землею видається нагальною побудова сміттєпереробного заводу із процесами максимально екологічно безпечного та максимально глибокого розкладу відходів.

Ще один технологічний спосіб збору твердих побутових відходів – це внутрішній і зовнішній пневматичний стаціонарний спосіб видалення відходів; централізований [4]. Принцип реалізації останнього полягає в розташуванні на кожній гілці трубопроводної системи клапана, на якому відбувається накопичення певної кількості відходів, видалених користувачами системи. Величина навантаження на клапан зумовлена умовами проекту, поверховістю будинку тощо. З огляду на те, що клапан утримує певну кількість накопичених відходів, іноді під час проектування під нього відводять спеціальну кімнату, де й розміщують резервуар накопичення. З періодичністю в часі та залежно від об'єму клапан відчиняється та накопичені відходи проходять пневматичною трасою до стаціонарної станції. Керування процесом здійснюють через диспетчерську на території станції. Спосіб збору – роздільний, тому кожний вид відходу за допомогою автоматичного керування за фракцією потрапляє до відповідного контейнера на станції. Повітря, використовуване під час транспортування, після видалення твердих побутових відходів підлягає фільтруванню на станціях збору через спеціальні фільтри, а надалі – видаленню



в атмосферу. Відходи, що надходять до централізованих пунктів (станцій), зберігають до подальшого транспортування. Відповідно до технологічної спроможності системи передбачено чітке регулювання морфологічного складу й об'ємів відходів, що підлягають видаленню системою [4, с. 161].

Як підсумок зауважимо, що реверсна логістична система за своєю сутністю є багатофункціональною, оскільки сприяє також продукуванню альтернативної, екологічно безпечної енергії.

Висновки.

У роботі розкрито значення реверсної логістичної системи у забезпеченні стійкого розвитку міст. Автором представлено кількісні показники в економії первинної сировини. Представлено авторське визначення реверсної логістичної системи, як система управління рухом відходів у процесах виробництва, розподілу, обміну та споживання, а також пов'язаних із цим інформаційних і фінансових потоків для підвищення ефективності захисту навколишнього середовища й оптимізації витрат, потрібних для управління відходами. В статті зосереджено увагу на рециклінгу як основи реверсної логістичної системи. Наголошено, що реверсна логістична система за своєю сутністю є багатофункціональною, оскільки сприяє також продукуванню альтернативної, екологічно безпечної енергії.

Литература:

1. Практичні аспекти функціонування підприємств міського господарства: [монографія] / [В. М. Андрєєва, В. А. Бардаков, О. В. Бондаренко та ін.] ; за заг. ред. Кайлюка Є. М. – Харків : Видавництво «Точка», 2012. – 344 с.
2. Гігієнічні вимоги щодо поводження з промисловими відходами та визначення їх класу небезпеки для здоров'я населення : ДСанПіН 2.2.7.029-99. – К. : Міністерство охорони здоров'я України. Головне санітарно-епідеміологічне управління, 1999. – (Державні санітарні правила та норми).
3. Ларіна Р. Р. Теоретико-методологічні основи формування регіональних логістичних систем : дис. ... доктора екон. наук : 08.10.01 / Рена Рінатівна Ларіна. – Донецьк, 2005. – 484 с.
4. Золотар Л. В. Сучасний стан в галузі санітарної очистки міста та визначення первинних функціонально-планувальних елементів системи // Містобудування та територіальне планування : Науково-технічний збірник. – 2011. – № 42. – С. 153–167.

References:

1. Practical aspects of the functioning of municipal enterprises: [monograph] / [V. M. Andreev, V.A. Bardakov, O. V. Bondarenko and others.]; for community edit Kaylyuka E.M. – Kharkiv: Publishing House "Tochka", 2012. – 344 p.
2. Hygienic requirements for the management of industrial waste and the definition of their class of danger to the health of the population: 2.2.7.029-99. - K.: Ministry of Health of Ukraine. The main sanitary-epidemiological department, 1999. - (State sanitary rules and norms).
3. Larina R. R. (2005) Theoretical and Methodological Foundations of the Formation of Regional Logistic Systems: Diss. ... doctor of econ. Sciences: 08.10.01 / Rena Rinatovna Larina. - Donetsk, 2005. - 484 p.



4. Zolotar L.V. (2011) Current situation in the field of sanitary cleaning of the city and definition of the primary functional and planning elements of the system. Urban planning and territorial planning: Scientific and technical collection, issue 42, pp. 153-167.

Abstract. At the present stage, in cities and agglomerations, we observe the excessive use of non-renewable resources, as well as the negative impact on the environment through the use of outdated technologies, machines and mechanisms in the production logistics processes. This determines the need to ensure sustainable development of cities in the framework of reproduction of resources while maintaining socio-ecological and economic security in the process of organizing logistics flows in the city's subsystems. Therefore, it is relevant to the application of reverse logistics systems.

The article reveals with the significance of the reverse logistics system in ensuring urban sustainable development. The reverse logistics system is the basis for waste management in the processes of production, distribution, exchange and consumption, as well as related information and financial flows, in order to increase the efficiency of environmental protection and optimize the costs required for waste management. The author has proved the need for the recycling process and describes the technologies that should be used in cities

Key words: urban sustainable development, reverse logistics system, recycling

Стаття відправлена: 02.06.2019 р.

© Аверкина М.Ф.



УДК 05.26.00

THE ARKHANGELSK AND THE MURMANSK REGIONS: A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE COMPETITIVENESS OF THE ECONOMIES

АРХАНГЕЛЬСКАЯ И МУРМАНСКАЯ ОБЛАСТИ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ЭКОНОМИКИ

Marcheva L.M. / Марчева Л.М.

senior lecturer / старший преподаватель

NArFU named after M.V.Lomonosov

САФУ им. М.В.Ломоносова

Bogdanova M.N. / Богданова М.Н.

student / студент

NArFU, Higher school of economics, management and law

САФУ, Высшая школа экономики, менеджмента и права

Annotation: The paper deals with the main competitive advantages of the economy of the Arkhangelsk region in comparison with the Murmansk region, the level of competitiveness of the economy of the Arkhangelsk region over the past three years. Murmansk region is a region that has common competitive advantages with Arkhangelsk region, namely: geographical location, diversity of natural resources, development of health care system in recent years, rich cultural heritage.

Key words: Arkhangelsk region, Murmansk region, competition, regional economy, competitive advantages.

Introduction.

The competitiveness of the regional economy is the ability to realize the main objective of its functioning, that is, to create conditions for sustainable socio-economic development of the region with a high quality of life of its population.

Competitiveness is reflected through indicators that determine the socio-economic situation of the region, as well as its dynamics. The level of competitiveness of the economy of the Arkhangelsk region for 2015-2017 can be characterized by the indicators presented in the table.

The data from the sources were used in the presented table: 1, 2, 3, 4, 5, 6 (see references).

In this article the author defines the main competitive advantages of the economy of the Arkhangelsk region, which influenced the growth of competitiveness of the region's economy over the past three years (table 1), and provides a comparative description of these indicators in comparison with the Murmansk region.

Main text

As a whole, we can distinguish such competitive advantages of Arkhangelsk as:

- Geographical location

Arkhangelsk and Murmansk regions have common borders. Unlike the Murmansk region, the Arkhangelsk region is located in relative proximity to the largest centers of the Russian Federation - the cities of Moscow (the distance between Moscow and the regional center is 1271 km) and St. Petersburg (734 km from Arkhangelsk).

**Table 1**

**Dynamics of indicators of competitiveness of the economy of the
Arkhangelsk region for 2015-2017 in comparison with the subjects of the
Russian Federation**

№	Indicator	2015 (place of 83)	2016 (place of 83)	2017 (place of 85)
1.	The index of competitiveness of regions AV RCI	40	37	45
2.	Socio-economic situation of the subjects	45	48	42
3.	The index of creditworthiness of Russian regions	47	43	58
4.	Management efficiency in the subjects of the Russian Federation	73	80	75
5.	The state of the investment climate in the constituent entities of the Russian Federation	4 group of 5	-	75
6.	Innovative development of subjects of the Russian Federation	39	39	59

The presence of highways (M8, A-215, P1, P2, P157) and railway communication provides intensive communication between the subjects of the Russian Federation (6,927. 389 km is the length of paved roads) [7]. The additional advantages and common in the areas under consideration are:

- the availability of access to the White, the Barents, the Kara seas, which ensures the development of fisheries, shipbuilding, as well as the activities of shipping and service companies;
- the prospect of development of the Arctic zone and the Northern sea route capable of creating a competitive regional economy at the international level.

- Natural wealth

The Arkhangelsk region is rich in minerals. On the territory of the Arkhangelsk region there are deposits of diamonds, bauxite, oil, gas, gold, dust meters, basalt, etc. On island territories lie polymetallic ore reserves of the Pavlovsk deposits approved and cost-effective to operate. It should be noted that there are such natural resources as forest fund and marine resources in the region.

The Murmansk region has a variety of natural resources. More than 60 large deposits of various types of mineral raw materials have already been discovered in the depths of the Kola Peninsula. Currently, almost three dozen types of minerals are mined, the most valuable of which are the ores of phosphorus, titanium, iron,



aluminum, copper, nickel, zirconium and other rare metals. Significant reserves of mica, ceramic raw materials and raw materials for building materials, facing stone, semi-precious and semi-precious stones.

- Agricultural sector

Taking into account the climatic conditions and the territorial location for the regions, agriculture based on dairy cattle breeding prevails.

At the same time, the Murmansk region occupies one of the first places in the country in terms of dairy productivity of cattle. The largest share is occupied by livestock (>80%) for the production of products in which the main directions are: dairy cattle, pig and poultry. At the same time, in the Arkhangelsk region there is an active restoration and development of dairy cattle breeding. The region to be such a large agricultural enterprises, as JSC "Agrofirm "Izhevsk", JSC "Rodina", JSC Vazhskiy, SPK "Plemzavod Kholmogory".

- High quality education

Educational organizations of the Arkhangelsk region are characterized by high quality of training of graduates. This is evidenced by the results of the unified state exam, the average score of which in the region for 2018 is 67.2. The number of schoolchildren who graduated from grade 11 to the ratio of the permanent population on average for 2017 in the Arkhangelsk region was 0.51%, which is higher in the Russian average (0.44%). The system of higher education of the Arkhangelsk region provides the release of highly qualified specialists of a wide range, competitive in the labor market of the Russian Federation. It is worth noting that there are two higher education institutions in the region: the Northern (Arctic) Federal University named after M. V. Lomonosov and the Northern state medical University. In the NARFU there are: Laboratory of Arctic biomonitoring, Center for collective use "Arctic", as well as created scientific and educational center "New materials and technologies for the Arctic" of the world level.

There are also two state universities in the Murmansk region. But it should be noted that it was the Arkhangelsk region that was chosen for the implementation of the Arctic strategy of the Russian Federation and the creation of an innovative and personnel base for the development of the North and the Arctic, which contributed to the emergence of one of the ten Federal universities in Russia in the region.

- The development of the health system.

A three-level system of medical care has been established in the Arkhangelsk region. Standardized mortality rates have a clear downward trend. A significant role was played by the persistent tendency to reduce mortality from socially significant diseases. The infant mortality rate in 2016 decreased by 34.4% compared to 2008. Thus, life expectancy increased by more than 3 years.

Due to the presence of remote and inaccessible settlements and low population density of the Arkhangelsk region, telemedicine has been developed in the health sector. The number of remote consultations is increasing every year. In the Arkhangelsk region there is also a high-tech perinatal center, designed not only for inpatient treatment, but also for remote monitoring.

In the Murmansk region, the incidence has decreased over the past 5 years, so in 2013 for 1 000 people 897 people, and in 2017 – 825 people. As in Arkhangelsk, life



expectancy has increased in recent years, in 2016 it was 70.9 years, and in 2018 - 72 years [9].

- Industrial orientation of the region

The most important advantage of the economy of the Arkhangelsk region is the presence of two industrial clusters - shipbuilding and timber processing. The activity of shipbuilding organizations is mainly focused on the production of single products for the needs of the military-industrial complex. The wood processing cluster provides complex processing of the wood and release of competitive production both in the Russian, and in the international market. It is also noted the orientation of the organizations of the timber industry to the sustainable development of the Arkhangelsk region, expressed in the conduct of reforestation.

In the Murmansk region, the largest shares in the volume of industrial production are mining, metallurgy and electricity. In the region there are 17 hydroelectric power plants, a nuclear power plant, 2 thermal power plants, copper-nickel ore is mined. The metallurgical industry of the region is represented by aluminum production plants. The Murmansk region is ahead of many regions in terms of annual volumes of industrial production, in addition, this subject of the Russian Federation is a monopolist in the development of the Arctic shelf.

- Cultural heritage

The Arkhangelsk region has a rich cultural heritage represented by historical settlements, architectural ensembles, as well as spiritual cultural heritage and traditional crafts. This contributes to the development of tourism, which is currently the most developed in the Solovetsky Islands (where 200 historical monuments are United) and in the city of Arkhangelsk. Also, tourists are attracted by hunting, fishing, white nights and the extraordinary beauty of the Russian North [3].

In the Murmansk region there are more than 400 objects of culture and art (museums, libraries, houses and palaces of culture, folk art centers, schools of primary aesthetic education, college of arts). 83 state and municipal club institutions, including the Park of culture and rest, work for the population.

Conclusion

To increase its attractiveness, the region has to compete with other actors. The Murmansk region is a region that has common competitive advantages with Arkhangelsk region, namely: geographical location, diversity of natural resources, development of health care system in recent years, rich cultural heritage.

One of the important directions of development of the Arkhangelsk region in comparison with other regions is the prospect of development of the Arctic zone and the Northern sea route. For this purpose, the Arkhangelsk region has such competitive advantages as: geographical location, educational potential, industrial orientation of the region.

List of references:

1. Leontiev centre consortium – AV Group [Electronic resource]: Access mode: <http://av-group.ru/> (date accessed: 28.05.2019).
2. Economy and life [Electronic resource]: Access mode: <https://www.eg-online.ru/> (date accessed: 28.05.2019).



3. Development of strategy of the Arkhangelsk region 2035 [Electronic resource]: Access mode: <https://strategy29.ru/> (date accessed: 28.05.2019).

4. RiaRating [Electronic resource]: Access mode: <http://riarating.ru/> (date accessed: 28.05.2019).

5. Regnum: news agency [Electronic resource]: Access mode: <https://regnum.ru/> (date accessed: 28.05.2019).

6. Association of innovative regions of Russia [Electronic resource]: Access mode: <http://i-regions.org/> (date accessed: 28.05.2019).

7. Classification of highways of the Arkhangelsk region [Electronic resource]: Access mode: www.ador.ru (date accessed: 28.05.2019).

8. Strategy of social and economic development of the Murmansk region till 2025 [Electronic resource]: Access mode: http://www.csr-nw.ru/files/csr/file_category_169.pdf (date accessed: 28.05.2019).

9. Territorial body of the Federal state statistics service of the Murmansk region [Electronic resource]: Access mode: <http://murmanskstat.gks.ru/> (date accessed: 28.05.2019).

10.

Аннотация: В статье рассматриваются основные конкурентные преимущества экономики Архангельской области по сравнению с Мурманской областью, уровень конкурентоспособности экономики Архангельской области за последние три года. Мурманская область - регион, имеющий общие конкурентные преимущества с Архангельской областью, а именно: географическое положение, разнообразие природных ресурсов, развитие системы здравоохранения последних лет, богатое культурное наследие.

Ключевые слова: Архангельская область, Мурманская область, конкуренция, региональная экономика, конкурентные преимущества.

Article submitted: 03.06.2019 г.



УДК 51-7(075.8)

RESEARCH OF BANKRUPTCY IN CASE OF GREAT PAYMENTS

ДОСЛІДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА ЗА УМОВ ВЕЛИКИХ ВИПЛАТ

Bilynskyi A.Ya. / Білінський А.Я.

ORCID: +38(067)-340-04-60

Chorny R.O. / Чорний Р.О.

ORCID: +38(093)-128-95-19

Kinash O.M. / Кінаш О.М.

PhD, doc. / канд.фіз.-мат.н., доц.

ORCID: +38(050)-430-07-13

IvanFranko National University of Lviv, Lviv,

1, Universytetska St., 79000

Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів,

вул. Університетська 1, 79000

Annotation. We present the asymptotics of the probability of bankruptcy in the case of large payments distributed under subexponential laws, in particular in cases of distribution of Pareto (which is assigned by the distribution function $F(x) = 1 - \left(\frac{k}{k+x}\right)^\alpha$, $\alpha > 1, k > 0, x > 0$), Weibull distribution, and distribution Bektandera type I and type II. Also, the asymptotic relations for an optimal insurance rate in the case of the F-model and in terms of distribution distributed by the Weibull distribution, Pareto distribution, and log-normal distribution are presented.

Key words: the asymptotics of the probability of bankruptcy, “heavy tails”, subexponential distributions, Pareto distribution, Weibull distribution, distribution Bektandera type I and type II, insurance rate, optimal insurance rate, F-model.

1. Estimation of the probability of bankruptcy

Activity of insurance company characterized by different parameters, one of which is the probability of bankruptcy. We can say that the financial risk and the related risk of bankruptcy – the characteristics of each insurance company. Hence, an important task is to calculate the probability of bankruptcy and analysis of the results. Special interest, in our time, is determining the probability of bankruptcy for large payments, connected to natural disasters, terrorist acts, etc. Note also that large payment distributions described the so-called “heavy tails”.

In the analysis of such distributions, including the distribution of Pareto, the question arose whether it is possible to obtain an estimate of probability of bankruptcy. A positive response was given to this question von Bahr [1] for the Pareto distribution and Thorin and Vikstad [2] for the log-normal distribution. Later there was a question whether there is a class of distributions with “heavy tails”, which allows finding the probability of bankruptcy. The answer is given by Embrechts and Vereverbeke [3], which revealed a fundamental role of class subexponential distributions S in the theory of risk. This class include the log-normal distribution, distribution Pareto, distribution Barra, log gamma distribution, cut resistant distribution, Weibull distribution, distribution Bektandera type I and type II.[4, p. 195-196]

We consider the asymptotic behavior of the probability of bankruptcy in the case of “heavy tails”. Note that the following statements are considered in [5], [6], [7].



Statement 1. [5] When payments have Pareto distribution, that is :

$$F(x) = 1 - \left(\frac{k}{k+x} \right)^\alpha, \alpha > 1, k > 0, x > 0,$$

then the asymptotic of bankruptcy probability $\varphi(u)$ is defined as:

$$\varphi(u) \sim \frac{\lambda k^\alpha}{c(\alpha-1) - \lambda k} (k+u)^{-\alpha+1}, u \rightarrow \infty.$$

Statement 2. [6] Let payments distributed by Weibull distribution with a parameter $0 < \gamma < 1$ and the distribution function

$$F(x) = 1 - \exp(-c_1 x^\gamma), c_1 > 0, x > 0$$

then the asymptotic of probability of bankruptcy $\varphi(u)$ is given

$$\varphi(u) \sim \frac{\lambda}{c \cdot c_1^{\frac{1}{\gamma}} - \lambda \Gamma\left(1 + \frac{1}{\lambda}\right)} \left[1 + \frac{\Gamma\left(\frac{1}{\gamma}; c_1 x^\gamma\right) - \Gamma\left(\frac{1}{\gamma}; 0\right)}{\gamma \cdot \Gamma\left(1 + \frac{1}{\gamma}\right)} \right], u \rightarrow \infty.$$

Statement 3. [5] Let payments distributed Benktander type I:

$$1 - F(x) = \left(1 + \frac{2\beta \ln x}{\alpha} \right) x^{-(\alpha+1+\beta \ln x)}, \alpha, \beta > 0, x > 1,$$

asymptotic of probability of bankruptcy $\varphi(u)$ given by the following equation:

$$\varphi(u) \sim \frac{\lambda(\alpha+1 - u^{-\alpha-\beta \ln x})}{c\alpha - \lambda(\alpha+1)}, u \rightarrow \infty.$$

Statement 4. [7] Let payments distributed Benktander type II:

$$1 - F(x) = \exp\left(\frac{\alpha}{\beta}\right) x^{-(1-\beta)} \exp\left\{-\frac{\alpha x^\beta}{\beta}\right\}, \alpha, \beta > 0, x > 1,$$

asymptotic of probability of bankruptcy $\varphi(u)$ given by the following equation:

$$\varphi(u) \sim \rho^{-1} \overline{F_I}(u) \sim \frac{\lambda}{(\alpha c - \lambda(1+\alpha))} \exp\left(\frac{\alpha}{\beta}\right) \exp\left(-\frac{\alpha u^\beta}{\beta}\right), u \rightarrow \infty.$$

2. An optimal insurance rate in case of factorization model and great payments.

Let's assume that we are under conditions of factorization model, called F-Model [8, p.248].

Assume that number of insurance contracts N in the insurance portfolio is generally a random variable. We assign S_j , insurance sum, to each insurance contract with number j . Suppose Y_j - an insurance claim of contract j . It is obvious that

$Y_j \leq S_j$. For F-model, we call $X_j = \frac{Y_j}{S_j}$ - relative claim where the random variables

X_j and S_j uncorrelated. It is obvious that insurance claim can be represented in the following way:



$$Y_j = X_j S_j \quad (1)$$

We will call the claims that satisfy the condition **(1)** factorizable [8].

For every contract the insurance premiums Z_j determined as follows:

$$Z_j = z S_j$$

where z – some constant for all insurance contracts (called the insurance premium rate or the insurance rate). It worth noting that the premiums in this model are random variables, that depend on S_j , which differs it from a classic problem.

We will take that all claims in the portfolio are factorizable, all random vectors (S_j, X_j) and N are jointly independent.

Sum of the premiums collected from insurance portfolio equals:

$$\bar{Z} = \sum_{j=1}^N Z_j$$

Sum of claims equals

$$\bar{Y} = \sum_{j=1}^N Y_j$$

If u_0 is a starting capital, then the final insurance fund is:

$$U = u_0 + \bar{Z} - \bar{Y} \quad (2)$$

The first problem related to **(2)** is the definition of asymptotic of random variable U distribution in case if z is known.

Second problem – is to define a minimal value for z that will provide us with acceptable results of insurance practice for the insurance portfolio.

We introduce the following limitations to define the insurance rate z :

$$z \geq EX_j \quad (3)$$

("average break even" condition)

$$P(U \geq 0) \geq Q \quad (4)$$

where Q – some predefined number ($0 < Q < 1$), ("final non-bankruptcy" condition).

If z provides us with completion of conditions **(3)** and **(4)** then we call it admissible. z_0 – an optimal insurance rate, exact lower limit for z .

To simplify the records, we will say that random variable S is distributed the same as S_j and X the same as X_j . Suppose that S has got at least two finite moments.

We define V as a coefficient of variation of random variable S :

$$V^2 = \frac{DS}{(ES)^2} = \frac{ES^2}{(ES)^2} - 1.$$

Define $H_j = S_j(z - I_j K_j)$, where random variables H_j are independent and jointly distributed. Then according to [8]

$$U = u_0 + \sum_{j=1}^N H_j$$

and for every u_0



$$P(U < x) = P\left(\sum_{j=1}^N H_j < x - u_0\right)$$

$\Phi(x)$ – a standard normal distribution function, $\Psi(x)$ – a reverse function to $\Phi(x)$. To simplify the problem, we will assume that $u_0 = 0$, N – constant value, Y_j satisfies (1).

Then $U = \sum_{j=1}^N H_j$. We suppose that N is big enough to approximate the U distribution by normal distribution law.

Suppose that the insurance portfolio claims are great. Payments with this size can be described by random variables with subexponential distributions. Then the following statements are fair.

Statement 5. [9] Assume that claim size is distributed by Weibull distribution with a parameter $0 < \gamma < 1$ and the distribution function

$$F(x) = 1 - \exp(-c_1 x^\gamma), c_1 > 0, x > 0$$

Then with these assumptions, for z_0 – optimal insurance rate the following correlation is fair:

$$z_0 \sim \frac{1}{c_1^{1/\gamma}} \cdot \Gamma\left[1 + \frac{1}{\gamma}\right] + \frac{\sqrt{\left(\frac{1}{c_1^{1/\gamma}}\right)^2 \cdot \left(\Gamma\left[1 + \frac{2}{\gamma}\right] - \left\{\Gamma\left[1 + \frac{1}{\gamma}\right]\right\}^2\right)} [1 + V^2]^{1/2} \Psi(Q)}{[N - V^2 \Psi^2(Q)]^{1/2}}$$

Statement 6. [10] Assume that claim size is distributed by Pareto with parameters $a > 0, \lambda > 0$ that is defined by distribution function:

$$F(x) = 1 - \left(\frac{\lambda}{\lambda + x}\right)^a, x > 0.$$

Then with these assumptions, for z_0 – optimal insurance rate the following correlation is fair:

$$z_0 \sim \frac{\lambda}{a-1} + \frac{\sqrt{\frac{a\lambda^2}{(a-1)^2(a-2)}} [1 + V^2]^{1/2} \Psi(Q)}{[N - V^2 \Psi^2(Q)]^{1/2}}$$

Statement 7. [11] Assume that claim size is distributed by log-normal distribution with parameters $\mu \in \mathfrak{R}, \sigma > 0$ and distribution function:

$$F(x) = \frac{1}{2} + \frac{1}{2} \operatorname{erf}\left[\frac{\ln x - \mu}{\sqrt{2\sigma^2}}\right]$$

Then with these assumptions, for z_0 – optimal insurance rate the following correlation is fair:

$$z_0 \sim e^{\mu + \sigma^2/2} + \frac{\sqrt{(e^{\sigma^2} - 1)} e^{2\mu + \sigma^2} [1 + V^2]^{1/2} \Psi(Q)}{[N - V^2 \Psi^2(Q)]^{1/2}}$$



It worth noting that with $V=0$ the results of statements 5, 6 and 7 come down to a classical case [8,p.238] that confirms accurateness of received results.

Conclusion

In this paper we considered the problem of bankruptcy probability definition in case of heavy tails and defined the asymptotic of bankruptcy probability in case of payments with Pareto, Weibull, Benktander type I and type II distributions. We have also presented the asymptotic relations for optimal insurance rates in case of the F-model and claims size distributed by the Weibull distribution, Pareto distribution, and log-normal distribution are presented.

References:

1. Von Bahr B. Asymptotic ruin probabilities when exponential moments do not exist // Scand. Actuarial J.- 1975.- N 1.- P. 6-10.
2. Thorin O., Wikstad N. Calculation of ruin probabilities when the claim distribution is lognormal // Astin Bulletin.- 1976.- Vol. 9. - P. 231-246.
3. Embrechts P., Veraverbeke N. Estimates for the probability of ruin with special emphasis on the possibility of large claims // Insurance: Math.Econ.- 1982.- Vol. 1.- N 1.- P. 55-72.
4. Zinchenko N.M. Mathematical methods in risk theory: a tutorial - publishing center "Kyiv University", - 2008.
5. Bilynskiy A. The probability of bankruptcy for the case subexponential distribution of payment / Bilynskiy A., Kinash O. - Collections of the Scientific Labor SWorld - Issue 1 (38). Volume 21. – Ivanovo: MARKOVA AD, 2015. – P. 95-100.
6. Bilynskiy A., Kinash O. On the assessment of the probability of bankruptcy in the case of large payments // Mathematical and Computer Modeling. Series: Physics and Mathematics: Sb. sciences Ave - Kamyansky-Podilsky: K-PNU them. Ivan Ogienko, 2016. Collection number 14. - p. 5-10.
7. Bilynskiy A. Estimation of the probability of bankruptcy in case of payments distributed by subexponential laws Visnyk of the Lviv University. Series Appl. Math. and Informatics. Issue 25. P. 56–63.
8. Korolev V.Y. Mathematical foundations of risk theory / V.Y.Korolev, V.E.Bening, S.Y.Shorgin. – M.:Fizmatlit, 2011. – 620 p
9. Chornyy R. Evaluation of the bankruptcy probability and optimal insurance rate in case of weibull distribution / Chornyy R., Bilynskiy A., Kinash O. // Modern Scientific Researches. – 2018 – Issue №5, Part 1 – p. 55 – 62
10. Chornyy R. One task of determining the optimal insurance premium / Chornyy R., Bilynskiy A. // Scientific papers SWorld. – 2017 – issue №47, Part 2. – p. 68 – 71
11. Chornyy R. The Bankruptcy probability and an optimal insurance rate in case of payments with lognormal distribution / Chornyy R., Kinash O. // Modern engineering and innovative technologies. – 2018 – Issue №6, Part 3 – p. 99 – 104.

Анотація. Представлено асимптотики ймовірності банкрутства у випадку великих виплат розподілених за субекспоненційними законами, зокрема у випадках розподілу Парето



(який задається $F(x) = 1 - \left(\frac{k}{k+x}\right)^\alpha$, $\alpha > 1, k > 0, x > 0$), розподілу Вейбулла, розподілів Бенктандера I та II типу. Також представлено асимптотичне співвідношення для оптимальної страхової ставки у випадку F-моделі та за умов виплат розподілених за розподілом Вейбулла, розподілом Парето та лог-нормальним розподілом.

Ключові слова: асимптотика ймовірності банкрутства, важкі хвости, субекспоненційні розподіли, розподіл Парето, розподіл Вейбулла, розподіл Бенктандера типу I та типу II, страхова ставка, F-модель.

Стаття відправлена: 04.06.2019 г.

© Білінський А.Я., Чорний Р.О., Кінаш О.М.



УДК 338.242.2

**FINANCIAL CONTROLLING AS AN EFFECTIVE MECHANISM
FORMING STRATEGIC SOLUTIONS OF ENTERPRISES
ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ
СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ ПІДПРИЄМСТВ**

Dem'yanenko O.M./Дем'яненко О.М.

ORCID: 0000-0002-4734-4244

National technical university of Ukraine «Igor Sikorsky Kiev Politechnic Institute»,
Kiev, prospect Peremogy 37, 03056

Національний технічний університет України «Київський Політехнічний Інститут ім. Ігоря
Сікорського», Київ, проспект Перемоги 37, 03056

Анотація. В роботі розглядаються основні елементи побудови ефективного механізму формування стратегічних рішень на підприємстві. Досліджено контролінг як систему управління кінцевими результатами запланованих на підприємстві заходів. Розглянуто фінансовий контролінг поряд з іншими видами контролінгу. Визначено функції, завдання, принципи та основні етапи побудови системи фінансового контролінгу на підприємстві.

Ключеві слова: фінансова стратегія, контролінг, управління, ефективність, конкурентоспроможність, фінансова діяльність, механізм, управління.

Вступ.

Необхідною умовою успішного розвитку підприємства в довгостроковій перспективі є розроблена фінансова стратегія, яка являє собою детально опрацьовану концепцію ефективного залучення і використання фінансових ресурсів, та спрямована на забезпечення стійкого розвитку підприємства.

Основний текст

В системі основних функцій стратегічного фінансового менеджменту важлива роль належить проведенню контролю реалізації розробленої фінансової стратегії.

Стратегічний фінансовий контроль - це організований підприємством процес перевірки виконання і забезпечення реалізації всіх стратегічних рішень в області фінансової діяльності з метою реалізації його ефективної фінансової стратегії [2].

Стратегічний фінансовий контроль в найповнішій його формі здійснюється на основі впровадження на підприємстві ефективної комплексної системи управління, яка має назву контролінг.

Контролінг - це система управління досягненням кінцевих результатів діяльності підприємства. Контролінг дозволяє встановити контроль за досягненням як стратегічної (довгострокової), так і оперативної (тактичної, поточної) мети підприємства. Відповідно до мети формуються два напрями контролінгу: стратегічний контролінг та оперативний контролінг.

Сутність оперативного контролінгу полягає у формуванні засобів і методів ефективного управління поточною метою підприємства, яка може бути визначена як прибутковість і ліквідність.

Сутність стратегічного контролінгу полягає в забезпеченні виживання підприємства, його орієнтації на потенціал успіху, який може бути



охарактеризований як шанси і ризики [5].

Основне призначення контролінгу полягає в орієнтації системи управління підприємством на досягнення поставленої мети. Контролінг при цьому являє собою складну конструкцію, об'єднуючи в собі різні елементи функцій управління і використовуючи їх у вирішенні задач оперативного і стратегічного характеру [1].

В загальній системі контролінгу, організованого на підприємстві, одним з центральних його блоків виділяється фінансовий контролінг.

Однією з основних цілей фінансового контролінгу є орієнтація управлінського процесу на максимізацію прибутку та вартості капіталу власників при мінімізації ризику і збереженні ліквідності та платоспроможності підприємства. Для досягнення цієї мети фінансовий контролінг вирішує цілий ряд функціональних завдань.

Фінансовий контролінг є регулятивною системою управління, яка координує взаємозв'язки між формуванням інформаційної бази, фінансовим аналізом, фінансовим плануванням, внутрішнім фінансовим контролем, що забезпечує концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямках фінансової діяльності підприємства та своєчасне виявлення відхилень фактичних її результатів від передбачуваних, а також прийняття оперативних управлінських рішень, направлених на нормалізацію фінансової діяльності підприємства [3].

Як видно з визначення, фінансовий контролінг не обмежується рамками тільки внутрішнього фінансового контролю, а служить дієвим механізмом формування, реалізації і корегування всіх основних стратегічних рішень у сфері фінансового менеджменту.

Серед функцій фінансового контролінгу основними є: спостереження за ходом реалізації фінансових завдань, встановлених системою стратегічних фінансових нормативів; вимірювання ступеню відхилення фактичних результатів фінансової діяльності від передбачених стратегією; діагностування по розмірам відхилень серйозних погіршень у фінансовому стані підприємства і значного зниження темпів його фінансового розвитку; розробка оперативних управлінських рішень стосовно нормалізації фінансової діяльності підприємства відповідно до передбачених цілей і цільових нормативів; коректування при необхідності окремих стратегічних цілей і показників фінансового розвитку у зв'язку із зміною зовнішнього фінансового середовища, кон'юнктури фінансового ринку і внутрішніх умов здійснення господарської діяльності підприємства.

Побудова системи фінансового контролінгу на підприємстві базується на певних принципах, основними з яких є: направленість системи фінансового контролінгу на реалізацію розробленої фінансової стратегії підприємства; багатофункціональність фінансового контролінгу; орієнтованість фінансового контролінгу на кількісні стандарти; відповідність методів фінансового контролінгу специфіці методів фінансового аналізу і фінансового планування; своєчасність операцій контролінгу; гнучкість побудови контролінгу; простота побудови контролінгу; економічність контролінгу.



З врахуванням перерахованих принципів варто зробити висновок, що фінансовий контролінг на підприємстві повинен будуватися за наступними основними етапами: визначення об'єкту контролінгу, формування системи пріоритетів контрольованих стратегічних показників; розроблення системи кількісних стандартів контролю; побудова системи моніторингу показників, які включаються у фінансовий контролінг; формування системи алгоритмів дій по усуненню відхилень.

Система контролінгу підсилює вартісні орієнтири керівництва підприємством шляхом розподілу сфер діяльності підприємства на центри відповідальності у вигляді центрів прибутковості, центрів затрат та центрів інвестицій; аналізу відділом маркетингу конкурентоспроможності та місця підприємства на ринку, постійного збору ринкової інформації; циклічно завершеного циклу планування, який включає оперативне бюджетування — помісячне, поквартальне, річне; інвестиційне, середньострокове та стратегічне планування; оперативного аналізу відхилень від виконання бюджетів; розрахунку та розгляду вартісних показників [2].

Фінансові проблеми, які виникають у суб'єктів господарювання, досить часто зумовлені відсутністю у керівництва чітких стратегічних цілей розвитку, довгострокових фінансових планів та нерозумінням місії суб'єкта господарювання. Як наслідок, у підприємства виникають складнощі з визначенням потреби в капіталі та інших видах ресурсів, потужності не завантажені, кошти заморожуються в неліквідних запасах, стає наявною дебіторська заборгованість, окремі сектори діяльності виявляються збитковими тощо. Для уникнення (чи нейтралізації) проблем стратегічного характеру на підприємстві слід запровадити механізми стратегічного контролінгу [4].

У рамках стратегічного фінансового контролінгу зусилля фінансових служб підприємств концентруються на виконанні таких основних завдань, як визначення стратегічних напрямів діяльності підприємства; визначення стратегічних факторів успіху; визначення стратегічних цілей і розробка фінансової стратегії підприємства; впровадження дійової системи раннього попередження та реагування (перманентний аналіз шансів і ризиків, сильних та слабких сторін); визначення горизонтів планування; довгострокове фінансове планування; довгострокове управління вартістю підприємства та прибутками його власників; забезпечення інтеграції довгострокових стратегічних цілей та оперативних завдань, які ставляться перед окремими працівниками та структурними підрозділами [5].

Найважливішим завданням стратегічного контролінгу є забезпечення життєздатності підприємства в довгостроковому періоді на основі управління існуючим потенціалом та створення додаткових факторів успіху.

Висновки.

В сьогоденних ринкових умовах для забезпечення прибутковості і рентабельності підприємства, для стабільності його діяльності та можливостей розвитку в довгостроковій перспективі необхідно детально розробити фінансову стратегію підприємства, ефективна реалізація якої допоможе



підприємству підвищити свою фінансову стійкість, платоспроможність та інвестиційну привабливість.

Процес розробки фінансової стратегії має складатися з ряду взаємозв'язаних етапів. Останнім етапом розробки і реалізації фінансової стратегії є фінансовий контролінг, основне завдання якого полягає в забезпеченні відповідності прийнятих положень фінансової стратегії з тими положеннями, що реально можуть бути реалізовані, виявлення в розробленій стратегії можливих помилок і недоліків та забезпечення досягнення поставлених цілей.

Фінансовий контролінг є одним з етапів, що мають надзвичайно великий вплив на формування етапів фінансової стратегії підприємства. Без ефективно розробленої системи фінансового контролінгу неможливо розробити і реалізувати з максимальним ефектом фінансову стратегію підприємства, оскільки в рамках стратегічного фінансового контролінгу зусилля підприємства концентруються на виконанні таких основних завдань, як визначення стратегічних напрямів діяльності підприємства, стратегічних факторів його успіху, стратегічних цілей підприємства і розробка його фінансової стратегії.

Література:

1. Задорожна Р. П. Контролінг як концепція управління фінансово-господарською діяльністю підприємства // Вісник. – 2010. – № 1 (11). – С. 46 – 50.
2. Зоріна О. А. Проблематика трактування контролінгу. // Статистика України. – 2011. – № 1. – С. 40 – 44.
3. Коковіхіна О. О. Необхідність фінансового контролінгу як системи ефективного управління діяльністю підприємства залізничного транспорту / О. О. Коковіхіна // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 38. – С. 196 – 199.
4. Одноволик В. І. Контролінг – сучасна концепція забезпечення стабільного розвитку підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 6 (96). – С. 127 – 130.
5. Терещенко О. О., Стащук Д. М., Савчук Д. Г. Сучасний стан і перспективи розвитку фінансового контролінгу (до підсумків українсько-російського «круглого столу») // Фінанси України. – 2011. – № 2. – С. 117 – 126.

References:

1. Zadorozhna, R. P. (2010), "Controlling as a concept of management enterprise financial and economic activities, *Visnyk*, vol. 1, pp. 46 – 50.
2. Zorina, O. A. (2011), "Problems of controlling interpretation", *Statystyka Ukrainy*, vol. 1, pp. 40 – 44.
3. Kokovixina, O. O. (2012), "Need of financial controlling as a systems of effective management of activities of the railway transport enterprise", *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, vol. 38, pp. 196 – 199.
4. Odnovolyk, V. I. (2009), *Controlling – the modern concept of ensuring stable development of enterprise, Aktualni problemy ekonomiki*, vol. 6, pp. 127 – 130.



5. Tereshhenko, O. O., Stashhuk, D. M. and Savchuk, D. G. (2011), *The current state and perspective of financial controlling development (to results of the Ukrainian-Russian "round table")*, *Finansy` Ukrayiny`*, vol. 2, pp. 117 – 126.

Abstract. The paper considers the main elements of building an effective mechanism for the formation of strategic decisions in the enterprise. The concept of financial control and its influence on implementation of strategic decisions at the enterprise are considered. Controlling is investigated as the system of management of the final results of the measures planned at the enterprise. The financial controlling along with other kinds of controlling is considered. The functions, tasks, principles and main stages of construction of financial control system at the enterprise are determined. The place of financial controlling in the general system of enterprise management is considered.

Key words: financial strategy, controlling, management, efficiency, competitiveness, financial activity, mechanism, management.

Статья отправлена: 04.06.2018 г.

© Дем'яненко О.М.



SOME TECHNIQUES OF CHANGING EMPLOYEE BEHAVIOR НЕКОТОРЫЕ МЕТОДЫ ИЗМЕНЕНИЯ ПОВЕДЕНИЯ СОТРУДНИКОВ

Jorovlea E. L. / Жоровля Э.Л.

Associate Professor,

Doctor of Economic Sciences

Academia de Studii Economice a Moldovei

Annotation. The use of techniques, such as antecedents and consequences, is helpful in changing employee behavior. Moreover, when making use of antecedents appropriate to the current situation, the manager must select and comply with the appropriate consequences. Words must join facts which shall become powerful motivators when manifesting into reality. Thus, once accomplished, in the following similar situations, there will be no need for the worker to be reminded for several times. Furthermore, his work will be qualitative and timely on the grounds that his behavior has changed on the basis of the trust he has received in his manager's statements.

Key words: behavior, organization, organizational, antecedents, consequences, management, manager, employee, performance, change.

Introduction

It is well known that a person's attitude is difficult to be changed, and his/her personality is almost impossible. However, in organizations, managers are likely to be faced with situations triggered by the "unusual" and often counterproductive attitude / behavior of their subordinates, situations that require resolution as quickly and efficiently as possible. Among the many solutions available, managers tend to use techniques such as the "antecedent" and "consequence," which are designed to change not only the specific situation, but also the employee attitude / behavior at the workplace, having the aim to avoid unwanted situations. With their help, managers can solve individual employee behavioral problems, gossiping being found among them, and set up a type of behavior that is concerned with safety across the entire unit.

Analysis

According to a survey, carried out in the USA some time ago, it has been proven that managers spend about 85% of their working time:

- ° Telling people "what to do";
- ° Thinking what exactly to "tell them to do"
- ° Deciding how to proceed in case their employees "did not do" what they have been told to.

Today the situation hasn't changed much. In order to achieve the set goals, many of the managers continue to waste their precious time trying to convince their subordinates:

- ° To work harder;
- ° To work better;
- ° To be more creative, more intelligent, more self-reliant, and more responsible.

Moreover, being sure that words are strong motivators, they express their provisions in different ways: *through information reports; by holding meetings; through different policies; by courses and information discourses*, etc.

If the expected result is not attained, the incursions are repeated in the same



way, but with harsher amplitude: *reports on previous reports, also using tough punctuation (exclamation and question marks).*

Thus, the managers consider that if their employees are instructed to do something and they do not perform in their turn, then the employees have to be repeatedly instructed with the use of impressive pleadings, threats and promises. No matter how shocking it sounds, but subordinates do not do what they are told - otherwise, the customer would be on the first place, the workers would focus on quality and would do things right from the start.

If the word had an immediate and dramatic impact on the reader, then when buying a pack of cigarettes, he would throw it as soon as he read the inscription, "*Smoking is harmful for your health*".

So, although the manager notices that words are not enough, that employees do not pay enough attention to what is written or said by the administration, in the managers' conviction, the business motivation continues to prevail over the motivation expressed in words. In this context, in order to change their subordinates' behavior, the managers must take into account the way they tell the employees what to do.

Our goal is to show possibilities to change human behavior to order to increase its effectiveness, whether it be the behavior of managers, subordinates, or the entire organization.

In this article, we shall refer particularly to two ways of changing people's behavior to what they are told:

1. *The antecedent, which has the role of determining the appearance of a type of behavior once, before this type of behavior manifests itself.*
2. *The consequence, the role of which is to determine the recurrence of behavior, after it has been manifested.*

Although business success depends on achieving consistent and long-lasting performance, business people invest in background activities, such as *information reports, training courses, goal statements, slogans, posters*, and more.

The antecedents are effective and necessary in order to set up a business, however not to maintain it. That is why they are costly and inefficient in achieving high enterprise performance. For example: out of 1,000 employees, only about 8 people will react from the first to what they are told to carry out. Only after 125 circular calls - emails, phone, letters - all 1000 respond appropriately (1, p.50-51). The example is imaginary, but the practice shows that this is also happening in the Moldovan enterprises.

One way to motivate the employees to react to their past situations as managers expect, is to *constantly change the antecedents*. For example, on the cigarettes package it is usually written: "*The Ministry of Health warns that smoking seriously damages your health*". What results does this slogan bring? It's not known, but statistics do not show any changes among smokers. In contrast, for example, with the ban on smoking in Belgium, France, and Germany, the social reaction towards smokers has changed, and this has proved to be a much stronger motivation for smokers than all the above mentioned messages and slogans.

Antecedents as such rarely lead to the expected results. They become effective



in conjunction with the *consequences*. The nature of the antecedent does not really matter as it will be effective only if paired with a significant consequence - "*Danger of death - high voltage!*" - no other comments and with the expected effect.

Therefore, the managers' attention is to look for the antecedents, to understand their functioning and to associate them with the appropriate consequences: "*Prepare and submit the report before three o'clock, otherwise you will work overtime*".

When the employee knows the warning is real, he will do his best to hand in the report on time. On the other hand, if the worker knows that the manager is known for his empty words, the threats will just be "antecedents" and the manager's words will not have the necessary impact, so there will be a lack of motivation to finish the job.

Another example, in an "X" furniture factory, a slogan is displayed on a wall: "*Quality is the only thing that counts*". Nearby, there is a worker who supervises the conveyor belt with chairs. It is his responsibility to take out the ones with defective seats. Having found one, he set it aside. The manager told him to put it back and told him: "*If it is found in another section, fine, if not, it will have to go like this*". The worker puts the chair back, reads the slogan on the wall again and shrugs. The slogan was meant to be a motivation for quality work, now the words will no longer have the expected effect.

Another example: A retired head of the maintenance service was called back to work at one of the "Z" factories to train the employees involved in the production of a car. He was one of the few people who made a presentation to the factory management about the new product and about the production training process.

The person presented himself by saying: "*Many of you do not know me because I retired a few years ago. Since then I have had enough time to think about my career here. I started as a mechanic in the maintenance department and I became head of the maintenance department of the entire plant after a few years. Thinking back at those days, something started to bother me. Of the hundreds of employees I have supervised, I can remember the names of about 30 of which I could say 'they were not good at all.' I remember the names of about as many people who were 'outstanding'. That covers about 15-20% of those that I led. The thought that does not really give me peace of mind is of the remaining 80-85% of the employees who have done their job well. They were mostly responsible for my success in this factory, and I cannot remember their names. I hope you do not have to bear this burden when you retire.*" [Nr. 1, p.66-67] The moral of the example is that getting the maximum results from employees implies that everyone should have adequate consequences every day. The manager should not ignore those with poor results, however, if the administration really wants a high-performance organization, it's not right on the part of the manager to ignore those with outstanding results, too.

The consequences are all the more effective, the sooner the pleasure, comfort, and stress reduction outweigh by far the delayed and unsafe consequences. The immediate consequences are extremely powerful and reliable in determining behaviour. For example, when working with caustic substances, if employees know that a drop on the skin immediately produces a painful wound, there will be no difficulty to motivate them to wear gloves.

However, employees using products which can cause cancer and possible nerve



damage, due to prolonged exposure, do not constantly use the protective gloves as required.

Conclusions.

Thus, examining and analysing the examples above, we conclude that without the consequences, the warnings will not serve as adequate incentives, as well as the promises of future positive consequences. Moreover, using antecedents that are appropriate for the situation, the manager has to choose right consequences. Words must coincide with the facts. This antecedent-consequence connection is called *trust*. When the administration announces salary increases, promotion and transfer for those who deserve it, but do not respect their promises, the employees lose their confidence in that administration.

Lately, it has been noticed that in some organizations, especially when they are service providers, there is a belief that faulty communication is the greatest issue in terms of high efficiency. As a result, an attempt is made to communicate more, and this only leads to an increased level of communication but to a minimal achievement, which in turn reduces confidence in leaders. Higher levels of communication do not always make things better, especially if the transmitted information has no real links to reality. Regardless of what is transmitted, the manager need to make sure that the expected work shall be carried out. Therefore, words become powerful motivators when they manifest into reality. And once accomplished, in the following similar situations, there will be no need to repeat it to the worker for several times. He will do his qualitative and timely work only on the grounds that his behaviour has changed on the basis of the trust he has gained in his manager's words.

The search for effective antecedents is useless and endless. The antecedents of the “more” and the “tougher” type will not provide the consistent performance demanded from the staff by the administration. Without the proper consequences, no behaviour will be lasting.

Bibliography:

1. Aubrey C. Daniels. Managementul performanței. Strategii de obținere a rezultatelor maxime de la angajați. Traducere de Cristina Popa, editura POLIROM, Iași, 2007.
2. DEX-online.
3. Komaki, J. Alternative execution strategies to management performance improvement, JOBM, vol.I, nr.1.
4. Makin, Peter; Cox, Charles. Schimbarea în organizații. Optimizarea comportamentului angajaților. Traducere de Cristina Popa, editura POLIROM, Iași, 2006.

Abstract.

Использование таких техник как antecedенты и последствия, помогают менеджерам изменить поведение персонала на рабочем месте. Для этого, используя antecedенты адекватные той или иной ситуации, менеджеры должны подобрать и использовать подходящие последствия. Во всех случаях, слова должны соответствовать действиям и стать сильным мотивационным фактором в реальности. Таким образом, сотрудник поймет с первого раза и не будет необходимо повторять дважды, а в последствии, он



будет выполнять свою работу добросовестно так как его отношение к работе изменилось, как и его поведение на рабочем месте. Все эти изменения основываются на доверие к словам руководителя.

Изменение отношения/поведения сотрудника необходимо в тех случаях когда на предприятиях, из-за «неординарного» или контрпродуктивного поведения служащего, создаются неприятные ситуации. А это, в свою очередь, случается из-за того, что подчинённые не выполняют предписания руководства, а руководство продолжает на словах, дальше мотивировать подчинённых. Получается замкнутый круг.

Исходя из этого, мы опишем некоторые методы по изменению поведения сотрудников для достижения лучших результатов на рабочем месте, тем самым, повышая работоспособность всего предприятия, а именно о использовании antecedents и последствиях как техник изменения поведения.

Использование antecedents без надлежащих последствий, чаще всего, ни к чему не приводит. Скажем, «кто не сдаст отчет до окончания рабочего дня, получит поощрение или понесет наказание». В таком виде, объявление мало на кого будет воздействовать. Но если назвать конкретное наказание или поощрение, дела могут изменяться. И еще, сами по себе такие призывы не производят должного впечатления на рабочих, если он не выполняются. Слова должны быть подкреплены действиями. Только так станут возможными и изменения в поведении служащих, и укрепление их доверия к руководителям, и, соответственно, повышение работоспособности всего предприятия.

Ключевые слова: поведение, организация, организационное, прецедент, последствие, менеджмент, менеджер, сотрудник, достижения, перемены



УДК 658:316.774

МОДЕЛЬ 4К: УПРАВЛІННЯ НА РЕЗУЛЬТАТ
MODEL 4C: MANAGEMENT FOR RESULTS**Makovetska I. M. / Маковецька І.М.***postgraduate student / аспірант**Державний університет телекомунікацій, Київ, вул. Солом'янська 7, 03110**State University of Telecommunications, Kyiv, st. Solomenskaya 7, 03110*

Анотація. Наукова стаття присвячена розгляду сутності моделі 4К: управління на результат. В статті описуються основні складові цієї моделі та ключові компоненти що наповнюють модель 4К: управління на результат. В статті акцентується увага на те, що комунікація є однією з найважливіших потреб в управлінні підприємством та складається з ефективного обміну і розуміння інформації між суб'єктами комунікаційного процесу.

Ключові слова: комунікація, управління, комунікативні навички, креативність, критичне мислення, командна робота.

Вступ. Управлінські заходи завдяки правильно поставленим задачам – є одними з головних важелів успіху будь-якого підприємства. Управління комунікаціями є однією з основних ланок у процесі управління проектами, що підтверджується включенням його в основні стандарти проектного менеджменту. Технології сприяють глобалізації.

Основний текст. Сьогодні в світлі останніх подій, а саме удосконалення механізмів управління, часті звертають увагу на модель 4 «К» (комунікація, креативність, критичне мислення та командна робота). Такі зміни в ХХІ ст. торкнулись кожного управлінця та сама здатність змінюватись набагато важливіше факту самих змін. Майбутнє за підприємствами, які навчаються новому та активно ведуть переговори із співробітниками, яких долучають в процес планування, навчання та ціленаправлення на робочий процес. Саме ці знання та вміння будуть необхідними в майбутньому.

Моделі і засоби управління комунікаціями досить повно відображені у стандартах та системах знань з управління проектами. Управління комунікаціями є однією з основних ланок у процесі управління проектами, що підтверджується включенням його в основні стандарти проектного менеджменту [1; 2;].

Комунікація одна з найважливіших потреб в управлінні підприємством та складається з ефективного обміну і розуміння інформації між суб'єктами комунікаційного процесу. Ефективна комунікація має дуже важливе значення для успіху не тільки самого підприємства, а самих її проектів та програм, бо достовірна інформація повинна передаватися зацікавленим сторонам з великою точністю і поетапним аналізом для задоволення їхніх сподівань. Комунікація повинна бути корисною, прозорою, чіткою, надійною та своєчасною.

В світлі останніх інноваційних подій, комунікаційний потенціал підприємства відбувається завдяки методичному підходу до формування креативного мислення у підлеглих.

Практичний аспект комунікації, який найбільше цікавить топ-менеджерів підприємства з різних напрямів їх діяльності, визначає комунікацію як



домінацію комунікативного аспекту відповідно до інформаційно-змістовного аспекту.

Ювал Ноя Харарі у своїй книзі «21 урок для XXI століття» (21 Lessons for the 21st Century) описує підготовку людства до сприйняття нових ідей у комунікаційному середовищі та що для цього потрібно, подолання стереотипів, які заважають адаптуватися до управлінських змін [3].

Створення такого методу 4К було спочатку запропоновано компанією «Partnership for 21st Century Skills» для подолання нерозуміння між знаннями, які отримують студенти у вищих навчальних закладах і тими навичками, які очікують від студентів роботодавці. Цей метод включає в себе основні складові: комунікативні навички, креативність, критичне мислення та командну роботу (рис. 1).

Як і будь-яка модель, 4К дозволяє сфокусуватися, визначити серед безлічі важливих і потрібних елементів найбільш важливі і найпотрібніші.

Модель 4К навичок – важлива частина всього управлінського процесу.



Рис.1 Модель 4К: управління на результат

Розкриваючи зміст кожної із складових моделі, ми описуємо сутність кожного компонента та і як в подальшій управлінській діяльності він вплине на підприємство.

1. Комунікативні навички.

Комунікація – це складний процес, що складається з взаємозалежних кроків, кожен з цих кроків необхідний для того, щоб зробити наші думки зрозумілими іншій особі. Сьогодні правильно сформульована комунікація і є ефективним інструментом досягнення успіху на підприємстві.

Ключовими навичками в комунікації є такі:

- інформаційна грамотність;



- чіткість при посиленні даних;
- вибір необхідних каналів комунікації;
- гнучкість та пристосованість;
- визначення бажаних результатів комунікації;
- формування зрозумілих повідомлень;
- прагнення зрозуміти партнера.

Але потрібно пам'ятати що взаєморозуміння, професіоналізм, довіра та оперативність під час комунікаційного процесу є базисом ефективного управління без якого не може бути самого високого рівня якості на підприємстві.

2. Креативність.

Креативне мислення є поєднанням особливостей сприймання, що здійснюється новим способом, здібність знаходити нові зв'язки та співвідношення, виникнення нових ідей та поєднань, схильність здійснювати та впізнавати новизну, діяльність розуму, трансформація досвіду в нову організацію.

Найчастіше креативність розуміють як здатність продукувати інноваційні та корисні ідеї.

До основних під складових 4К креативності можна віднести:

- інтерес до дій;
- пошук відповідей на цікаві питання;
- продукування власних ідей;
- подолання труднощів;
- рівень професійної підготовки опонента;
- обробка запропонованих ідей.

Ефективним способом підвищити креативність є пояснення, як можна навчитися мислитися інакше, та когнітивні вправи на зразок мозкового штурму (швидке вигадкування ідей) і віднаходження справжньої суті проблеми.

3. Критичне мислення.

Це і є одним із потових навичок XXI століття, бо це висока швидкість сучасного життя та постійні зміни у всіх сферах управлінської діяльності.

Критичне мислення - сміливість в міркуваннях. Кожному на підприємстві потрібно надавати право самоорганізовуватися, самонавчатися, самовоспітяться, тобто максимально створюючи умови для пізнання себе. А також такий інструментарій пізнання дозволяє бачити явище в цілому та правильно аналізувати його.

Критичне мислення складається з таких компонентів:

- оцінка аргументів;
- формалізація своїх позицій;
- постановка своєї стратегії;
- оцінювання якості процесів;
- пояснення своїх висновків.

Критичне мислення дозволяє нам безперервно навчатися і адаптуватися до змін, уникати упередженості, захищати свою точку зору.

4. Командна робота.



Командна робота – це результат зусиль як окремих членів так і всієї команди.

Кооперація або командна праця складається з таких елементів:

- міжособистісна комунікація;
- здатність вирішувати конфлікти;
- управлінські здібності.

Колективна робота містить ряд цінностей, які заохочують вислуховувати чужу думку і конструктивно реагувати на неї, забезпечувати підтримку один одного, давати колегам можливість сумніватися та визнавати їх інтереси і досягнення.

Так як створюваний інструмент спрямований на вимірювання навичок XXI століття, то основні їх елементи базуються на конкретних знаннях. Такий підхід від предметних знань дозволяє оцінити, наприклад, наскільки працівник відноситься до інформації, що надходить йому, а не виміряти ступінь засвоєння даних, отриманих під час важливих нарад чи переговорів.

Література:

1. Бушуев С. Д. National Competence Baseline, NCB UA Version 3.1. К. : ІРІДІУМ, 2010. 208 с.
2. Руководство по управлению инновационными проектами и программами предприятий. Японская ассоциация управления проектами PMAJ (ua). К. : Науковий світ, 2009. 175 с.
3. Ювал Н.Х. «21 урок для XXI століття». BookChef, 2018. 416 с.

References:

1. Bushuyev S. D. National Competence Baseline, NCB UA Version 3.1. K.: IRIDIUM, 2010. 208 p.
2. Rukovodstvo po upravleniyu innovatsionnymi proyektami i programmami predpriyatiy. Yaponskaya assotsiatsiya upravleniya proyektami PMAJ (ua) [Guide to the management of innovative projects and programs of enterprises. Japanese Project Management Association PMAJ (ua)]. K. : Naukoviy svit, 2009. 175 p.
3. Yuval N.KH. «21 urok dlya XXI stolittya» [21 Lessons for the 21st Century]. BookChef, 2018. 416 p.

Abstract. The scientific article is devoted to the consideration of the essence of model 4K: management of the result. The article describes the main components of this model and the key components that fill the model 4K: management of the result. The article focuses on the fact that communication is one of the most important needs for enterprise management and consists of effective exchange and understanding of information between actors in the communication process.

Key words: communication, management, communicative skills, creativity, critical thinking, team work.

Статтю відправлено: 05.06.2019 р.

© Маковецька І.М.



УДК 334

ASPECTS OF STRATEGY OF MERGERS AND ACQUISITIONS
AGRICULTURAL INDUSTRIAL COMPLEX OF UKRAINE
АСПЕКТИ СТРАТЕГІЇ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ ПІДПРИЄМСТВ
АГРАРНО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Mitskevych N.V. / Міцкевич Н.В.

с.е.с., as.prof. / к.е.н., доц.

Trotska T. O./ Троцька Т.О.

master's degree / магістр

Petro Mohyla Black Sea National University,

Mykolayiv, 68 Desantnykiv Street 10, 54003

Чорноморський національний університет імені Петра Могили,

Миколаїв, 68 Десанників 10, 54003

Анотація. У роботі розглянуто проблеми конкурентної боротьби підприємств аграрно-промислового комплексу України. Досліджено активну участь іноземних інвесторів у процесі злиття та поглинання, визначено, що зовнішні умови, мінливість ринкової економіки змушують підприємства поглинати конкурентів або об'єднуватися з ними заради росту, зниження витрат, регіональної експансії.

Ключові слова: аграрно-промисловий комплекс, земельні ресурси, конкурентна боротьба, процес злиття та поглинання підприємств, прямі іноземні інвестиції.

Вступ.

Процес глобалізації сучасної ринкової економіки, конкурентна боротьба окремих виробництв, галузей створюють передумови застосування стратегії злиття та поглинання. Українські компанії стають активними учасниками на ринку злиттів та поглинань в якості придбаних. Протягом останнього десятиліття середньосвітовий показник участі іноземних інвесторів у національних процесах злиття та поглинання, який утримувався на рівні 25-30%, суттєво збільшився [1].

Комплексні дослідження даних процесів проведені відомими аналітичними компаніями Bloomberg, Bureau Van Dijk, IMMA, InVenture, KPMG та ін. Проте, багато аспектів потребують подальшого вивчення, зокрема питання удосконалення стратегії злиття та поглинання вітчизняних підприємств. Це обумовлює необхідність вивчення світового досвіду застосування стратегії злиття та поглинання.

Основний текст. Головним мотивом злиття та поглинання є подорожчання компанії, основна мета проведення даної процедури - капіталізована вартість поглинутої компанії. На рішення щодо проведення угоди спонукає коригування стратегії, ефект синергії, диверсифікація, невіддале управління, купівля недооцінених активів, податкові мотиви, ринкова перевага.

Злиття в Україні здійснюються двома способами: консолідація – вид злиття, при якому дві або більше компаній припиняють існування, створивши нову, якій передано всі активи, права та зобов'язання; приєднання – вид злиття, при якому одна компаній приєднується до іншої, припиняючи своє існування, і всі активи, права та зобов'язання передаються вже існуючій. В Україні не мають належного законодавчого регулювання процесів здійснення недружніх



поглинань, в той час, як в США нормативно закріплена процедура здійснення тендерних пропозицій, а також відповідальність за порушення цих правил, що захищає права акціонерів від небажаного захоплення компанії.

Міжнародні процеси злиття та поглинання (Mergers and Acquisitions, далі – M&A) являють собою одну з провідних особливостей глобалізації транснаціональних компаній, а Північну Америку вважають найбільш активним M&A-регіоном світу [2]. Встановлено, що основними учасниками на світовому ринку є США, Китай, Великобританія, Канада, Франція, Польща.

За 2017 рік 22% від загальної кількості та 31% від загальної вартості складають американські угоди, 14% та 15% відповідно займають китайські. Узагальнення проведення світового аналізу дало можливість виявити галузеву структуру ринку M&A-угод (рис. 1). Найбільш привабливими для світового ринку M&A угод в 2017 році стали фінансова галузь та телекомунікації, що складають 47% від усіх угод.

Іноземні компанії використовують угоди зі злиття та поглинання не лише для посилення конкурентних переваг, але і як інструмент перерозподілу власності за допомогою рейдерства як специфічної форми ворожих поглинань, обумовлених нестабільністю приватної власності та нерозвиненістю корпоративного права.

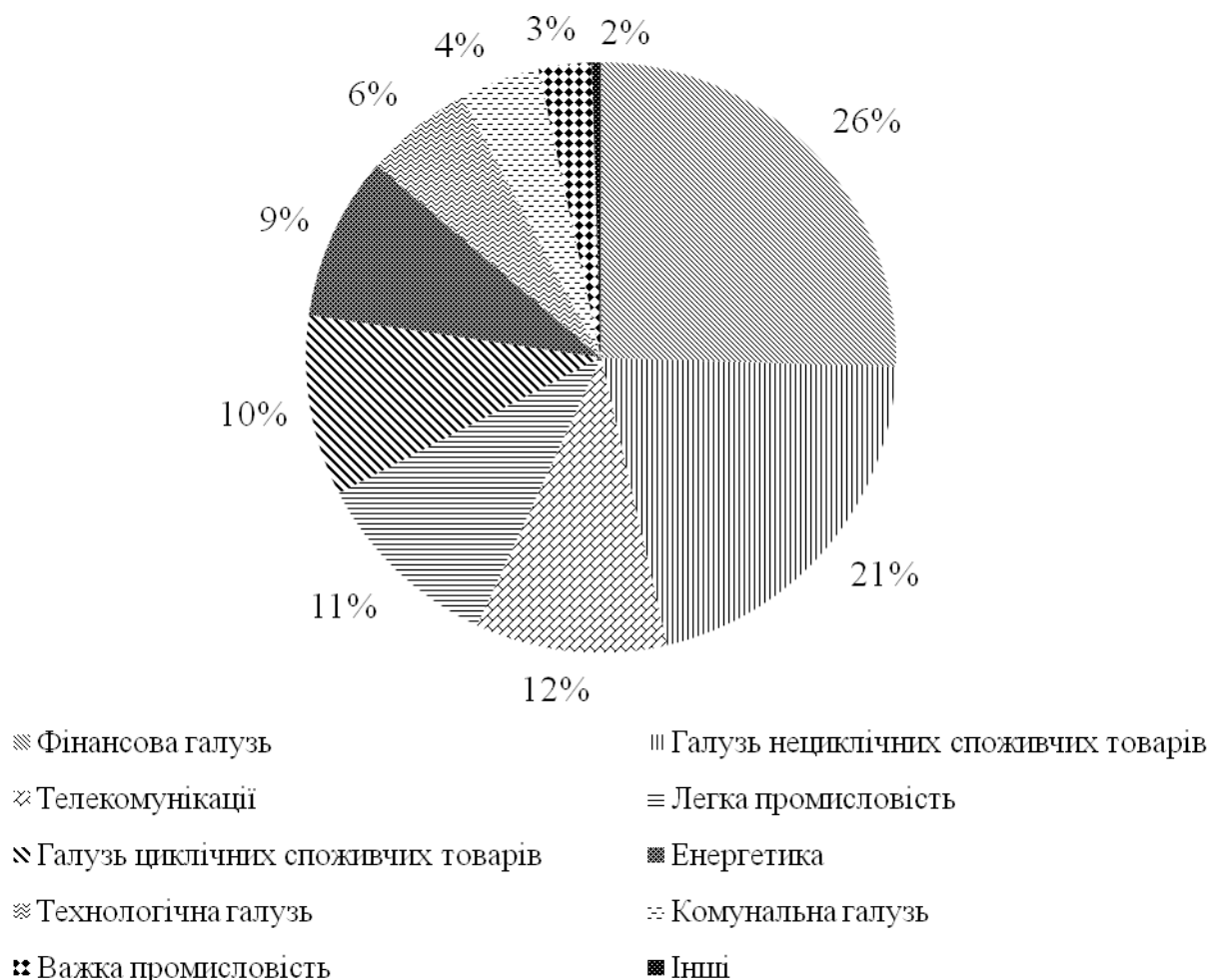


Рис. 1. Галузева структура світового ринку M&A угод в 2017 р.

Джерело: [3].



Наведемо загальну динаміку кількості та вартості укладених угод М&А на світовому ринку за 2012-2017 рр. (табл. 1):

Таблиця 1

Динаміка кількості та вартості угод М&А на світовому ринку

Рік	Кількість угод	Вартість угоди (млн. дол)
2012	85 325	3 329 556
2013	92 741	3 698 861
2014	102 746	4 811 910
2015	109 615	5 871 017
2016	104 559	4 892 779
2017	96 082	4 740 696

Джерело: [4].

Однією з провідних галузей української економіки є аграрна. Це підтверджує той факт, що половина з найбільших угод 2017 року стосується аграрного сектору.

Активізація ринку злиття та поглинання підприємств аграрно-промислового комплексу внаслідок утворення агрохолінгів спричинено зростанням темпів консолідації землі, оскільки це є основним активом, який забезпечує дохідність аграрного виробництва.

Тенденціями активізації стратегії злиття та поглинання в аграрному бізнесі є збільшення та накопичення площ земельних ресурсів, вихід на міжнародний ринок капіталу, залучення іноземних інвестицій та реорганізація компаній (рис. 2).

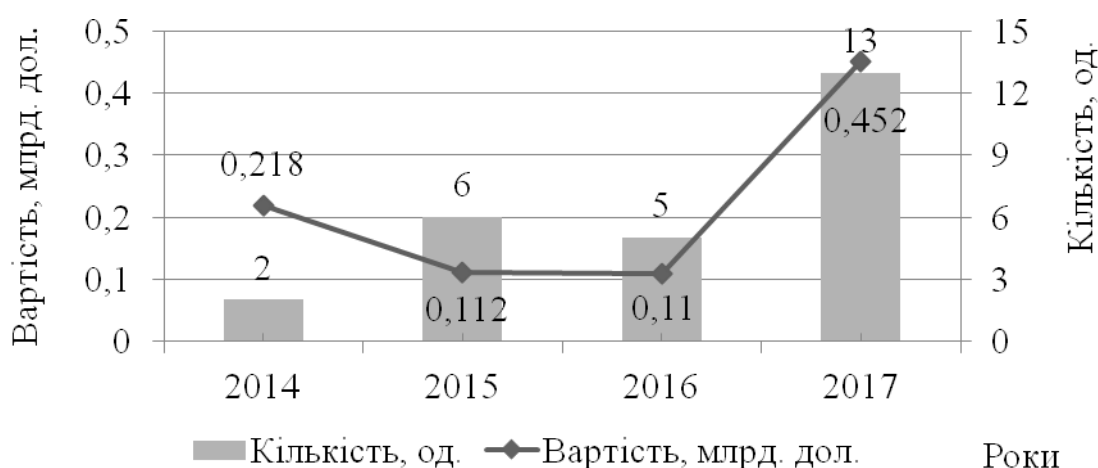


Рис. 2 Динаміка М&А-угод аграрної галузі в Україні за 2014-2017 рр.

Визначено, що на ринку зернової продукції індекс Харфіндаля-Хіршмана за 2013/14 МР дорівнює 2051,4 одиниць; а за 2017/2018 – 2177,5 одиниць.

Це свідчить про наявність високої концентрації ринку, низького рівня



конкуренції, високого рівня ризиків, а основними чинниками зниження конкурентоспроможності вітчизняних сільськогосподарських підприємств є прогалини нормативно-правового забезпечення в аграрній сфері, диспаритетна цінова політика аграрної продукції, зниження якості трудових ресурсів підприємств, дефіцит інвестицій в аграрну галузь.

Висновки.

Досліджено, що динаміка угод аграрної галузі має тенденцію до стрімкого зростання. Сучасні вітчизняні агрохолдинги з'явилися в результаті поєднання стратегії горизонтальних та вертикальних типів M&A. За 2017 рік загальна вартість угод агросектору зросла на 312% до 2016 року та складає 452,5 млн дол. Вплив прямих іноземних інвестицій на динаміку угод складає 37,87%; частка інших факторів – 62,13%. Більша частина з найбільших угод 2017 року та першої половини 2018 року припадає на аграрний сектор.

Український ринок злиття та поглинання можна віднести до молодих ринків, що знаходяться на стадії розвитку. Про незрілість вітчизняного ринку свідчить невелика частка участі компанії в світовому розрізі.

Література:

1. Иванов Ю.В. Слияния, поглощения и разделение компаний : стратегия и тактика трансформации бизнеса / Ю.В. Иванов. – М.: Альпина Паблишер, 2001. – 245 с.
2. Financial Times Special Report: Deal and Dealmakers. – 2010. – 27 p.
3. Global M&A market review. Financial rankings 2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://data.bloomberglp.com/professional/sites/10/Bloomberg-Global-MA Financial-Rankings-FY-2017](https://data.bloomberglp.com/professional/sites/10/Bloomberg-Global-MA-Financial-Rankings-FY-2017)
4. Overview of the global M & A market 2017. – [Electronic resource] – Access mode: <https://inventure.com.ua/analytics/investments/obzor-globalnogo-rynka-manda-2017>

References:

1. Ivanov Yu.V. Mergers, acquisitions and division of companies: strategy and tactics of business transformation / Yu.V. Ivanov. - M.: Alpina Publisher, 245 p.
2. Financial Times Special Report: Deal and Dealmakers. – 2010. – 27 p.
3. Global M&A market review. Financial rankings 2017. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [https://data.bloomberglp.com/professional/sites/10/Bloomberg-Global-MA Financial-Rankings-FY-2017](https://data.bloomberglp.com/professional/sites/10/Bloomberg-Global-MA-Financial-Rankings-FY-2017)
4. Overview of the global M & A market 2017. – [Electronic resource] – Access mode: <https://inventure.com.ua/analytics/investments/obzor-globalnogo-rynka-manda-2017>

Abstract. The problem of competitive struggle of the enterprises of agrarian-industrial complex of Ukraine is considered in the paper. Investigated the active participation of foreign investors in the process of mergers and acquisitions, it is determined that external conditions, the volatility of a market economy compel companies to absorb competitors or to combine with them in order to grow, reduce costs, regional expansion.

Key words: agro-industrial complex, land resources, competitive struggle, process of mergers and acquisitions of enterprises, direct foreign investments.

Статья отправлена: 05.06.2019 г.

© Міцкевич Н.В.



УДК 005.21:620.95(477)

USE OF ALTERNATIVE SOURCES OF ENERGY AS A COMPOSITION OF INNOVATION ECONOMY

ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ ЯК СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Rogach S.M./Рогач С.М.

d.e.s., prof./д.е.н., проф.

ORCID:0000-0001-6940-1935

Київ, вул. Героїв Оборони 15, 03041

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine,

Kiev, 15 Heroiv Oborony Street, 03041

Анотація. Визначено, що ефективне використання альтернативних джерел енергії наразі вважається одним із пріоритетних напрямів розвитку інноваційної економіки, оскільки забезпечує можливість виходу із енергетичної й екологічної кризи, яка набула загрозливого глобального характеру. Проаналізовано стан та виявлено основні тенденції виробництва основних альтернативних джерел відновлюваної енергетики у європейських країнах. Обґрунтовано, що розв'язання проблеми забезпечення енергетичної безпеки країн повинно здійснюватися двома шляхами: через впровадження новітніх енергозберігаючих технологій, а також виробництва дешевих нетрадиційних енергоносіїв.

Ключові слова: альтернативні джерела енергії, відновлювана енергетика, енергетична безпека, біопаливо, біогаз, біомаса.

Вступ

В умовах глобального, інтерсоціального характеру екологічних проблем особливо важливими вважається пошук альтернативних джерел енергії. Енергетична криза та її загострення вимагають негайного пошуку шляхів її усунення. Дослідження в цьому напрямі повинні охоплювати всі технологічні процеси залежно від використання різних видів ресурсів. Світова нестача викопних енергетичних ресурсів у країнах світу призводить до зростання значення ефективного використання альтернативних, нетрадиційних джерел енергії, які є перспективними для ефективного використання і на території України.

Збільшення споживання енергії, виробленої з відновлюваних енергоресурсів, становить важливу частину пакета заходів, потрібних для дотримання Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про кліматичні зміни. Головною умовою успішного розв'язання цієї проблеми є чітка координація заходів і рішень Уряду щодо виконання Програми державної підтримки розвитку нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії та малої гідро- і теплоенергетики (Програми НВДЕ).

Тому, раціональне та ефективне використання альтернативних джерел енергії, наразі, вважається одним із пріоритетних напрямів виходу із енергетичної й екологічної кризи, яка набула загрозливого глобального характеру і потребує подальших досліджень.

Основний текст

Людству необхідно все більше й більше енергії, отримати яку за рахунок невідновлюваних джерел у недалекому майбутньому буде важко чи взагалі



неможливо. Дійсно, за різними оцінками, розвіданого органічного палива вистачить на 30-50 років. Якщо врахувати так звані геологічні запаси, які будуть своєчасно розвідані, а експлуатація їх не затримується, то, з урахуванням все зростаючого рівня витрат енергії, органічного палива може вистачити ще років на 100-150. Причому тільки вугілля ще довгий час може зберігати своє місце в енергетичному балансі. Проте використання його супроводжується високим рівнем забруднення атмосфери Землі. Ядерна енергетика, яка на сьогодні має значно більше сировинних ресурсів ніж органічне паливо, динамічно розвивалась у світі протягом останніх 20-30 років. Однак, на думку багатьох фахівців, вона вже не може вважатися перспективним видом енергії через високий ризик радіоактивного забруднення навколишнього середовища, що проявилось в серії техногенних аварій та катастроф, особливо під час сумно відомої Чорнобильської катастрофи. Тому, у світі все більше звертають увагу на використання так званих відновлюваних джерел енергії.

Альтернативні джерела енергії трактуються як – будь-яке джерело енергії, яке є альтернативою викопному паливу. До них відносять енергію сонячного випромінювання, вітру, морів, річок, біомаси, тепла Землі, а також вторинні енергетичні ресурси, які існують постійно або виникають періодично у довкіллі [1].

Домінуючу роль серед інших видів нетрадиційних джерел енергії на сьогодні відіграє біопаливо. Технології переробки біомаси на біопаливо дозволяють вирішувати й проблему утилізації шкідливих побутових та промислових відходів та одержувати побічні продукти, зокрема, високоякісні добрива, будівельні та інші корисні матеріали.

Динамічно розвивається в світі і відновлювана енергетика. На сьогодні частка відновлювальних джерел енергії в загальному постачанні первинної енергії у світі становить близько 13%, в тому числі біомаси-10%. Європейською комісією поставлено завдання, щоб до 2020 року відновлювана енергетика становила - 20% енергії у валовому енергоспоживанні, при цьому Швеція, Австрія, Болгарія та Естонія вже виконали свої національні цілі. За останні 10 років у країнах Європейського Союзу цей показник зріс з 8% до 14% [2].

Основним видом використовуваної біомаси в європейських країнах є тверда біомаса, її частка в загальному обсязі споживання незмінно становить близько 70 %. Внесок біомаси у валове кінцеве енергоспоживання країн ЄС уже перевищив 8%, а до 2020 року планується його зростання до 14 відсотків. В окремих країнах-лідерах рівень розвитку біоенергетики значно вище середньоевропейського. Так, у Фінляндії частка біомаси в кінцевому енергоспоживанні становить 28 %, у Латвії-більше 27%, Швеції і Естонії-близько 26%, у той час як в Україні, лише 1,78% [3].

Біогаз переважно використовується для виробництва електроенергії та тепла. Біомаса забезпечує майже 16% загального обсягу електроенергії в країнах ЄС, що відповідає третьому місцю після природного газу (48 %) і вугілля (36 %). У 2015 році виробництво електроенергії з біогазу в країнах ЄС зросло порівняно з 2011 роком на 18,4% до 35,9 ТВт/год(тереват/годин). За той же час продаж тепла, виробленого з біогазу, підприємствам та тепловим



мережам зріс на 16 відсотків. При цьому, з біомаси виробляється більше 95% усієї відновлювальної енергії. Зокрема, частка біомаси у кінцевому споживанні електроенергії у 2016 році становила – Фінляндія (28%), Латвія (27%), Швеція (26%), Естонія (26%) [4].

За прогнозами Єврокомісії, щодо структури виробництва електроенергії з відновлювальних джерел енергії в країнах ЄС у 2020 році, частка струму з біогазу має становити більше 10%, перевищивши внесок малої гідроенергетики, геотермальної, сонячної енергетики та електроенергії [2].

Аналіз структури виробництва електроенергії в країнах ЄС підтверджує, що обсяг «зеленої» електроенергії має тенденцію до стійкого зростання. При цьому обсяги генерації електроенергії з нафтопродуктів знижуються, із природного газу характеризуються певною стабілізацією в останні роки, а використання вугілля і атомної енергії в цілому залишається приблизно на однаковому рівні. Аналізуючи фактичну та прогнозну частку відновлювальних джерел енергії (ВДЕ) та біомаси в енергобалансі ЄС (таб.1), слід відмітити тенденцію щодо її зростання.

Також Європа ставить за мету до 2020 року перевести на альтернативні джерела енергії 10% транспорту. Наразі у Швеції існує три сотні заправок на яких можна заправляти дизельні машини сосновим маслом [5].

Таблиця 1

Фактична та прогнозна частка відновлювальних джерел енергії (ВДЕ) та біомаси в енергобалансі країн ЄС, %

Показники	2017 р.	2020 р., (прогноз)
Частка ВДЕ у валовому кінцевому енергоспоживанні	19,2	20,0
Частка біомаси у валовому кінцевому енергоспоживанні	12,4	13,2
Частка ВДЕ у валовому виробництві теплової енергії	24,1	25,0
Частка біомаси у валовому виробництві теплової енергії	23,1	24,8
Частка ВДЕ у валовому виробництві електроенергії	33,5	34,0
Частка біомаси в валовому виробництві електроенергії	6,2	7,0
Частка ВДЕ у транспортному секторі	8,1	10,0
Частка біомаси у транспортному секторі	7,9	10,0

Джерело: сформовано за [3]

Стрімко зростає у європейських країнах і виробництво біогазу з тенденцією до інтенсифікації існуючих технологій та пошуку нових видів сировини і технологій їх переробки, максимально повного корисного використання енергії біогазу. Основне виробництво біогазу (56,7%) у європейських країнах здійснюється на біогазових установках, що



використовують як сировину відходи агропромислового комплексу і спеціально вирощену рослинну сировину. Близько третини біогазу отримують на полігонах твердих побутових відходів, решту - 12% - на станціях очистки стічних вод. Загальна кількість біогазових установок у Європі перевищує 11 тис, з яких 7,2 тис нараховується в Німеччині [6].

В останні роки почали розвиватися проекти з виробництва очищеного біогазу - біометану - з подальшим закачуванням у мережі природного газу. Великі обсяги виробництва біогазу та біометану стали наслідком додаткового використання, як сировини, спеціально вирощених рослинних культур, переважно кукурудзи на силос. Наприклад, у Німеччині для цих цілей задіяли близько 1 млн га, що становить 8,3% від загальної площі орних земель. В Іспанії виробництва, організовані на базі сміттевих полігонів, забезпечують - 38% виробництва біогазу, міські стічні води - 33%, а промислові стічні води - 24% [7].

За оцінками аналітиків, ринок біогазу продовжить стрімко розвиватися, заміщуючи інші енергоносії у загальній структурі енергетичного балансу країн. У 2016 році в ЄС було вироблено 14,8 млрд кубометрів біогазу в еквіваленті до природного газу, планується подальший ріст виробництва майже у два рази до 2020 року [2].

Дослідження із виробництва біогазу в країнах Євросоюзу засвідчують можливість його виробництва в 27 країнах ЄС у 2020 р. в обсязі 36,3 млрд. м³ еквівалентних природному газу, або 45 млн. тонн у нафтовому еквіваленті. Для цього достатньо буде використовувати 35% всіх гноєвих відходів тваринницьких ферм і вирощувати енергетичні культури під біогаз на 5% сільськогосподарських земель. При цьому приблизно 3/5 обсягу біогазу планується виробляти з енергетичних культур, 1/5 - з гною, та ще 1/5 - з інших відходів і побічних продуктів промисловості та сільського господарства.

Аналіз фактичного і прогнозного вкладу біомаси у валове кінцеве енергоспоживання (ВКЕ) в країнах ЄС (таб. 2) засвідчує, що у 2020 році його прогнозується довести до 12,5%.

Лідерами серед європейських країн щодо вкладу біомаси у валове кінцеве енергоспоживання (ВКЕ) є прибалтійські країни, зокрема, Латвія - 38,8%, Литва - 27,6%, Естонія - 25,5 %, а також Данія - 25% та Австрія - 16,6 відсотка [8].

Наразі, з урахуванням енергетичної та екологічної ситуації у світі, практично усі країни мають нагальну потребу у переході до відновлюваної енергетики, яка у змозі не тільки розширити діапазон доступних джерел енергії, а й зміцнити їх енергетичну та екологічну безпеку.

Заключення і висновки.

Результати проведеного аналізу засвідчують, що пошук альтернативних джерел енергії та виробництво біопалива у європейських країнах стрімко зростає з тенденцією до інновій, а саме, інтенсифікації існуючих технологій та пошуку нових видів сировини і технологій їх переробки, максимально повного корисного використання енергії біогазу.

Визначено, що виробництво та використання альтернативних джерел



енергії є надзвичайно актуальним завданням світового масштабу, розв'язання якого дозволить забезпечити країни енергоносіями в достатній кількості та успішно вирішити екологічну проблему.

Розв'язання проблеми забезпечення енергетичної безпеки країн на інноваційних засадах, повинно здійснюватися двома шляхами: через впровадження новітніх енергозберігаючих технологій, а також виробництва дешевих нетрадиційних енергоносіїв (дизпаливо, біоетанол, біогаз, енергія сонця та вітру тощо).

Литература:

1. Стаття 1 Закону України «Про альтернативні джерела енергії» від 20 лютого 2003 року.
2. Електронний ресурс - Режим доступу: https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk
3. Рейнхард Ш. Виробництво і використання біогазу в Україні/ Ш Рейнхард.- К: Євразія, 2017. - 185 с.
4. World Energy Statistics. [Електронний ресурс].-Режим доступу:<http://www.iea.org>.
5. Електронний ресурс - Режим доступу: <http://economstroy.com.ua/stroyobzors/6957-vyrobnuztva-biopalyva.html>
6. Петренко І.Б. Біогаз-наш клондайк /І.Б.Петренко// Агробізнес сьогодні - №52 -2015.- С. 14-18.
7. Гелетука Г.Г.Біоенергія в Україні, сучасний стан та перспективи / Г.Г. Гелетука, Т.А.Железная //-К.: Теплотехніка, 2014.-238с.
8. Porplytsya M. Method of structure identification for interval difference operator based on the principles of honeybee colony functioning/ Porplytsya M.Dyvak N// Computational problems of electrical engineering Journal.-2016.- P.94

References:

1. Stattya 1 Zakonu Ukrayiny` «Pro al`ternaty`vni dzherela energiyi» vid 20 lyutogo 2003 roku.
2. Elecronnyy resurs - Rezhym dostupu: https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk
3. Reynkhard Sh. Vyrobnystvo i vykorystannya biohazu v Ukrayini/ Sh Reynkhard.- K: Yevraziya, 2017. - 185 s.
4. World Energy Statistiss. [Elektronnyy resurs].-Rezhym dostupu:<http://www.iea.org>.
5. Elecronnyy resurs - Rezhym dostupu: <http://etsonomstroy.tsom.ua/stroyobzors/6957-vyrobnuztva-biopalyva.html>
6. Petrenko I.B. Biohaz-nash klondayk /I.B.Petrenko// Ahrobiznes s'ohodni -#52 -2015.- S. 14-18.
7. Heletukha H.H.Bioenerhiya v Ukrayini, suchasnyy stan ta perspektyvy / H.H. Heletukha, T.A.Zheleznya //-K.: Teplotekhnika, 2014.-238s.
8. Porplytsya M. Method of strutsture identifitsation for interval differentse operator based on the printsiplles of honeybee tsolony funtstioning/ Porplytsya M.Dyvak N// Tsomputational problems of eletstritsal engineering Journal.-2016.- R.94

Abstract. *Abstract. It is determined that effective use of alternative energy sources is consideret one of the priority directions of the development of innovative econome, as it provides an opportunity to exit the energy and ecological crisis, which has become a threatening global*



nature.

The state is analyzed and the main trends of biofuel production and renewable energy development in the European countries are revealed.

It has been established that biofuels today plays a dominant role among other types of non-traditional energy sources. It is determined that biofuel production is a promising, cost-effective and expedient development of the segment of agro-economic activity.

It is proved that in the overall structure of the energy balance of European countries is in dynamic development. The biogas market is developing at the fastest pace, replacing other energy sources. In particular, in the EU, in 2015, the EU produced 13.5 billion cubic meters of biogas in the equivalent of natural gas, with planned further growth of production almost twice before 2020.

It is established that in European countries dynamically renewable energy is developed. An analysis of the actual and projected share of renewable energy and biomass in the energy balance of the countries showed a tendency towards its growth. At present, the European Commission is tasked with ensuring that, by 2020, renewable energy in the EU is at 20% of gross energy consumption, and biomass contribution to gross final energy consumption is projected to reach 12.5%.

The analysis showed that the search for alternative energy sources and biofuel production in European countries is growing rapidly. There is a tendency to intensify existing technologies and to find new types of raw materials and technologies for their processing, maximizing the full useful using of biogas energy.

It is substantiated that the solution of the problem of ensuring energy security of the countries should be carried out in two ways: through introduction of the latest energy-saving technologies, as well as the production of cheap non-traditional energy sources.

Key words: alternative sources of energy, renewable energy, energy security, biofuels, biogas, biomass.

Статья отправлена: 06.06.2019 г.

© Рогач С.М.



УДК 330.33

DIGITAL ECONOMY AS THE INSTRUMENT OF INNOVATIVE INTERACTION OF THE ENTERPRISES AND HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN THE REGION

ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА КАК ИНСТРУМЕНТ ИННОВАЦИОННОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ И ВУЗОВ В РЕГИОНЕ

Goncharova E. V. / Гончарова Е.В.

с.т.с., ас. проф. / к.т.н., доц.

ORCID: 0000-0001-9817-4102

SPIN: 6280-4099

Starovoytov M. K. / Старовойтов М. К.

д.т.с., проф. / д.т.н., проф.

SPIN: 3244-4740

Volga Polytechnic Institute (branch) of Volgograd State Technical University, Volzhsky,
Engelsa, 42a, 404121

Volga Institute of Economics, Pedagogy and Law, Volzhsky, Sovetskay 6, 404111, Russia

Волжский политехнический институт (филиал) ВолГТУ, г. Волжский,

ул. Энгельса 42а, 404121

Волжский институт экономики, педагогики и права, г. Волжский,

ул. Советская 6, 404111

Аннотация. В работе рассматриваются вопросы взаимодействия предприятий и вузов в региональном аспекте инновационного развития. Представлены ключевые направления функционирования цифровой экономики. Авторы также выделяют базовые задачи цифровой экономики России. В статье дается характеристика процессов коммерциализации НИОКР с позиции применения цифровых технологий. Особое внимание уделяется условиям, создающим предпосылки инновационного развития цифровой экономики на региональном уровне. Анализируются особенности сотрудничества малых предпринимательских структур с научно-исследовательскими центрами, а также вопросы стратегического развития предпринимательства в регионах России.

Ключевые слова: цифровая экономика, инновации, малые инновационные предприятия, коммерциализация инноваций, интеграция предприятий и вузов

Вступление.

Главным конкурентным преимуществом технологического бизнеса в цифровой экономике являются объем и своевременность финансирования высокотехнологических проектов, при этом с учетом нарастающих темпов обновления рынков преобладает высокая доля затрат на НИОКР в совокупном объеме инвестиций. Продвижение новой продукции на рынке – это процесс внедрения результатов научного труда – нового знания, как экономического ресурса на российском рынке в целом и его отдельных сегментах.

Основной текст

В качестве базовых задач для развития цифровой экономической системы с точки зрения применения инновационного потенциала авторы предлагают выделить:

- развитие научно-исследовательской сферы, обеспечение процессов дальнейшей цифровизации знаний, создание условий и стимулов для сотрудничества с предпринимательской средой;



- создание условий для цифровой и технологической модернизации экономики и обеспечение функционирования предпринимательской конкурентной среды, субъекты которой должны обладать стратегическим мышлением, готовностью к обучению, усвоению и применению инструментария цифровой экономики;

- формирование систем трансфера знаний с необходимыми обратными связями, их распределение и трансформацию в конкурентные технологии для предпринимательства, с ориентацией научно-исследовательской сферы на удовлетворение потребностей развития производства в цифровой экономике.

Одна из актуальных проблем стратегического развития предпринимательства в регионе – поиск рационального числа количественных показателей, т.к. до настоящего времени информация, находящаяся в органах статистики, не в полной мере удовлетворяет требованиям разработчиков программ [4].

Практика показывает, что сотрудничество малых предпринимательских структур со специализированными научными центрами позволяет формировать локальные научно-производственные объединения, превращая идеи в технологические инновации, проверяя новые технологии и внедряя их в производство. Для развития цифровой экономики в данном процессе важным этапом является то, что научные исследования интегрируются с практикой и трансформируются в прикладную форму, а предприятия получают базу данных научно-технических достижений, повышающих качество и конкурентоспособность продукции.

Особенность российского бизнеса сводится к тому, что в настоящий момент большую отдачу дают вложения в организационно-управленческие инновации, в упорядочение бизнес-процессов. Подчеркнем, что для формирования цифровой экономики необходимо учитывать особенность вложений в менеджмент, которые приводят к большей экономии издержек, чем инвестиции в традиционно понимаемые инновации. Прирост производительности труда от правильной состыковки подразделений, от сокращения издержек получается больше, чем от инвестиций в науку, технику, НИОКР.

Предпосылки успешного инновационного развития цифровой экономики на уровне региона определяются основными условиями:

- технологический и интеллектуальный потенциал, необходимый и достаточный для запуска инновационного процесса цифровой экономики;

- постоянный рост числа участников цифровой инновационной «цепочки» с вовлечением в нее новых социальных групп;

- институциональная система, ориентированная на цифровые технологии и инновационное развитие, в состав которой входят формальные и неформальные элементы;

- востребованность продуктов цифровой экономики хозяйствующими субъектами и региональной экономикой в целом;

- формирование инновационной инфраструктуры (технопарки, бизнес-инкубаторы, технополисы) с использованием цифрового инструментария;



- социальные и экологические проблемы цифровой экономики;
- региональный характер цифрового развития малого инновационного предпринимательства;
- социально-правовые вопросы регулирования инновационной активности участников рынка цифровой экономики;
- защита интеллектуальной собственности;
- влияние внешнеэкономических связей на инновационную активность;
- кадровое обеспечение цифровой экономики, количественный и качественный состав занятости;
- развитие вузовского и научного сектора региона как интеллектуальная предпосылка повышения уровня инновационного потенциала цифровой экономики.

Заключение и выводы.

Реализация механизмов по активизации региональной инновационной деятельности в сфере цифровых технологий является в настоящее время, по мнению авторов статьи, важным приоритетом в направлении интеграции вузов и предприятий, а также комплексного социально-экономического развития региона. Осуществление данного процесса предполагает активное взаимодействие и координацию усилий со стороны как региональной администрации, так и научно-образовательных организаций, производственно-коммерческих и финансовых фирм, частных инвесторов. Результатом этого взаимодействия может стать увеличение в региональном валовом продукте доли производства высокотехнологичных товаров и услуг, продвижение региональной продукции на межрегиональный и международный рынки, а также экономическое стимулирование эффективного регионального взаимодействия между научной сферой и бизнесом. Таким образом предприятия, обладающие относительно небольшими размерами, имеют преимущество перед крупными предприятиями в области управления знаниями и инновационной активности с использованием цифровых технологий.

Литература:

1. Материалы АНО «Цифровая экономика» [Электронный ресурс]// <https://data-economy.ru/> Дата доступа: 18.01.2019
2. Гончарова Е. В. Инновации как составляющая стратегии экономического развития // Вестник Академии Знаний, 2018. - № 25(2). – 98-102 с.
3. Материалы рейтингового агентства «Эксперт РА» / Сайт рейтингового агентства «Эксперт РА» <http://raexpert.ru> Дата доступа: 15.04.2019
4. Инновации как составляющая стратегии экономического развития / Гончарова Е. В., Старовойтов М. К., Старовойтова Я. М. // Управление экономическими системами, 2018. - № 1 (107). – 16 с. <http://uecs.ru/innovacii-investicii/item/4748-2018-01-15-07-38-40> Дата доступа: 30.10.2018
5. Гончарова Е.В. Критерии эффективности процесса коммерциализации инноваций на современном этапе развития экономики // Управление экономическими системами, 2015. - № 8 (80). – 24 с. <http://www.uecs.ru>



/innovaciiinvesticii/item/3676-2015-08-28-06-32-55. Дата доступа: 16.10.2018

References:

1. Materialy ANO «Cifrovaya ehkonomika» // Available at: <https://data-economy.ru/> Reference date: 18.01.2019
2. Goncharova E.V. Innovacii kak sostavlyayushchaya strategii ehkonomicheskogo razvitiya // Vestnik Akademii znanij, 2018. - №25 (2). – pp.98-102
3. Materialy rejtingovogo agentstva «Ehkspert RA» / Sajt rejtingovogo agentstva «Ehkspert RA» Available at: <http://raexpert.ru> Reference date: 18.06.2018
4. Innovacii kak sostavlyayushchaya strategii ehkonomicheskogo razvitiya / Goncharova E.V., Starovojtov M.K., Starovojtova YA.M. // Upravlenie ehkonomicheskimi sistemami, 2018.- №1 (107). – pp.16 Available at: <http://uecs.ru/innovacii-investicii/item/4748-2018-01-15-07-38-40> Reference date: 30.10.2018
5. Goncharova E.V. Kriterii ehffektivnosti processa kommercializacii innovacij na sovremennom eh tape razvitiya ehkonomiki // Upravlenie ehkonomicheskimi sistemami, 2015. - №8 (80). – pp.24 Available at: <http://www.uecs.ru/innovaciiinvesticii/item/3676-2015-08-28-06-32-55>. Reference date: 16.10.2018

Abstract. In introduction the main competitive advantages of technological business in digital economy are presented. The main sections of article are devoted to issues of development of a digital economic system. So, basic problems of development in terms of use of innovative potential are allocated. Current problems of strategic development of business in the region are considered. Characteristic of practical experience of cooperation of small enterprise structures with specialized scientific centers is given. Authors offer a number of terms creating prerequisites of successful innovative development at the level of the region.

Key words: digital economy, innovations, small innovative enterprises, commercialization of innovations, integration of the enterprises and higher education institutions

Статья отправлена: 06.06.2019 г.
© Гончарова Е.В., Старовойтов М. К.



УДК 332.133.6

**ROLE OF INNOVATIVE INFRASTRUCTURE IN DEVELOPMENT OF
GREEN ECONOMY IN REGIONS OF RUSSIA****РОЛЬ ИННОВАЦИОННОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В РАЗВИТИИ ЗЕЛЕННОЙ
ЭКОНОМИКИ В РЕГИОНАХ РОССИИ****Shakhovskaya L. S. / Шаховская Л. С.***d.t.s., prof. / д.т.н., проф.*

ORCID: 0000-0002-3700-2435

SPIN: 2248-4264

Goncharova E. V. / Гончарова Е.В.*s.t.s., as.prof. / к.т.н., доц.*

ORCID: 0000-0001-9817-4102

SPIN: 6280-4099

Volgograd State Technical University, Volgograd, Lenina 28, 400005, Volga Polytechnic Institute
(branch) of Volgograd State Technical University, Volzhsky, Engelsa, 42a, 404121

Volga Institute of Economics, Pedagogy and Law, Volzhsky, Sovetskay 6, 404111 Russia

Волгоградский государственный технический университет, г. Волгоград, пр. им. Ленина 28,
400005, Волжский политехнический институт (филиал) ВолГТУ, г. Волжский, ул. Энгельса
42а, 404121, Волжский институт экономики, педагогики и права, г. Волжский,
ул. Советская 6, 404111

Аннотация. Данная статья посвящена вопросам развития зеленой экономики в регионах России. В работе рассмотрены направления развития регионов по повышению их конкурентоспособности в условиях импортозамещения, формирования высокотехнологичной экономики. Дается характеристика использования зеленых технологий с учетом мирового опыта. Представлены ключевые факторы, определяющие функционирование социально-ориентированной модели с применением зеленых технологий. Авторы предлагают в качестве решения вопросов реализации концепции зеленой экономики создание инновационной инфраструктуры с целью развития региона. Проведен анализ факторов, определяющих создание технопарковой структуры, обоснован положительный эффект воздействия на экономику региона.

Ключевые слова: инновационная инфраструктура, зеленая экономика, региональное развитие, импортозамещение

Вступление

Задача формирования и дальнейшего развития в России высокотехнологичной экономики с направленностью на импортозамещение, может быть решена с помощью использования зеленых технологий, основанных на создании инновационной инфраструктуры для их внедрения в практику хозяйствования, что снизит зависимость российского бизнеса от западных высоких технологий. Особенно это актуально для Российской Федерации с ее природно-климатической и социально-экономической региональной неоднородностью: и в самом деле, ни один российский регион не похож на другой, представляя собой по европейским меркам «государство в государстве». С этой точки зрения, каждый российский регион уникален: имея свои специфические возможности для развития и даже при наличии чужого позитивного опыта развития, он не может слепо его копировать, не приспособив к своим региональным особенностям и возможностям.



Авторы, обращают внимание на факт чрезвычайной турбулентности внешней среды хозяйствования в современных условиях, порождаемой процессами глобализации, когда на смену конкуренции, как экономическому механизму развития рыночных отношений, приходит политическая конкуренция между отдельными странами, и, делают вывод, что в этих условиях, не только каждая страна должна учитывать это в своем развитии, но и каждый регион внутри такой огромной и территориально разнообразной страны как Россия, должен постоянно учитывать это обстоятельство, корректируя долгосрочную стратегию своего развития. Конкурентоспособность национальной экономики заключается в ее способности перенимать то новое, что накоплено практикой хозяйственной деятельности и общественной жизни в других странах и умении приспособить ее к особенностям своей страны и ее регионов.

Основной текст

Российская экономика более чем наполовину состоит из энергетики и металлургии, т.е. секторов, оказывающих наибольшее среди промышленных отраслей неблагоприятное воздействие на окружающую среду. Для формирования зеленой экономики и перехода к экологически устойчивому развитию России, необходимо изменить сложившийся тип развития, и, переломить тенденции неустойчивого развития в экономике. Ключевую роль в этом процессе должен сыграть переход от экстенсивной экспортно-сырьевой модели экономического развития к модели, экологически сбалансированной и адаптированной под такую модернизацию экономического развития, которая способна привести к экологизации экономики [5]. Эта, по сути, новая альтернативная экономика, которую во многих странах называют зеленой экономикой, должна делать акцент на качественном, а не на количественном развитии.

Реализация экологических приоритетов должна сочетаться с экономическими задачами страны: экономические мероприятия должны давать как экономические, так и экологические выгоды.

Зеленые технологии активно пропагандируются во всем мире через систему высшего образования: в вузах открываются Центры и вводятся обучающие программы: Green Skills Training Centre (Австралия); под эгидой Института зеленой экономики Международного общества экологической экономики – ISEE (International Society for Ecological Economics) выходит научный журнал International Journal of Green Economics, который интенсивно продвигает идеи зеленого планирования в развитии крупнейших городов мира. В России на площадке зеленого развития работают ученые и специалисты Института программных систем, Института проблем управления им.Трапезникова и Института экономики РАН, а так же Центра подготовки и реализации международных проектов технического содействия Российского общества экологической экономики, Вольного экономического общества, Волгоградского государственного технического университета [2, 3].

Создание и популяризация в мировом сообществе пулов стандартов зеленых технологий, описывающих конечные цели и способы трансформации



базовой инфраструктуры экономики городов, до настоящего времени, к сожалению, не является главенствующей идеей российского общества [4].

Актуальным для зеленой экономики является управление будущим – системой, нацеленной на устойчивое развитие и повышение конкурентоспособности экономики, использование гибкого механизма взаимодействия власти, бизнеса и общества с целью создания инновационных кластеров и точек пассионарности в дотационных регионах.

Ключевые факторы, которые будут способствовать реализации социально-ориентированной модели развития городов, это внедрение экоинноваций, инвестиций и информационных технологий в новые производства, а так же развитие высококвалифицированных кадров, способных реализовать все это на практике. В связи с постоянно изменяющимися условиями функционирования внешней среды экономической деятельности, управление городом требует своего непрерывного совершенствования, поиска новых подходов, нацеленных на: инновационное саморазвитие; улучшение городской среды обитания через применение новых технологий и норм в строительстве для снижения вредного воздействия построек и энергопотерь; постепенный переход на экологически чистый транспорт; внедрение программ финансовой поддержки сектора экоинноваций; субсидирование «чистых» технологий; мониторинг и контроль над качеством продукции и услуг; реализацию рыночных механизмов, стимулирующих изменение потребительского поведения и продвигающих зеленые или экоинновации.

При решении вопросов выбора стратегии развития, следует не упускать из виду то, что новые технологии, могут развиваться лишь при условии проживания на территории населения, обладающего высоким образовательным и профессионально-квалификационным потенциалом, а для этого в городе должна быть создана соответствующая инфраструктура образования и сформулированы мотивы, побуждающие горожан постоянно повышать свой образовательный уровень. В современной России развитию инновационной деятельности и экономическому росту страны препятствуют финансовые факторы – недостаток и относительная недоступность средств для финансирования инновационных или венчурных проектов, и, потеря связи российской промышленности с наукой. Инновация должна иметь под собой основу – постоянно идущий инновационный процесс, давая ощутимый социально-экономический эффект, и, уменьшая давление на окружающую среду. Одна из тенденций мирового развития на сегодняшний момент – ориентация экономики на производство интеллектуального продукта, на развитие наукоемких отраслей и высоких технологий.

Наиболее перспективные формы стимулирования инновационного направления основаны на коммерциализации науки: создание новой инновационной инфраструктуры, такой как технопарки, технополисы, свободные экономические зоны и т.п. [1]. При этом, технопарки станут плацдармом для развития малых инновационных предприятий. Кроме того, реализация этой задачи будет способствовать формированию системы подготовки высших научных и управленческих кадров для промышленных



отраслей. Предлагается создание технопарков на базе тех вузов региона, которые способны предложить новые идеи для решения конкретных задач, стоящих перед региональным бизнесом. В этом случае, технопарк будет выступать как объединение организаций, заинтересованных в инновационном развитии региона, а также технических и технологических вузов, которые заинтересованных в коммерциализации собственных инноваций. Технопарк как самостоятельная финансовая структура будет ориентирован на решение следующих важных задач: получение инноваций, организация технологического трансфера и коммерциализация результатов исследования.

Заключение и выводы.

Были рассмотрены вопросы развития концепции зеленой экономики в регионах. Одним из вариантов решения этой задачи является формирование инновационной инфраструктуры, а именно создание технопарка, которое обуславливает возникновение ряда преимуществ, имеющих большое значение для экономики любого российского региона: разумное вложение средств, предусмотренных местными властями на поддержку регионального предпринимательства; появление новых рабочих мест, объединение в одной инфраструктуре нескольких технологий бизнеса, и наконец, упорядочивание транспортных потоков. Важным следствием создания технопарка является симбиоз нескольких технологий в звенья одной экономической цепочки: научная разработка, реализация опытных образцов, кооперация малого, крупного и среднего бизнеса, маркетинговые исследования, экспозиционно-выставочные возможности и потенциальная реализация. Главный положительный аспект создания технопарка заключается в повышении экономической и инвестиционной привлекательности региона.

Литература:

1. Гончарова, Е.В. О создании регионального технопарка в Волгоградской области / Е. В. Гончарова // Вопросы экономических наук, 2009. - № 2.- С.25-26.
2. Материалы рейтингового агентства «Эксперт РА» / Сайт рейтингового агентства «Эксперт РА» // [Электронный ресурс] / <http://raexpert.ru> Дата доступа: 28.03.2019
3. Материалы Министерства экономики, внешнеэкономических связей и инвестиций // [Электронный ресурс] / <http://economics.volganet.ru> Дата доступа: 28.03.2019
4. Институциональная экономика / Интерактивное учебное пособие // Коллектив авторов: О.Е.Акимова, И.В.Аракелова, Е.М.Витальева, И.В.Днепровская, А.Г.Грязнова, О.В.Данилова, Н.Н.Лебелева, Я.С.Матковская, И.А.Морозова, Е.С. Петренко, М.В.Плешакова, Л.М.Синицына, Л.С.Шаховская (под общей ред. Л.С.Шаховской) / Волгоград, ВолГТУ, ИУНЛ, 2015. 211 С.
5. Развитие «зелёной экономики» в южных регионах РФ как альтернатива их экстенсивному развитию / Л.С. Шаховская, Е.В. Гончарова // Организационно-экономические проблемы регионального развития в современных условиях : материалы науч.-практ. конф. (г. Симферополь, 25-26 апреля 2019 г.) / редкол.: М. Г. Никитина [и др.] ; ФГАОУ ВО «Крымский



федеральный ун-т им. В. И. Вернадского», Ин-т экономики и управления, Каф. мировой экономики. - Симферополь, 2019. - С. 342-349.

References:

1. Goncharova, E.V. O creation of regional science and technology park in the Volgograd region / E.V. Goncharova//Questions of economic sciences, 2009. - No. 2. - Page 25-26.
2. Materials of Expert RA / Website rating agency of Expert RA rating agency//[Electronic resource] / <http://raexpert.ru> Date of access: 28.03.2019
3. Materials of the Ministry of Economics, foreign economic relations and investments//[Electronic resource] / <http://economics.volganet.ru> Date of access: 28.03.2019
4. Institutional economy / Interactive manual//Collective by authors: O.E. Akimova, I.V. Arakelova, E.M. Vitalyeva, I.V. Dneprovskaya, A.G. Gryaznova, O.V. Danilova, N.N. Lebeleva, Ya.S. Matkovskaya, I.A. Morozova, E.S. Petrenko, M.V. Pleshakova, L.M. Sinitsyna, L.S. Shakhovskaya (under the general editorship of L.S. Shakhovskaya) / Volgograd, VOLGGTU, IUNL, 2015. 211 C.
5. Development of "green economy" in the southern regions of the Russian Federation as an alternative to their extensive development/Ип Shakhovskaya, E.V. Goncharova//Organizational and economic problems of regional development in modern conditions: materials науч. - практ. конф. (Simferopol, on April 25-26, 2019) / редкол.: М.Г. Nikitin [etc.]; FGAOU WAUGH "Crimean federal un-t of V.I. Vernadsky", Ying t of economy and managements, Kaf. world economy. - Simferopol, 2019. - С. 342-349.

Abstract. This article is devoted to issues of development of green economy in regions of Russia. In work the directions of development of regions in increase in their competitiveness in the conditions of import substitution, formations of hi-tech economy are considered. Characteristic of use of green technologies taking into account international experience is given. The key factors defining functioning of socially oriented model with use of green technologies are presented. Authors offer as the solution of questions of implementation of the concept of green economy creation of innovative infrastructure for the purpose of development of the region. The analysis of the factors defining creation of technopark structure is carried out, the positive effect of impact on region economy is reasonable.

Key words: innovative infrastructure, green economy, regional development, import substitution

Статья отправлена: 06.06.2019 г.
© Шаховская Л. С., Гончарова Е.В.



УДК 330:574

DEVELOPMENT OF SCIENCE AS A CONDITION FOR SOLVING ENVIRONMENTAL PROBLEMS AND THE PREMISE FOR TRANSITION TO A SUSTAINABLE DEVELOPMENT WAY**РАЗВИТИЕ НАУКИ КАК УСЛОВИЕ РЕШЕНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ И ПРЕДПОСЫЛКА ПЕРЕХОДА НА ПУТЬ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ****Moskvina A.O. / Москвина А.О.***s.e.s, Ph.D., as.prof. / к.э.н., доц.*

ORCID: 0000-0001-8391-7647

*O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Marshal Bazhanov 17, 61002**Харьковский национальный университет городского хозяйства имени А.Н. Бекетова,**Маршала Бажанова 17, 61002***Pravnik Yu.O. / Правник Ю.О.***lecturer / преподаватель**V.N. Karazin Kharkiv National University,**Kharkiv, Svobody Sq. 4, 61022**Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина,**Харьков, пл. Свободы 4, 61022*

Annotation. The article is devoted to the problems of environmental preservation for future generations, the reorientation of destructive human activity, which destroys humanity through environmental pollution, exhaustion of the bowels of the earth, etc., into constructive one - coevolution of society and nature, finding the levers and mechanisms that allow through the development of science and education to change the mind and worldview of a person in the direction of his ecologization and understanding of the problem of nature preservation, taking into account the need for the solution of global problems of mankind, that will change the ecological situation in the world for the better and will allow to move to a path of sustainable development as a condition for the survival of civilization.

Keywords: ecological crisis, ecologization scientific research, co-evolution, noosphere, ecological consciousness.

Introduction.

Humanity subjugated nature, forcing it to serve its interests; but as a result, there were negative qualitative changes, characterized by a continuous increase in the anthropogenic load on the environment. Everything was under threat: water, air, soil, flora, fauna, human health and even the very existence of the biosphere, – which puts the problem of environmental protection at the forefront of the most urgent problems of humanity that must be solved in the first turn.

Main text.

Natural metabolic processes and the regenerating ability of the atmosphere and hydrosphere are no longer able to neutralize anthropogenic pressures and their harmful effects. There appeared a whole tangle of environmental problems.

An exponentially increasing waste stream containing heavy metals and other abiogenic substances breaks global cycles and creates the preconditions for genetic change. The process of unbalancing the system of regulation of the biosphere is developing. As a result, the balance of biocenoses is disturbed, the ability for self-purification and self-regulation is lost, the relationships that have developed during the long evolution are torn, and their degradation occurs. Not only microorganisms



change, but also the human population. The concept of pathogenicity has appeared along with the new diseases, the intensification of pathogen transmission and the emergence of new ways of infecting a person dramatically increase the epidemiological danger. There is a question about the survival of the mankind itself. Under these conditions, it is no longer possible to consider a human being and the environment separately from each other, but only in a single system: nature-society.

In 1992, the UN Conference on the environmental matters was held in Rio de Janeiro. It was noted that the state of the environment is getting worse, and its destruction processes are intensifying. The concept of sustainable development was proclaimed at the conference. This concept proclaimed the need for a harmonious combination of solving socio-economic problems and maintaining a satisfactory state of the environment, reducing economic disparity between developed and developing countries. So, sustainable development implies a balanced functioning of nature, society and economy. From that time to the present day, the problem of sustainable development has been widely discussed, but almost everything has been reduced to declarations.

V. I. Vernandsky developed the concept of a new sustainable state of society based on the noosphere concept (first introduced by Teilhard de Chardin and Le Roy). In the noosphere (or the sphere of the mind), as in the biosphere, there is a closed circulation of substances, everything is recycled, turns into a useful product and is used again. Thus a human will no longer live off the biosphere. He and his productive forces will become a part of the noosphere, will continuously exchange substances with the biosphere. There arises a directed and coordinated development of a man and the environment - coevolution, which is determined by the capabilities of human intellect, that is to take care and responsibility for the fate of the planet [2]. Neo-economics – an economy based on mind, an economy through which a transition to a noospheric civilization of self-maintenance of vital functions for the harmonious development of the natural environment is occurred, – is developing in this direction [1].

Nowadays, humankind opens up various ways: one leads to the noosphere, to an increase in the correlation of processes in nature and society, the other way, according to the scenario of S. U. Hawking, leads to self-destruction. The future will largely depend on the steps that are taken now. It is necessary to look for the ways out of the current situation with the forces and knowledge available. Now, when the development of civilization has reached a critical threshold, only the sphere of mind can indicate the ways out of the growing global difficulties.

In the conditions of disagreement of the processes in the biosphere, scientific and practical groundworks in microbiology, virology, and epidemiology are necessary. In the prediction of environmental changes, science should play a primary role. The real way out is possible only on the basis of scientific prediction, which allows to determine the occurrence of negative events and the best ways to counteracting. It is science that largely determines the chances of mankind salvation.

The degree of development of science has a direct impact on the implementation of the concept of sustainable development and the transition to the era of nooeconomy. The more educated, civilized people are, and the higher the level of



scientific development of society is, the more it is inclined to take environmental problems into account, the more likely it is taken into an objective understanding of environmental events, a vision of the consequences of changes in it, an assessment of its nature and characteristics. Raising the educational and scientific level is a priority task of the environmental policy, the main efforts of which should be aimed at the ecologization of scientific research and environmental education.

Ecologization of human consciousness - the way to overcome the ecological crisis, – is to reveal the ecological side of social existence, aimed at achieving an optimal state of the system of relations "nature-society", reviving value-moral principles, enlightening the direction of restructuring the anthropocentric public consciousness, where the perception of human exclusivity is firmly established in, into ecological one [3].

Today, environmental awareness should be directed not only at reducing the negative impact of society on nature, but at improving the state of the natural environment. The highest stage of the consciousness ecologization is the ecological culture, the idea of which is to treat the nature not only as a material, but as a spiritual value as well.

A man belongs to nature and is inside of it. This is the unity of man and the biosphere and the inevitability of its evolutionary transformation into the sphere of mind – the noosphere of V. I. Vernadsky, – the sphere within which the intelligent human activity becomes the determining factor of development when the main role of the development is transferred from the natural flow of natural processes and anthropogenic influence on nature to the harmonious development of nature and society [2].

Inferences and conclusions.

Thus, the use of scientific approaches in solving environmental problems contributes to the human awareness of current events in the natural and social environment. Scientific nature of human activity is the most important component of his actions, worldview and determination of the position leading to the harmonization of relations in the system: "nature-human-society". Harmonized science will help create a harmonious system of relations between a man and nature and ensure the harmonious development of a man himself [4].

Literature:

1. Акаев А. А. Экономика XXI века – это нооэкономика, или экономика справедливости и разума. *Развитие и экономика*. №7, 2013. С. 92. URL: <http://devec.ru/almanah/7/1425-askar-akaev-ekonomika-xxi-veka-eto-nooekonomika-ili-ekonomika-spravedlivosti-i-razuma.html> (дата обращения: 05.06.2019)
2. Вернадский В. И. Биосфера и ноосфера. Москва: Айрис-пресс, 2012. 576 с.
3. Никитенко П. Г. Ноосферное мировоззрение и ноосферная экономика: концептуальный политико-экономический планетарный проект духовно-нравственного устойчивого развития человечества: 150-летию со дня рождения Вернадского В. И. посвящается... Минск: Право и экономика, 2012. 32 с.
4. Ниязова А. А., Садыкова Э. Ф. Основные научные подходы,



используемые в решении экологических проблем. *Современные проблемы науки и образования*. 2013. № 1. URL: <http://science-education.ru/ru/article/view?id=8234> (дата обращения: 05.06.2019).

References:

1. Akaev A. A. (2013) *Ekonomika XXI veka – eto nooekonomika, ili ekonomika spravedlivosti i razuma* [The economy of the 21st century is a nooeconomy, or an economy of justice and reason] in *Razvitie i ekonomika* [Development and economy], issue 7, p. 92. URL: <http://devec.ru/almanah/7/1425-askar-akaev-ekonomika-xxi-veka-eto-nooekonomika-ili-ekonomika-spravedlivosti-i-razuma.html> (data obrashcheniya [the date of circulation]: 03.06.2019)
2. Vernadskij V. I. (2012) *Biosfera i noosfera* [Biosphere and noosphere]. Moskva: Ajris-press, p. 576.
3. Nikitenko P. G. (2012) *Noosfernoe mirovozzrenie i noosfernaya ekonomika: konceptual'nyj politiko-ekonomicheskij planetarnyj proekt duhovno-nravstvennogo ustojchivogo razvitiya chelovechestva: 150-letiyu so dnya rozhdeniya Vernadskogo V. I. posvyashchaetsya...* [Noospheric world view and noospheric economy: a conceptual political-economic planetary project of the spiritual and moral sustainable development of mankind: the 150th anniversary of the birth of Vernadsky V. I.]. Minsk: Pravo i ekonomika, p. 32.
4. Niyazova A. A., Sadykova E. F. (2013) *Osnovnye nauchnye podhody, ispol'zuemye v reshenii ekologicheskikh problem* [Main scientific approaches used in solving environmental problems] in *Sovremennye problemy nauki i obrazovaniya* [Modern problems of science and education]. issue 1. URL: <http://science-education.ru/ru/article/view?id=8234> (data obrashcheniya [appeal date]: 03.06.2019).

Аннотация. *Статья посвящена проблемам сохранения окружающей среды для будущих поколений, переориентации деструктивной деятельности человека, которая уничтожает человечество посредством загрязнения окружающей среды, истощения недр и др., в созидательную – коэволюции общества и природы, нахождению тех рычагов и механизмов, которые позволят посредством развития науки и образования изменить сознание и мировоззрение человека в направлении его экологизации и понимания проблемы сохранения природы с учетом необходимости решения насущных глобальных проблем человечества, что изменит экологическую обстановку в мире к лучшему и позволит перейти на путь устойчивого развития как условие выживания цивилизации.*

Ключевые слова: *экологический кризис, экологизация научных исследований, коэволюция, ноосфера, экологическое сознание.*

Статья отправлена: 06.2019 г.
© Москвина А.О., Правник Ю.О.



УДК 336.7

**CORRELATION REGRESSION ANALYSIS OF THE MATERIAL
COMPONENT OF BRANDS OF SECOND-LEVEL BANKS****REPUBLIC OF KAZAKHSTAN****КОРРЕЛЯЦИОННО-РЕГРЕССИОННЫЙ АНАЛИЗ МАТЕРИАЛЬНОЙ
СОСТАВЛЯЮЩЕЙ БРЕНДОВ БАНКОВ ВТОРОГО УРОВНЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН****Kovshova T.P. / Ковшова Т.П.***MES, MBA, Senior Lecturer / м.э.н., MBA, старший преподаватель*

SPIN: 1208-2980

*Северо-Казахстанский государственный университет им. М. Козыбаева,
Петропавловск, ул. Пушкина 86, 150000*

Аннотация. В работе на примере банковского сектора Республики Казахстан за 2004-2017 гг. рассматривается как финансовые составляющие бренда банка, определяющие технический аспект качества банковских продуктов и услуг, – основные средства и нематериальные активы, а также финансовые составляющие внутреннего бренда банка, определяющие лояльность персонала, – расходы на фонд оплаты труда и социальные отчисления влияют на активы, собственный капитал, процентные и комиссионные доходы, требования к клиентам банка второго уровня.

Ключевые слова: банки второго уровня, бренды, основные финансовые показатели, корреляционно-регрессионный анализ.

Рассмотрим, как финансовые составляющие бренда банка, определяющие технический аспект качества банковских продуктов и услуг (основные средства и нематериальные активы), влияют на имущественную базу банка (активы), и источники её формирования (собственный капитал в частности), а также на результаты деятельности, отражающие базовые функции современного коммерческого банка (процентные и комиссионные доходы). А также проанализируем, как финансовые составляющие внутреннего бренда банка, определяющие лояльность персонала (расходы на фонд оплаты труда (ФОТ) и социальные отчисления) [1] влияют на ту же группу показателей.

Выборка исходных данных для анализа произведена из раздела Статистика – Показатели банковского сектора на сайте НБ РК за 2004-2017 гг. (14 наблюдений – точек анализа) документов: Сводный баланс, Сводный отчёт о доходах и расходах (таблица 1).

Используя пакет Анализ данных MS Excel, инструмент Корреляция, получим корреляционную матрицу (таблица 2) [3].

Все избранные показатели положительно взаимно-коррелированы, а значит, пригодны для использования в моделях. Количественную оценку определим по таблице Чеддока (таблица 3) [4].

Заметная положительная связь наблюдается в парах: процентные доходы начисленные – собственный капитал (0,64) и комиссионные доходы – собственный капитал (0,68). Также восьми парах наблюдается весьма высокая положительная связь, в одиннадцати парах – высокая положительная связь.



Таблица 1

Исходные данные для корреляционно-регрессионного анализа, млн. тенге

Годы	Расходы на ФОТ и соц. отчисления	ОС и НМА	Требования к клиентам	Процентные доходы начисленные	Комиссионные доходы	Активы	Собственный капитал
2004	26343	44789	1628983	48005	1736	2689864	271289
2005	37202	55785	2783801	76933	2023	4515139	441772
2006	56678	91724	5274198	145516	2807	8874640	879508
2007	92846	179696	8058357	306128	6103	11684628	1425124
2008	97691	240115	7927813	529788	11447	11889574	1452586
2009	91548	225747	5887864	878894	10415	11557320	-979528
2010	103411	241416	6137018	1053549	10873	12031490	1316328
2011	118852	251340	6843759	1149201	10119	12817877	1303239
2012	139179	272644	7757943	1212675	8837	13879976	2005337
2013	162945	304217	8427812	1328876	12832	15461740	2077639
2014	192724	399141	10373548	1266231	12466	18238953	2365704
2015	207070	442962	13759242	1225590	14712	23780262	2490051
2016	230260	520151	13659306	1444364	14625	25556828	2840593
2017	230259	527354	10991578	1251133	21320	24157929	3029696

Источник: [2].

Коэффициент парной корреляции для 10 наблюдений значим при табличном значении не менее 0,632 по модулю, для 20 наблюдений не менее 0,44 по модулю. Тогда для 14 наблюдений значимым является величина коэффициента парной корреляции не менее 0,555 или в двузначном округлении после запятой 0,56. Следовательно, все значения корреляционной матрицы значимы для 14 наблюдений, а значит: пригодны для дальнейшего моделирования.

Возьмем пару расходы на фонд оплаты труда и социальные отчисления – основные средства и нематериальные активы. *Выдвинем гипотезу, что оплачиваемый труд продуцирует интеллектуальный капитал как часть нематериальных активов банка.*

Из рисунка 1 видно, что каждый потраченный 1 млн. тенге на фонд оплаты труда и социальные отчисления приводит к росту стоимости основных средств и нематериальных активов банка на 2 млн. 260 тыс. тенге в год. Без затрат на персонал основные средства и нематериальные активы БВУ РК отрицательны



Таблица 2

Корреляционная матрица показателей анализа

Показатели	Расходы на ФОТ и соц. отчисления	ОС и НМА	Требования к клиентам	Процентные доходы начисленные	Комиссионные доходы	Активы	Собственный капитал
Расходы на ФОТ и соц. отчисления	1						
ОС и НМА	0,99	1					
Требования к клиентам	0,94	0,93	1				
Процентные доходы начисленные	0,88	0,87	0,76	1			
Комиссионные доходы	0,90	0,94	0,81	0,84	1		
Активы	0,98	0,98	0,97	0,83	0,89	1	
Собственный капитал	0,84	0,80	0,81	0,64	0,68	0,80	1

Источник: [2]. Рассчитано автором.

Таблица 3

Количественная оценка Чеддока

Диапазон изменения по модулю	0,1-0,3	0,3-0,5	0,5-0,7	0,7-0,9	0,9-0,99
Характер тесноты связи	слабая	умеренная	заметная	высокая	весьма высокая

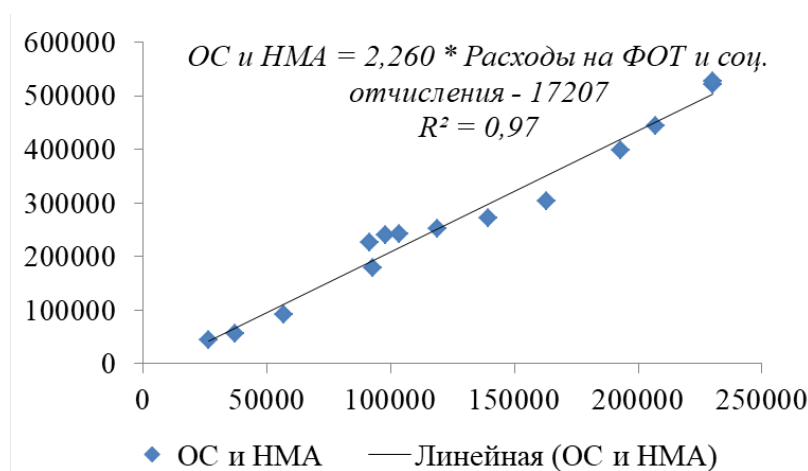


Рис. 1. Зависимость основных средств и нематериальных активов от расходов на фонд оплаты труда и соц. отчисления БВУ РК за 2004-2017 гг., млн. тенге.

Источник: [2]. Рассчитано автором.

минус 17207 млн. тенге. Достоверность прогноза 97%. Стандартная ошибка



25859 млн. тенге. В целом за 14 лет расходы БВУ РК на ФОТ и соц. отчисления выросли на 203916 млн. тенге или в 8,7 раза, тогда как основные средства и нематериальные активы БВУ РК выросли на 482565 млн. тенге или в 11,8 раза (рисунок 2).

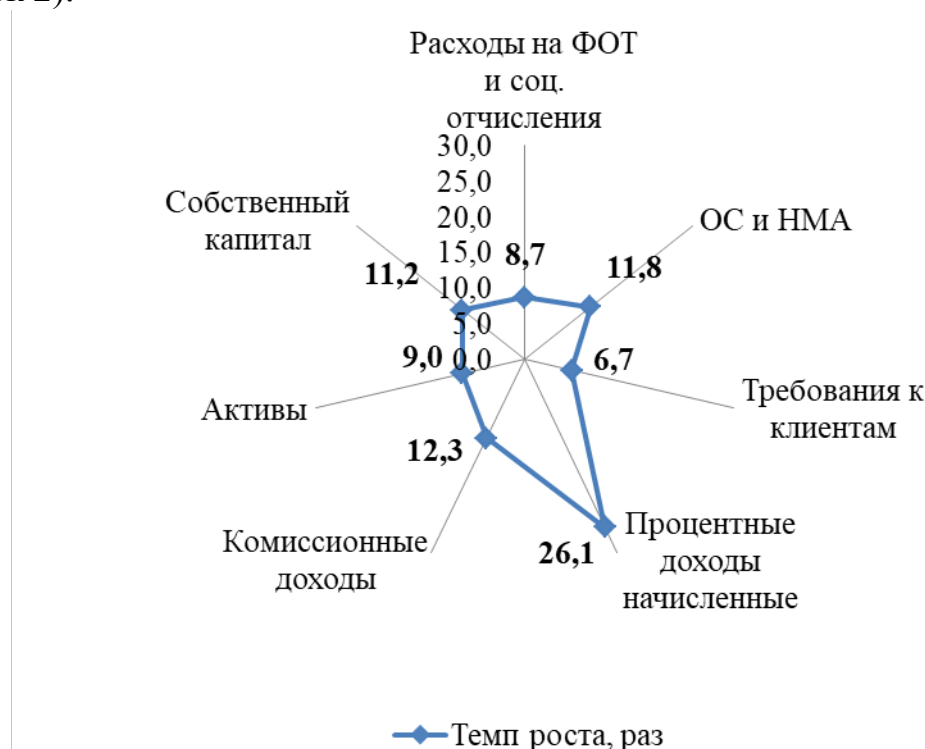


Рис. 2. Темп роста показателей БВУ РК за 2004-2017 гг., раз.

Источник: [2]. Рассчитано автором.

Далее рассмотрим влияние обозначенных нами первых двух показателей (см. выше таблица 1) на остальные базовые финансовые показатели БВУ РК.

За анализируемый период требования к клиентам выросли на 9362595 млн. тенге или в 6,7 раза. Ежегодно на каждый 1 миллион тенге, затраченный на ФОТ и соц. отчисления портфель требований к клиентам (ссудный) увеличивается на 48,8 млн. тенге.

*Требования к клиентам (млн. тенге) = 48,8 * Расходы на ФОТ и соц. отчисления + 1593167;*

$R^2 = 0,88$; Стандартная ошибка 1288356 млн. тенге.

*Требования к клиентам (млн. тенге) = 21,155 * ОС и НМА + 2084607;*

$R^2 = 0,86$; Стандартная ошибка 1359088 млн. тенге.

Ежегодно каждый 1 миллион тенге, вложенный в ОС и НМА, увеличивает портфель требований к клиентам (ссудный) на 21,155 млн. тенге. Требования к клиентам (ссудный портфель) за счёт увеличения расходов на ФОТ и соц. отчисления растут в 2,31 раза быстрее, чем за счёт увеличения вложений в ОС и НМА. Внутренний бренд банка работает эффективнее внешнего.

Процентные доходы начисленные за анализируемый период выросли на 1203128 млн. тенге или в 26,1 раза. Ежегодно на каждый 1 миллион тенге, затраченный на ФОТ и соц. отчисления процентные доходы начисленные увеличиваются на 6,628 млн. тенге.



*Процентные доходы начисленные (млн. тенге) = 6,628 * Расходы на ФОТ и соц. отчисления + 5201;*

$R^2 = 0,77$; Стандартная ошибка 257761 млн. тенге.

*Процентные доходы начисленные (млн. тенге) = 2,856 * ОС и НМА + 76534;*

$R^2 = 0,75$; Стандартная ошибка 269176 млн. тенге.

Ежегодно каждый 1 миллион тенге, вложенный в ОС и НМА, увеличивает процентные доходы начисленные на 2,856 млн. тенге. Процентные доходы начисленные растут за счёт расходов на ФОТ и соц. отчисления в 2,32 раза быстрее, чем в результате инвестиций в ОС и НМА.

За анализируемый период комиссионные доходы БВУ РК выросли на 19584 млн. тенге или в 12,3 раза. Ежегодно на каждый 1 миллион тенге, затраченный на ФОТ и соц. отчисления комиссионные доходы увеличиваются на 0,072 млн. тенге.

*Комиссионные доходы (млн. тенге) = 0,072 * Расходы на ФОТ и соц. отчисления + 784;*

$R^2 = 0,82$; Стандартная ошибка 2448 млн. тенге.

*Комиссионные доходы (млн. тенге) = 0,033 * ОС и НМА + 1117;*

$R^2 = 0,88$; Стандартная ошибка 1983 млн. тенге.

Ежегодно каждый 1 миллион тенге, вложенный в ОС и НМА, увеличивает комиссионные доходы БВУ РК на 0,033 млн. тенге. Комиссионные доходы растут за счёт расходов на ФОТ и соц. отчисления в 2,18 раза быстрее, чем в результате инвестиций в ОС и НМА.

Активы БВУ РК за анализируемый период выросли на 21468065 млн. тенге или в 8,98 раза. Ежегодно на каждый 1 миллион тенге, затраченный на ФОТ и соц. отчисления активы БВУ РК увеличиваются на 98,924 млн. тенге.

*Активы (млн. тенге) = 98,924 * Расходы на ФОТ и соц. отчисления + 1454153;*

$R^2 = 0,96$; Стандартная ошибка 1449802 млн. тенге.

*Активы (млн. тенге) = 43,339 * ОС и НМА + 2326621;*

$R^2 = 0,96$; Стандартная ошибка 1353470 млн. тенге.

Ежегодно каждый 1 миллион тенге, вложенный в ОС и НМА, увеличивает активы БВУ РК на 43,339 млн. тенге. Активы БВУ РК растут за счёт расходов на ФОТ и соц. отчисления в 2,28 раза быстрее, чем в результате инвестиций в ОС и НМА.

Собственный капитал БВУ РК за анализируемый период вырос на 2758407 млн. тенге или в 11,2 раза. Ежегодно на каждый 1 миллион тенге, затраченный на ФОТ и соц. отчисления собственный капитал БВУ РК увеличивается на 13,54 млн. тенге.

*Собственный капитал (млн. тенге) = 13,54 * Расходы на ФОТ и соц. отчисления – 234031;*

$R^2 = 0,71$; Стандартная ошибка 619165 млн. тенге.

*Собственный капитал (млн. тенге) = 5,595 * ОС и НМА – 23098;*

$R^2 = 0,63$; Стандартная ошибка 693605 млн. тенге.

Ежегодно каждый 1 миллион тенге, вложенный в ОС и НМА, увеличивает



собственный капитал БВУ РК на 5,595 млн. тенге. Собственный капитал БВУ РК без расходов на ФОТ и соц. отчисления отрицателен, впрочем, как и без инвестиций в ОС и НМА. Что ещё раз подчёркивает важность внутреннего и внешнего бренда банка. Собственный капитал БВУ РК растёт за счёт расходов на ФОТ и соц. отчисления в 2,42 раза быстрее, чем в результате инвестиций в ОС и НМА.

Согласно проведённому исследованию, благодаря эффекту масштаба наибольшую отдачу от расходов/ вложений на ФОТ и соц. отчисления / ОС и НМА получают у БВУ РК по степени убывания: активы, требования к клиентам, собственный капитал, процентные доходы начисленные (рис. 3).

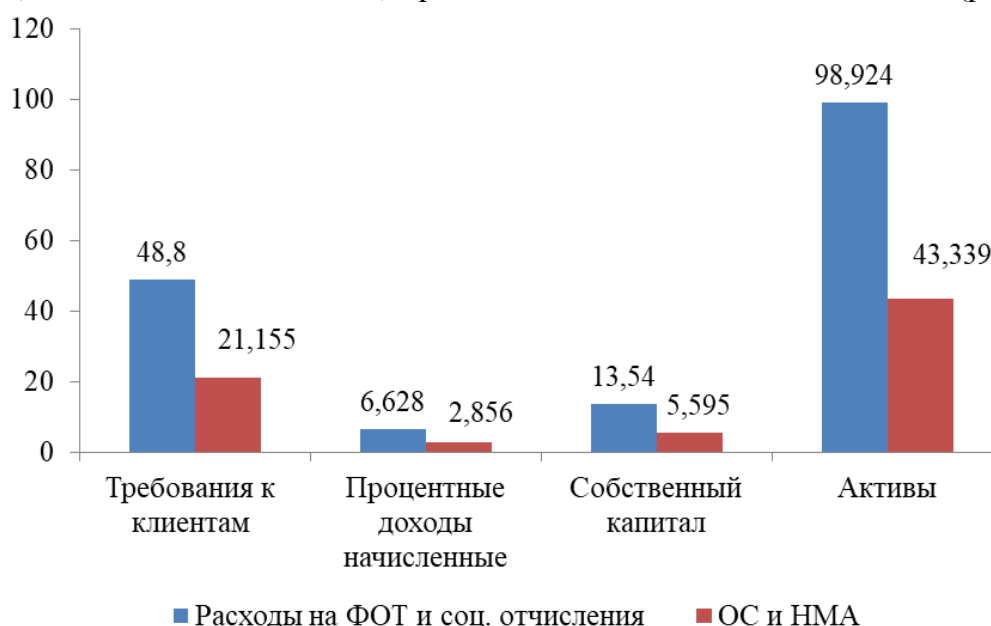


Рис. 3. Угловые коэффициенты уравнений регрессии по масштабным финансовым показателям БВУ РК, единиц.

Источник: [2]. Рассчитано автором.

Однако внутренний бренд первичен как видно из рисунков 1 и 3. Поэтому далее автором внимание будет сосредоточено на влиянии организационных изменений на персонал банка (формирование новой «позитивной» корпоративной культуры) и как следствие внутренний бренд.

Заключение и выводы.

1. Наибольшую отдачу от расходов на фонд оплаты труда и социальные отчисления, а также вложений в основные средства и нематериальные активы получают у БВУ РК по степени убывания: активы, требования к клиентам, собственный капитал, процентные доходы начисленные.

2. Оплачиваемый труд продуцирует интеллектуальный капитал как часть нематериальных активов банка, составляющих вместе с основными средствами технический аспект качества банковских продуктов и услуг.

3. Внутренний бренд первичен: важно влияние организационных изменений на персонал банка (формирование новой «позитивной» корпоративной культуры).

**Литература:**

1. Харский К.В. Благонадёжность и лояльность персонала. – СПб.: Питер, 2003. – 496 с.
2. Статистика – Показатели банковского сектора на сайте НБ РК за 2004-2017 гг. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://www.nationalbank.kz>
3. Левин Д., Стефан Д., Кребиль Т., Беренсон М. Статистика для менеджеров с использованием Microsoft Excel. – М.: «Вильямс», 2014. – 1312 с.
4. Эддоус М., Стэнсфилд Р. Методы принятия решений / Пер. с англ. под ред. член-корр. РАН И. И. Елисеевой. – М.: «Аудит», «ЮНИТИ», 2015. – 450 с.

References:

1. Kharsky K.V. The reliability and loyalty of staff. - SPb.: Peter, 2003. - 496 p.
2. Statistics - Indicators of the banking sector on the website of the National Bank of the Republic of Kazakhstan for 2004-2017. [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.nationalbank.kz>
3. Levin D., Stephen D., Krebil T., Berenson M. Statistics for managers using Microsoft Excel. - M.: "Williams", 2014. - 1312 p.
4. Eddous M., Stansfield R. Decision making methods / Trans. from English by ed. correspondent member RAS I.I. Eliseeva. - M.: "Audit", "UNITY", 2015. - 450 s.

Abstract. In the work on the example of the banking sector of the Republic of Kazakhstan for 2004-2017. considered as financial components of a bank's brand, determining the technical aspect of the quality of banking products and services – fixed assets and intangible assets, as well as financial components of a bank's internal brand, determining employee loyalty – wage fund costs and social contributions affect assets, equity, interest and commission income, requirements for second-tier bank customers.

Key words: second-tier banks, brands, key financial indicators, correlation analysis.

Научный руководитель: доц., д-р. Младен Димитров Тонев

Рецензенты: проф., д-р Емил Панушев,

доц. Ива Монева

Статья подготовлена в рамках Докторской Программы «Экономика и управление» (по отраслям)

Статья отправлена: 21.06.2019 г.

© Ковшова Т.П.



УДК 347.4

**REAL ESTATE AS THE SUBJECT OF THE CONTRACT OF PURCHASE
AND SALE****НЕДВИЖИМОЕ ИМУЩЕСТВО КАК ПРЕДМЕТ ДОГОВОРА
КУПЛИ-ПРОДАЖИ****Skvortsova T.A. / Скворцова Т.А.***s.y.s., as.prof. / к.ю.н., доц.*

ORCID: 0000-0001-9605-0966

SPIN: 1083-8360

Morkovkina E.A. / Морковкина Е.А.*undergraduate / магистрант*

Rostov State Transport University, Rostov-on-Don,

Rostovskogo Strelkovogo Polka Narodnogo Opolchenya sq.,2, 344038

Ростовский государственный университет путей сообщения, Ростов-на-Дону,

пл. Ростовского Стрелкового Полка Народного Ополчения, 2, 344038

Аннотация. В работе рассматривается правовой режим недвижимого имущества в качестве предмета купли-продажи. Проанализированы критерии отнесения объектов к категории недвижимости. Исследован предмет договора купли-продажи недвижимости. По итогам исследования сформулированы выводы и предложения по совершенствованию российского законодательства.

Ключевые слова: недвижимое имущество, договор купли-продажи, купля-продажа недвижимости, предмет договора.

Вступление.

Необходимость исследования предмета договора купли-продажи недвижимости предопределена, прежде всего, той важной ролью, которую выполняет недвижимость в качестве объекта гражданского оборота. Как справедливо отмечается в научной литературе «в определенной степени обладание недвижимым имуществом обеспечивает экономическую стабильность положения его законного владельца. Недвижимость является социально значимым объектом, поэтому современное законодательство должно отводить значительную роль правовому инструментарию, призванному охранять и защищать права и законные интересы отдельных физических и юридических лиц, общества и государства» [1, с. 3].

Широко развивающийся рынок недвижимости служит гарантией реализации основного конституционного права граждан – права частной собственности, права иметь имущество в собственности, владеть, пользоваться и распоряжаться им как единолично, так и совместно с другими лицами.

В связи с изложенным рассмотрение вопросов правового регулирования отношений по отчуждению объектов недвижимого имущества с использованием конструкции купли-продажи представляет бесспорный исследовательский интерес.

Основной текст

Согласно п. 1 ст. 549 Гражданского кодекса РФ (далее – ГК РФ) по договору купли-продажи недвижимого имущества (договору продажи недвижимости) продавец обязуется передать в собственность покупателя



земельный участок, здание, сооружение, квартиру или другое недвижимое имущество.

Предметом данного договора выступает объект недвижимости, передаваемый от продавца в собственность покупателя за плату.

В настоящее время вопрос определения недвижимого имущества и применения к объектам недвижимости соответствующего правового режима остается дискуссионным [2], поскольку российское гражданское законодательство не содержит легального определения понятия недвижимости.

Недвижимость определяется как совокупность определенных юридических характеристик, позволяющих отнести объект к числу недвижимого имущества. Причем, как справедливо указывают ученые-цивилисты, «на разных этапах развития отечественного законодательства в состав недвижимости входили различные составляющие (а в советский период понятие «недвижимость» вообще не применялось)» [3, с. 5].

На современном этапе развития гражданского законодательства легально закрепленный перечень объектов недвижимости постоянно изменяется. Кроме того, в связи с существующими проблемами в практической юридической деятельности тема определения перечня объектов, которые можно относить к недвижимому имуществу, до сих пор активно развивается теоретиками и толкуется судами при правоприменении.

В материалах судебной практики отмечается, что по смыслу п. 1 ст. 130 ГК РФ и п. 7 ст. 1 Федерального закона от 13.07.2015 № 218-ФЗ «О государственной регистрации недвижимости» объект недвижимости должен отвечать следующим критериям: прочность (неразрывность) его связи с землей; невозможность его перемещения; несоразмерность ущерба его назначению. Отсутствие какого-либо из указанных критериев исключает возможность признания объекта недвижимой вещью (Апелляционное определение Ставропольского краевого суда от 18.08.2015 № 33-5982/2015).

На наш взгляд перечень признаков недвижимого имущества должен быть четко прописан на уровне закона. При этом следует учитывать сложившуюся правоприменительную практику.

В договоре купли-продажи условие об объекте недвижимости, подлежащем передаче от продавца к покупателю, является существенным. Как отмечает М.Н. Илюшина, ст. 454 ГК РФ устанавливает императивное правило о порядке определения предмета в договоре продажи недвижимости. В тексте договора должны быть указаны данные, позволяющие определенно установить недвижимое имущество, подлежащее передаче покупателю по договору, в том числе данные, определяющие расположение недвижимости на соответствующем земельном участке либо в составе другого недвижимого имущества [4, с. 7]. При отсутствии этих данных в договоре условие о недвижимом имуществе считается не согласованным сторонами, а соответствующий договор не считается заключенным (ст. ст. 432, 555 ГК РФ). При этом надо признать, что ст. 554 ГК не содержит требование об обязательном указании в договоре всех иных характеристик недвижимого имущества, в частности кадастрового номера объекта, года постройки и пр.



Исключение из этого правила составляет договор купли-продажи будущей недвижимости. Как сказано в п. 2 Постановления Пленума ВАС РФ от 11.07.2011 № 54 «О некоторых вопросах разрешения споров, возникающих из договоров по поводу недвижимости, которая будет создана или приобретена в будущем» «Если сторонами заключен договор купли-продажи будущей недвижимой вещи, то индивидуализация предмета договора может быть осуществлена путем указания иных сведений, позволяющих установить недвижимое имущество, подлежащее передаче покупателю по договору (например, местонахождение возводимой недвижимости, ориентировочная площадь будущего здания или помещения, иные характеристики, свойства недвижимости, определенные, в частности, в соответствии с проектной документацией)».

В указанном Постановлении также отмечено, что «если в тексте договора купли-продажи недвижимой вещи недостаточно данных для индивидуализации проданного объекта недвижимости, однако они имеются, например, в акте приема-передачи, составленном сторонами во исполнение заключенного ими договора, то такой договор не может быть признан незаключенным».

Итак, для заключения договора купли-продажи недвижимости требуется согласование предмета договора как его существенного условия, но при этом в судебной практике расширительно толкуются характеристики недвижимости, которые должны быть указаны в договоре купли-продажи будущей недвижимости и являются достаточными для признания договора заключенным. Также правовая позиция судов основывается на том, что данные, идентифицирующие объект недвижимости, могут содержаться не только в самом договоре, но и в акте приема-передачи либо ином документе.

Заключение и выводы.

Таким образом, условие о предмете договора купли-продажи недвижимости – существенное условие данного договора, которое должно быть согласовано путем определения конкретных характеристик недвижимого имущества в самом договоре или акте о передаче недвижимости.

Действующее российское законодательство не содержит четких критериев отнесения объектов к числу недвижимости, что, на наш взгляд, не способствует стабилизации гражданского оборота. Считаем, что перечень признаков недвижимого имущества должен быть четко прописан на уровне Гражданского кодекса РФ. Это позволит четко определять вид заключаемого договора купли-продажи и его существенные условия применительно к конкретной ситуации. При этом следует учитывать сложившуюся правоприменительную практику.

Литература:

1. Болтанова Е.С. Договор купли-продажи недвижимости: Общие положения: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Томск, 2001. 23 с.
2. Дегтярева Н.С. Понятие и отличительные особенности недвижимого имущества. Требования к сделкам с недвижимостью. Признание договора купли-продажи недвижимости недействительным // СПС «Консультант Плюс», 2019.



3. Липски С.А. Развитие понятия «недвижимость» в отечественном законодательстве // Правовые вопросы недвижимости. 2016. № 1. С. 3-7.

4. Илюшина М.Н. Новеллы Гражданского кодекса об опционных договорах // Законы России: опыт, анализ, практика. 2016. № 2. С. 3-10.

References:

1. Boltanova E.S. (2001). Dogovor kupli-prodazhi nedvizhimosti: Obshchie polozheniya [Contract of sale of real estate: General provisions]: avtoref. dis. ... kand. yurid. nauk [abstract. dis. ... kand. the faculty of law. sciences']. - Tomsk, 23 p.

2. Degtyareva N.S. (2019). Ponyatie i otlichitel'nye osobennosti nedvizhimogo imushchestva. Trebovaniya k sdelkam s nedvizhimost'yu. Priznanie dogovora kupli-prodazhi nedvizhimosti nedejstvitel'nyy [The concept and distinctive features of real estate. Requirements for real estate transactions. Recognition of the contract of sale of real estate invalid] in SPS «Konsul'tant Plyus» [ATP «Consultant Plus»].

3. Lipsky S.A. (2016). Razvitie ponyatiya «nedvizhimost'» v otechestvennom zakonodatel'stve [Development of the concept of "real estate" in the domestic legislation]. in *Pravovye voprosy nedvizhimosti* [Legal issues of real estate], issue 1, pp. 3-7.

4. Ilyushina M.N. (2016). Novelly Grazhdanskogo kodeksa ob opcionnyh dogovorah [Novelties of the Civil code on option contracts] in *Zakony Rossii: opyt, analiz, praktika* [Russian laws: experience, analysis, practice], issue 2, pp. 3-10.

Abstract. The paper deals with the legal regime of real estate as a subject of sale. The criteria for classifying objects as real estate are analyzed. The subject of the contract of sale of real estate is investigated. According to the results of the study, conclusions and proposals for improving the Russian legislation are formulated.

Key words: real estate, contract of sale, purchase and sale of real estate, the subject of the contract.

Статья отправлена: 05.06.2019 г.
© Скворцова Т.А., Морковкина Е.А.



УДК 37.032:316.3

**PROBLEMS OF FORMATION OF POST-INDUSTRIAL EDUCATION
IN MODERN UKRAINE****ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОЇ ОСВІТИ
В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ****Bubnov I.V. / Бубнов І.В.***c.hist.s., as.prof. / к.іст.н., доц.*

ORCID: 0000-0001-5155-0780

Odessa State Environmental University, Odessa, Lvovskaya 15, 65016

Одеський державний екологічний університет, Одеса, вул.Львівська 15, 65016

Анотація. У статті розглядаються деякі загальні проблеми і завдання щодо формування постіндустріальної освіти в сучасній Україні в контексті актуальних світових інноваційних процесів, доводиться ідея доцільності переходу системи освіти від режиму виживання до моделі розвитку в межах концепції безперервної освіти.

Ключові слова: постіндустріальне суспільство, інформаційне суспільство, безперервна освіта, інновації в освітньому процесі, інтелектуальний капітал, професійні компетентності.

Вступ.

Одним з важливих напрямків суспільної трансформації, що відбуваються в сучасній Україні, є процес реформування національної системи освіти, що спрямований на формування інноваційної моделі її розвитку і має відповідати загальносвітовій тенденції руху до інформаційного суспільства. Це знаходить свій прояв у суттєвому підвищенні знансеемності сучасного виробництва, зростанні популярності різних форм та рівнів освіти у населення, підвищенні вимог працедавців до освітнього рівня і кваліфікації працівників.

Основний текст.

Перехід до постіндустріальної фази розвитку суспільства зумовив відповідні зміни в характері системи освіти, зокрема, її орієнтацію не на репродуктивні підходи, а на інноваційний розвиток, де серед пріоритетних її функцій постали, зокрема, такі: створення умов задля забезпечення виживання людства на природному, соціальному та духовному рівнях; трансформацію освіти в невід'ємний елемент життєдіяльності людини, коли зміст безперервної освіти напряму визначає характер людських потреб; перетворення освіти в своєрідний засіб соціально-інтелектуальної селекції людства.

Актуальною і важливою в цілому в світі стала проблема нарощування інтелектуального капіталу через розвиток освітнього потенціалу суспільства, оскільки формування глобальних конкурентних переваг дедалі більше базується на підготовці спеціалістів, здатних забезпечити адаптивність до інноваційних процесів. Інтелектуальний ресурс, створений на базі освітнього потенціалу, стає визначальною складовою національного багатства, рушійною силою суспільного прогресу в постіндустріальну епоху.

Яскравим прикладом, що ілюструє залежність суспільного прогресу від освіти та науки, є досвід азійських гігантів. Зокрема, в Індії основним важелем економічного зростання став розвиток сервісу, базований на індустрії



інформації, науки та системи освіти. Упродовж 1990–2003 рр. частка сфери послуг у ВВП Індії збільшилася відповідно від 40,6% до 50,8%, завдяки чому ВВП країни зріс на 62%. Застосовуючи інформаційну модель розвитку, Індія досягла феноменальних результатів, тим самим довівши, що наука, освіта, інформація стали пріоритетними складовими продуктивних сил [1, с. 47].

Сьогодні технологічні новації швидко пронизують в усі сфери суспільного життя, а потенційні роботодавці дедалі вимогливіше підходять до підготовки кандидатів на працевлаштування саме за критерієм їхньої компетентності в оволодінні та застосуванні цих інновацій. Як відповідь на такий виклик часу освітній ринок все частіше починає пропонувати різноманітні нові короткострокові вузькопрофесійні курси і програми, в тому числі онлайн форматі. За таких умов традиційному університетському навчанню, що розраховане на декілька років, загрожує поступова втрата конкурентоспроможності. Тим більш, що визначити заздалегідь набір знань, необхідних на роки вперед, стає практично неможливо. Тобто знання застарівають швидше, ніж встигають потрапити у підручник.

У сучасному світі, за влучним зазначенням американського футуролога О. Тоффлера, «знання стає все більш смертним. Сьогоднішній факт стає завтрашньою помилкою. Однак суспільство, в якому індивідуум змінює роботу, місце проживання, соціальні зв'язки і т.д., надає величезне значення ефективності освіти. Школа завтрашнього дня повинна давати не тільки інформацію, а й способи роботи з нею. Школярі та студенти повинні вчитися відкидати старі ідеї, знати, коли і як їх замінювати. ...вони повинні навчитися вчитися, відучуватися та переучуватися». [2, с. 125].

Знання, уміння та навички, що формує традиційна система освіти не гарантують людині успіху на все життя. І навіть за умови періодичного підвищення своєї кваліфікації людина не може бути повною мірою впевненою в тому, що вона залишатиметься затребуваним професіоналом, який відповідає сучасним вимогам виробництва. Отже, у сучасному процесі навчання виникає необхідність формування уміння вчитися, розширяти свої знання, здобувати нові навички.

Актуальною світовою тенденцією розвитку освітніх процесів стає всілякий розвиток технологій донесення освітніх послуг до споживача. Це зумовлено поширенням концепції безперервної освіти, або навчання протягом всього життя (lifelong learning). В умовах гіпертрофованої динаміки економічних і соціальних процесів, зростання цінності інформації, високої мобільності індивідів, за твердженням експертів з персоналу, знання, одержані 5–7 років тому, вже повною мірою не відображають дійсність і є незатребуваними на ринку праці [3, с.129]. За таких обставин феномен навчання протягом усього життя породив попит на освіту з боку майже всіх вікових прошарків населення.

Освіта поступово втрачає функцію лише засобу надання і засвоєння готових загальновизнаних знань, вона перетворюється у спосіб обміну інформацією між людьми протягом усієї їх життєдіяльності та передбачає не лише засвоєння певних знань, але й віддачу власних в обмін на одержані. Активний інформаційний обмін став сутнісним елементом сучасного



освітнього процесу. Тому фундаментальне завданням освіти в інформаційному суспільстві стає підготовка молоді до життя у швидко змінюваних умовах, оскільки відставання у сфері інформатизації в цілому та самій системі освіти може мати незворотні наслідки.

Перетворення процесу навчання, підвищення кваліфікації та перепідготовки в норму життя кожної людини зумовлює трансформацією її знань у своєрідний капітал. Цю тезу, на думку Комарової О.А., можна обґрунтовувати виходячи з інформаційних переваг, які надають їх власникам знання. Індивіди, які володіють інформацією та можуть швидше інших її обробляти, здатні одержувати додатковий прибуток, який можна розцінювати як своєрідну премію за краще використання інформації. Завдяки тому, що кожна людина може мати відносну перевагу перед будь-якою іншою людиною завдяки володінню новими знаннями, одержаними на підставі обробки певних обсягів інформації, ці знання стають не тільки елементом конкурентної боротьби, а й джерелом одержання інноваційного надприбутку, чинником, що збільшує ефективність праці та капіталу [4, с.53].

Досвід роботи сучасних рекрутингових агентств свідчить, що у підготовці і відборі майбутніх кадрів їх фокус уваги зосереджений не лише на знаннях і вміннях, а на особистих якостях потенційних кандидатів на працевлаштування, таких як розвинений інтелект, внутрішня свобода, культурно-психологічна чутливість та лідерські риси. Саме такий висновок було підтверджено і на нещодавньому Світовому економічному форумі, де було визначено ключові компетенції, необхідні у ХХІ ст., та деякі тенденції у площині їхніх близьких змін.

Неодмінною умовою виконання освітою такої ролі має бути відповідна свобода, і саме університети мають стати її осередками. Адже первинне призначення університетів у суспільстві полягало не у стандартизації й уніфікації, а у зіткненні ідей. Це робило навчальні заклади небезпечними як для авторитарних урядів, що воліють жорстко контролювати програми і дослідження, так і незручними в управлінні для ієрархічної бюрократії в самих університетах. Нажаль в освітньому просторі сучасної України, внаслідок явних і прихованих процесів, орієнтованих на збереження застарілих підходів, склалася система, якій притаманні пасивність, конформізм, низька самооцінка і, врешті-решт, низька конкурентоспроможність економіки країни, найактивніша частина жителів якої при цьому намагається емігрувати.

Усвідомлюючи актуальність демократизації і модернізації освіти для майбутнього України, слід зосередити зусилля на вирішенні певних конкретних завдань, серед яких, в тому числі має бути формування цифрових компетенцій і культури майбутніх фахівців. Адже оволодіння існуючими мобільними технологіями, робить саму освіту більш самостійною та персоніфікованою.

Розв'язання таких завдань дуже часто наштовхується на необхідність подолання протиріччя, коли студенти вже сьогодні мають вищий рівень компетенцій, порівняно з викладачами, у технічному, соціальному та інформаційному аспектах використання цифрових технологій. І це підтверджує, що домінуюча в сучасній освітній сфері України модель «студент як особа, що



пасивно отримує знання від викладача» суперечить реальному стану справ і є гальмом для розкриття талантів і справжнього постіндустріального навчання.

Сьогоднішні студенти стратегічно планують своє життя, дбаючи про власне майбутнє. Така мотивація є надзвичайно сприятливою задля розвитку цінностей демократичного самовираження, зростання як індивідуальної конкурентоспроможності молоді, так і якості її внеску в розбудову країни в цілому.

Заклучення та висновки.

Таким чином, трансформаційні процеси у сучасному світі висувають принципово нові вимоги до системи освіти. Серед принципових змін, що мають відбуватися в системі освіти України, можна виділити такі:

- акцентування уваги на виробленні та опанування технологіями безперервного набуття нових знань та вмінь вчитися самостійно, замість звичайного засвоєння значних обсягів інформації;

- опанування вмінь і навичок самостійного мислення, роботи з різномірною інформацією;

- пріоритетне формування професійної компетентності, поряд із традиційним розвитком знань, умінь та навичок;

- розвиток цінностей демократичного самовираження, зростання як індивідуальної конкурентоспроможності молоді, так і якості її внеску в розбудову країни в цілому.

Література:

1. Білорус О. Цивілізаційні межі атлантичної глобалізації та проблеми інтелектуалізації розвитку // Економічний часопис-XXI. – 2005. – № 1–2. – С. 44–48.

2. Тоффлер О. Будущее труда на Западе / О. Тоффлер. – М. : Прогресс, 1986. – 642 с.

3. Балыхин Г. А. Управление развитием образования: организационно-экономический аспект. – М. : Экономика, 2003. – 428 с.

4. Комарова О.А. Освіта у вимірі інформаційного суспільства// Економічний часопис-XXI. – 2011. – № 7–8. – С. 50–53.

References:

1. Bilorus O. Tsyvilizatsiyni mezhi atlantychnoyi hlobalizatsiyi ta problemy intelektualizatsiyi rozvytku // Ekonomichnyy chasopys-KHKNH. – 2005. – № 1–2. – S. 44–48.

2. Toffler O. Budushchee truda na Zapade / O. Toffler. – M. : Prohress, 1986. – 642 s.

3. Balykhyn H. A. Upravlenye razvytyem obrazovanyya: orhanyzatsyonno-konomycheskyy aspekt. – M. : Ékonomyka, 2003. – 428 s.

4. Komarova O.A. Osvita u vymiri informatsiynoho suspil'stva// Ekonomichnyy chasopys-KHKNH. – 2011. – № 7–8. – S. 50–53.

Abstract. The article deals with some pressing problems concerning the formation of post-industrial education in contemporary Ukraine in the context of actual world innovation processes, the idea of the expediency of transition from the education system from survival to the model of development within the concept of continuous education is proved.

Key words: post-industrial society, information society, continuous education, innovations in the educational process, intellectual capital, professional competence.

Стаття відправлена: 3.06.2019 р.

© Бубнов І.В.



УДК 378.147:371.134:53:004.92:004.55

DIGITAL COMPETENCE AS A METACOMPETENTITY
ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК МЕТАКОМПЕТЕНТНІСТЬ**Kukh A.M. / Кух А.М.**
d.p.s., prof. / д.п.н., проф.
ORCID: 0000-0002-7865-4704
Kukh O.M. / Кух О.М.
*as. / асистент.**Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University, Kamianets-Podilskyi, Ohienko Str., 61,
32300**Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Кам'янець-
Подільський, вул. Огієнка, 61, 32300*

Анотація. DigComp — європейська система цифрової компетентності громадян, є інструментом підвищення рівня компетентності громадян у галузі цифрових технологій. У статті здійснено опис структури цифрової компетентності як ієрархічної системи метакомпетенції на рівні результату, мети, організації діяльності, професійних вимог і основних задач. Встановлено, що цифрова компетентність є основою для формування інших видів компетенцій.

Ключові слова: цифрова компетентність, інформаційна грамотність, інформаційна безпека, цифрова обізнаність, метакомпетентність.

Вступ.

Сьогодення розвитку суспільства вимагає від кожного фахівця володіння цифровою компетентністю. Цифрова компетентність (ЦК) уявляється як впевнене, критичне та відповідальне використання та взаємодія з цифровими технологіями для навчання, роботи та участі у житті суспільстві. За структурою ЦК складається з інформаційної грамотності та грамотності використання даних, комунікації та співпраці, грамотності у створенні цифрового контенту (включаючи програмування), інформаційної безпеки (в тому числі кібербезпеки) та розв'язання проблем.

Широкого використання набула рамка ЦК у 2013 році. Вона містить 22 навчальних результати у сферах: інформаційна грамотність та дані, включаючи керування контентом; спілкування і співпраця та участь у суспільному житті; створення цифрового контенту, включаючи етичні принципи; безпека; розв'язання проблем [9].

Метою статті є опис структури цифрової компетентності як ієрархічної системи метакомпетенції.

Основний текст.

Основи ЦК виявляються у розумінні суті цифрової технології у підтримці комунікації, творчості та креативності, усвідомленні їх можливостей, обмежень, наслідків та ризиків, розумінні загальних принципів, механізмів та логіки цифрових технологій, знанні основ функціонування та використання різних пристроїв, програм та мереж. Важлива роль при формуванні ЦК відводиться критичному мисленню в підході до достовірності, надійності та впливу інформації та даних, що є доступними цифровими засобами та усвідомленні юридичних та етичних принципів, що пов'язані з використанням



цифрових технологій. При формуванні ЦК перевага віддається використанню цифрових технологій для підтримки активного громадянства та соціальної інтеграції, співпраці з іншими, творчості для досягнення особистих, соціальних чи комерційних цілей.

Тому основними ознаками сформованості ЦК є вміння використовувати, доступатись, фільтрувати, оцінювати, створювати, програмувати та поширювати цифровий контент; керувати та захищати інформацію, вміст, дані та цифрові ідентичності, а також ефективно працювати з програмами, пристроями, штучним інтелектом та роботами (рис. 1).

Робота з цифровими технологіями та вмістом вимагає рефлексивного та критичного, і водночас допитливого, відкритого та перспективного ставлення до їх розвитку. Вона також вимагає етичного, безпечного та відповідального підходу до використання цих інструментів.

Пропонований опис є достатньо гнучким і актуальний у сучасному суспільстві, визнаючи інтеграцію соціальних медіа та появу таких технологій, як штучний інтелект, робототехніка, віртуальної та доповненої реальності. При цьому підсилюється цифрова безпека, що охоплює і управління власною цифровою ідентичністю так, щоб позитивно заохочувати відповідальну та критичну взаємодію. Фраза «цифрова ідентичність» має у цьому контексті два значення: одне стосується захисту даних (наприклад, облікових записів електронної пошти), інше — сприйняття себе в онлайнових середовищах (наприклад, поведінка в соціальних мережах). Етичний, безпечний та відповідальний підхід додатково посилюється посиленням в розділі «ставлень».

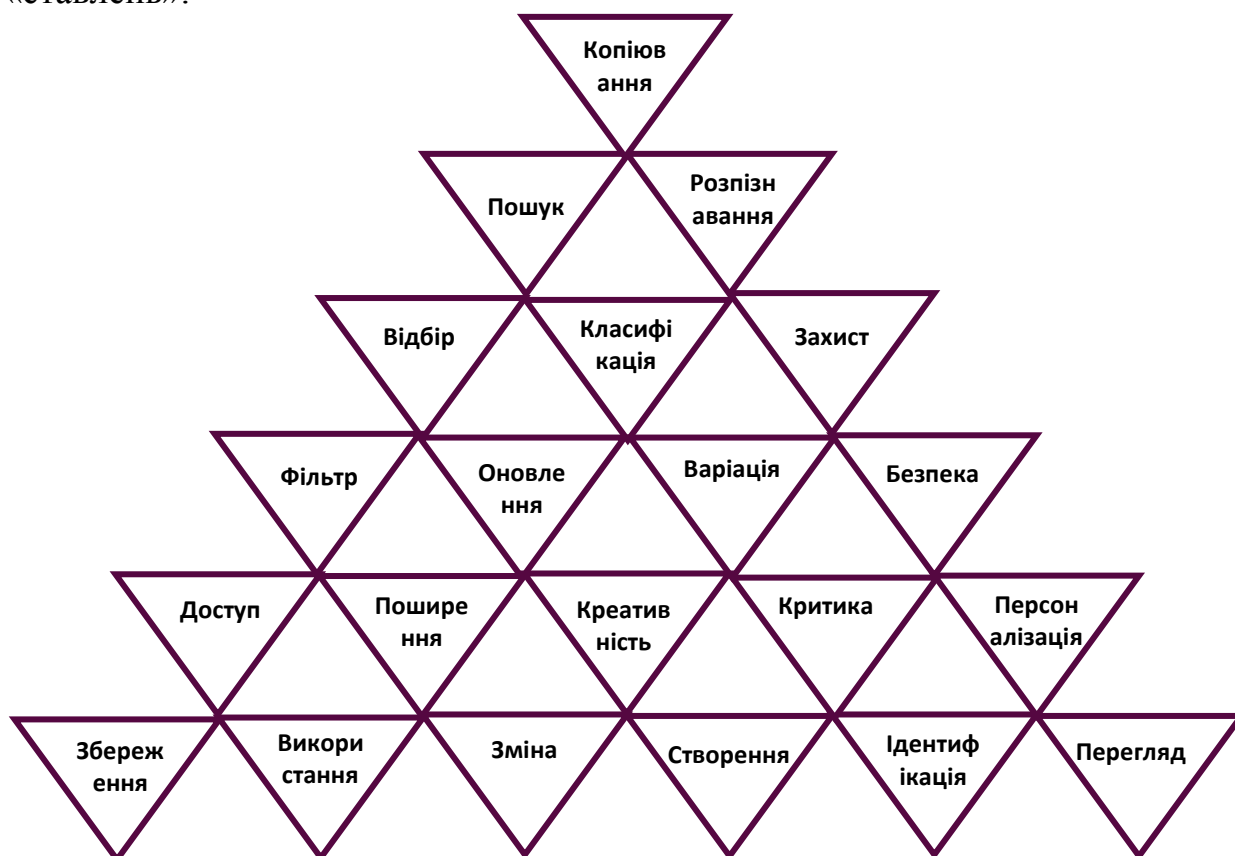


Рис. 1. Опис цифрової компетентності в ознаках результату



Важливо надати нинішньому та майбутнім поколінням, незалежно від соціального та культурного походження, характеристик успішних інноваторів — включно з допитливістю (або цікавістю), використанням фантазії, критичним мисленням, розв'язанням проблем та наполегливістю (стійкістю чи витривалістю), що включає позитивне прийняття ризику.

Ці характеристики пов'язані з «креативністю», тобто процесом, який зазвичай передбачає уявлення можливостей, створення чогось нового, рефлексію і зміну об'єкту створення. У ширшому сенсі це спосіб розуміння світу та дій у ньому. «Креативність» тут означає створення чогось нового у певному контексті або прагнення до досягнення мети у новий спосіб.

Підтримуючи розвиток низки компетентностей (рис. 2), які сприяють формуванню інноваційному потенціалу, можна розраховувати на ширші переваги для суспільства за рамками інноваційності, забезпечивши наступному поколінню основу для працевлаштування, особистої реалізації та розвитку, соціальної інтеграції та активного громадянства.

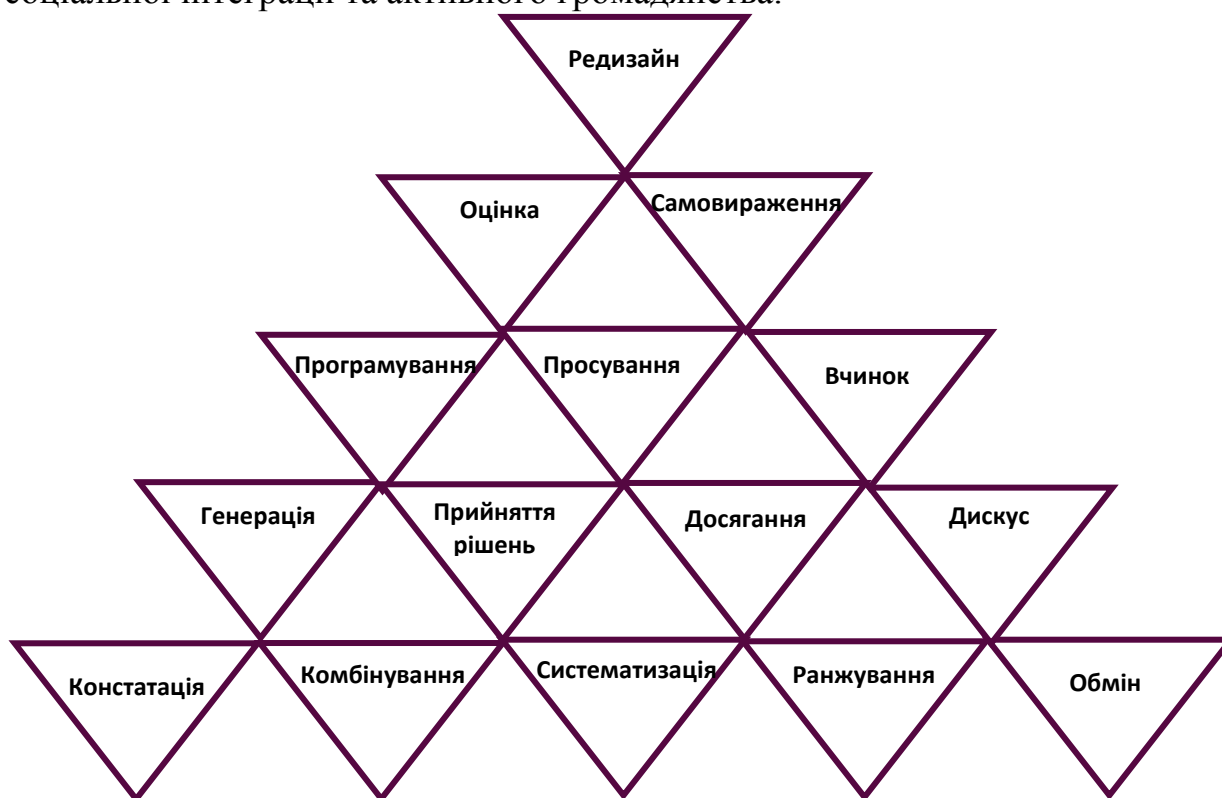


Рис. 2 Опис ЦК в ознаках мети (компетентності)

Освітні дослідження показали, що у навчальному досвіді, який охоплює творчість, знаходяться свідчення прийняття невдач, переробки, наполегливості, невизначеності та фантазії. Для кращої реалізації потенціалу перетворення ідей в реальність потрібно діяти в рамках культури дисциплінованої наполегливості та взаємодії з можливостями, що перетворить ідеї в концептуальні положення, які міститимуть оригінальні шляхи вирішення проблем й розв'язання задач та, через залучення і сприяння, створюють передумови для розвитку лідерських якостей.

Освоєння інноваційних технологій передбачає їх дослідження та оцінку,



що створює передумови для здійснення контролю діяльності через формування точності у виконанні операцій та здійснення обчислень. Разом з автоматизацією це стає основою для здійснення експертизи технологій та інтеграції їх у процес професійної діяльності (рис. 3).

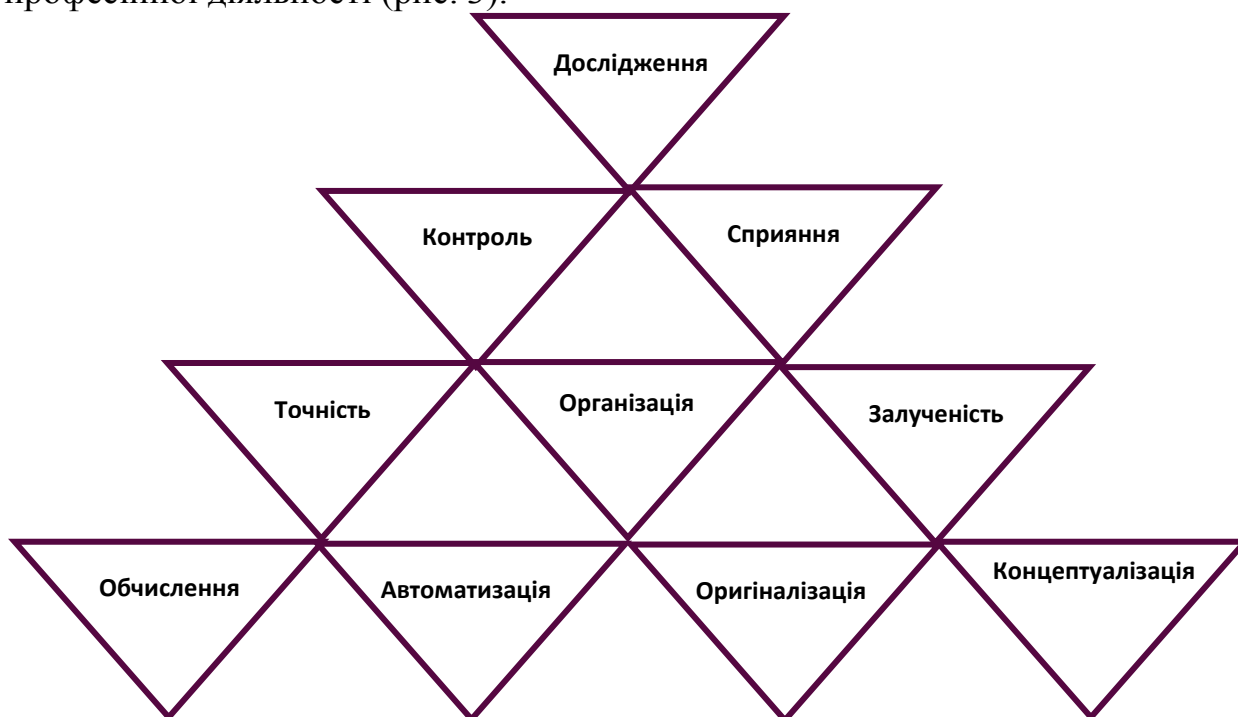


Рис. 3 Опис ЦК як організації діяльності

В процесі дослідження технологій здобуті навички присвоюються, привласнюються — натуралізуються, — а способи вирішення проблем набувають ознак цінностей, які узгоджуються із світоглядними чинниками — інтерналізуються (рис. 4).

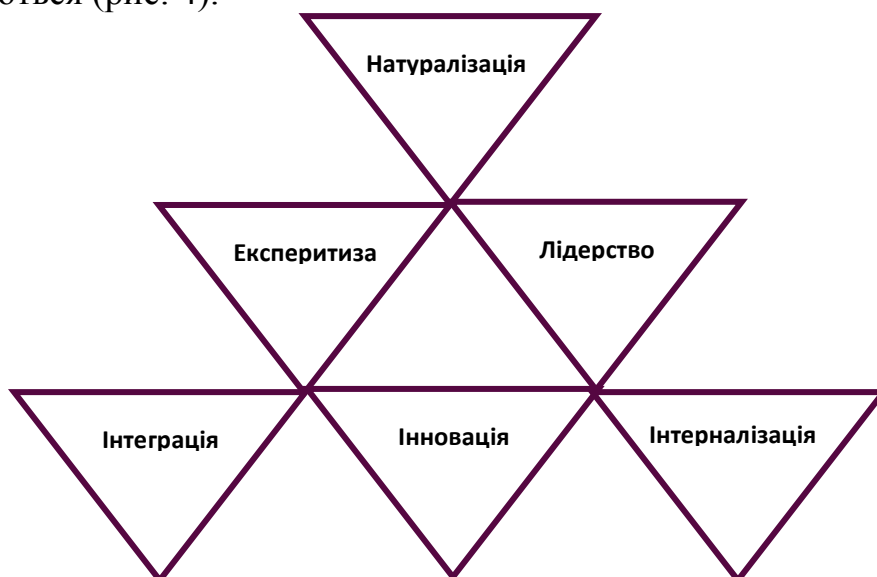


Рис. 4 Опис ЦК у ознаках професійних вимог

Отже, описуючи ЦК в ознаках професійних вимог (рис. 4) визначаємо здатність до лідерства, інтерналізації, здійснення інноваційної діяльності, інтегрованого використання засобів цифрових технологій для розв'язання



професійних задач, здійснення експертизи даних і результатів діяльності та натуралізації — удосконалення власних умінь використання цифрових технологій в повсякденному та громадському житті.

Таким чином, приходимо до трьох задач і основних компонентів цифрової компетентності: формування цифрової обізнаності, розвиток цифрової грамотності та вирішенні проблем та розв'язання професійних задач за допомогою цифрових технологій (рис. 5).



Рис. 5 Основні задачі формування цифрової компетентності

Поміж тим, пропонована структура цифрової компетентності легко вписується і узгоджується з технологією уточнення компетентностей [10]. При цьому, ЦК набуває ознак метакомпетентності, під якою розуміють як «здатність формувати у нові навички і компетенції, що є чинником, який сприяє формуванню професійних компетенцій» [4]. Окреслюючи цілісну модель професійної компетентності приходимо до розуміння метакомпетенції як «здатності долати невпевненість, настанови і критику» [5].

З точки зору системного підходу метакомпетенція є складовою частиною концептуальних компетенцій пов'язаних з індивідуальною ефективністю, в якій присутні соціальні (поведінка і мотиви), когнітивні (знання і розуміння), функціональні (уміння і навички) [7]. Разом з тим, метакомпетенції є надсистемними, надпредметними і можуть позиціонуватися як компетенції вищого (творчого, інноваційного) рівня [6].

Таким чином, на основі аналізу структури ЦК та існуючих підходів до визначення сутності «метакомпетенції» приходимо до висновку, що цифрову компетентність можна трактувати, як компетентність, що стоїть вище по відношенню до інших компетентностей, на основі якої можливе здобуття та розвиток нових здібностей та якостей особистості.

Література:

1. Гордеев М. Н. Формирование метакомпетенций средствами самостоятельной работы - педагогические науки - Выпуск: № 6 (48) , 2018 - Часть 3, С. 26-29.
2. Кондурар М. В. Понятия компетенция и компетентность в образовании // Вектор науки Тольяттинского государственного университета. Серия: Педагогика, психология. – 2012. – №1 (8). – С. 189-192.
3. Самойличенко А. К. Развитие метакомпетенций студентов как психологическая основа будущей востребованности рынком труда // Современные исследования социальных проблем. – № 12. [Электронный



ресурс] URL: <http://sisp.nkras.ru/e-ru/issues/2012/12/samoylichenko.pdf> (дата обращения 20.02.2016).

4. Николаев А. М. Методика формирования метакомпетенций у студентов-бакалавров по дисциплине «информатика» на основе метода проектов // Современные наукоемкие технологии. – 2015. – № 9 – С. 158-161.

5. Francoise Delamare-Le Deist and Jonathan Winterton What Is Competence? // Human Resource Development International. 1, Vol. 8, No. 1, 27 – 46, March 2005 (Перевод: Епутаев Я. Ю.) [Электронный ресурс] URL: <http://www.hr-portal.ru/blog/chto-takoe-kompetencii#oftnd1> (дата обращения 20.02.2016).

6. Резчикова Е. В. Дидактические основы формирования метакомпетенций // материалы IV конференции «ТРИЗ. Практика применения методических инструментов». – [Электронный ресурс] URL: <http://www.metodolog.ru/node/1618> (дата обращения 20.02.2016).

7. Современные образовательные технологии: учебное пособие / коллектив авторов; под ред. Н. В. Бордонской. – 3-е изд., стер. – М.: КНОРУС, 2013. – 432 с.

8. Wilson L. O. Anderson and Krathwohl – Bloom's Taxonomy Revised. [Электронный ресурс] URL: <http://thesecondprinciple.com/teaching-essentials/beyond-bloom-cognitive-taxonomy-revised/> (дата обращения 20.05.2019).

9. Ключові компетентності для навчання впродовж життя 2018 - Цифрова компетентність - Режим доступу: <http://dystosvita.blogspot.com/2018/01/2018.html>

10. Кух А. М. Технологія уточнення компетентностей і професійно-методична підготовка учителя фізики / А. М. Кух, О. М. Кух // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Серія : Педагогічна. - 2017. - Вип. 23. - С. 166-170. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znkp_kp_ped_2017_23_52

References:

1. Hordeev M. N. Formirovaniye metakompetentsyi sredstvamy samostoiatelnoi raboty - pedahohycheskiye nauky - Vypusk: № 6 (48) , 2018 -Chast 3, S. 26-29.

2. Kondurar M. V. Poniatiya kompetentsiya y kompetentnost v obrazovanny // Vektor nauky Toliattynskoho hosudarstvennoho unyversyteta. Seryia: Pedahohyka, psykholohyia. – 2012. – №1 (8). – S. 189-192.

3. Samoilychenko A. K. Razvytye metakompetentsyi studentov kak psykholohycheskaia osnova budushchei vostrebovannosti rynkom truda // Sovremennyye yssledovaniya sotsyalnykh problem. – № 12. URL: <http://sisp.nkras.ru/e-ru/issues/2012/12/samoylichenko.pdf> (data obrashcheniya 20.02.2016).

4. Nykolaev A. M. Metodyka formirovaniya metakompetentsyi u studentov-bakalavrov po dystsyplyne «ynformatyka» na osnove metoda proektov // Sovremennyye naukoemkiye tekhnolohyy. – 2015. – № 9 – S. 158-161.

5. Francoise Delamare-Le Deist and Jonathan Winterton What Is Competence? // Human Resource Development International. 1, Vol. 8, No. 1, 27 – 46, March 2005 (Perevod: Eputaev Ya. Yu.): URL: <http://www.hr-portal.ru/blog/chto-takoe-kompetencii#oftnd1> (data obrashcheniya 20.02.2016).

6. Rezchikova E. V. Dydaktycheskiye osnovy formirovaniya metakompetentsyi // materyaly IV konferentsyy «TRYZ. Praktyka prymeneniya metodycheskykh ynstrumentov». – URL:



<http://www.metodolog.ru/node/1618> (data obrashcheniya 20.02.2016).

7. Sovremennye obrazovatelnye tekhnolohyy: uchebnoe posoby / kollektiv avtorov; pod red. N. V. Bordonskoi. – 3-e yzd., ster. – M.: KNORUS, 2013. – 432 s.

8. Wilson L. O. Anderson and Krathwohl – Blooms Taxonomy Revised. URL: <http://thesecondprinciple.com/teaching-essentials/beyond-bloom-cognitive-taxonomy-revised/> (data obrashcheniya 20.05.2019).

9. Kliuchovi kompetentnosti dlia navchannia vprodovzh zhyttia 2018 - Tsyfrova kompetentnist - Rezhym dostupu: <http://dystosvita.blogspot.com/2018/01/2018.html>

10. Kukh A. M. Tekhnolohiia utochnennia kompetentnostei i profesiino-metodychna pidhotovka uchytelia fizyky / A. M. Kukh, O. M. Kukh // Zbirnyk naukovykh prats Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu im. Ivana Ohienka. Seriia : Pedahohichna. - 2017. - Vyp. 23. - S. 166-170. - Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkp_ped_2017_23_52

Abstract. Digital competence (DC) as a sure, critical and responsible use and interaction with digital technology for learning, work and participation in society has become the subject of discussion not only about vocational education but also as a general human education. The framework of the DC was widely used in 2013, its refinement took place in 2018. It contains 21 learning outcomes in the areas of information literacy and data, including content management; communication and cooperation and participation in public life; creation of digital content, including ethical principles; security; solution of problems.

The fundamentals of the DC are reflected in the understanding of the essence of digital technology in supporting communication, creativity and creativity, awareness of their capabilities, constraints, consequences and risks, understanding of the general principles, mechanisms and logic of digital technologies, knowledge of the basics of the operation and use of various devices, programs and networks in vocational training. the future teacher of physics. An important role in the formation of the digital competence is given to critical thinking in the approach to the reliability, reliability and impact of information and data that are accessible by digital means and awareness of the legal and ethical principles related to the use of digital technologies. When forming the digital competence, digital technologies are used to support active citizenship and social integration, cooperation with others, creativity to achieve personal, social or commercial goals.

In this case, the digital competence acquires the signs of meta-competence, which is understood as "the ability to form new skills and competencies, which is a factor contributing to the formation of professional competencies" [1]. Emphasizing the integral model of professional competence we come to the understanding of meta-competence as "the ability to overcome uncertainty, guidance and critique" [1].

From the point of view of the systematic approach, meta-competence is an integral part of the conceptual competencies associated with individual effectiveness, in which there are social (behavior and motives), cognitive (knowledge and understanding), functional (skills and abilities) [2]. However, meta-competence is supersystem, superstring and can be positioned as the competence of higher (creative, innovative) level [2]. In between, the proposed structure of digital competence is easy to fit and is consistent with the technology of refinement of competencies [1].

The main features of the formation of the DC (the results of training) are the ability to store, use information, create and modify content, identify and view data, access and disseminate information, identify creativity, critically evaluate, personalize data, filter and update data, select from several options for solving Tasks for security of use of information, protect data, classify and select the necessary information, search and identify, copy data, and as well as work effectively with programs, devices, artificial intelligence and robots.

Describing the digital competence in terms of competence (purpose), we allocate the argumentated statement of facts, combining information, its systematization and ranking, effective data exchange, the generation of ideas and data, decision-making, achievement of goals, conducting discussions in social networks, self-expression, implementation of actions, promotion of



content, programming, evaluation of data and information, redesign (modification, registration).

The development of innovative technologies involves their research and control of use, promotion and attraction, accuracy in calculations, organization of the environment, automation of production processes, originality (creation of a new combination of actions in the new conditions), terminalization (solution of the contradiction).

In the process of technology research acquired skills are automated to the level of skill, assigned, assigned - naturalized, and solutions to problems acquire the signs of values, which are consistent with worldview factors - are internalized. The experience gained makes it possible to act as an expert. Describing the DC in terms of professional requirements, we define leadership ability, innovation, integrated use of digital technologies for professional tasks, data expertise and performance and naturalization - improving our own abilities to use digital technologies in everyday and public life.

Thus, we arrive at three goals and core components of digital competence in teacher training: digital awareness, digital literacy development, problem solving and professional problem solving through digital technology.

The allocated levels of cipher competence, their structure and analysis of the essence of the concept of "meta-competence" come to the conclusion that digital competence can be interpreted as competency that stands higher in relation to other competences, on the basis of which the acquisition and development of new abilities and personality traits.

Key words: digital competence, information literacy, information security, digital awareness, meta-competency).

Стаття відправлена: 6.05.2019 р.

© Kyx A.M., Kyx O.M.



УДК 378.937

**FORMATION OF SOCIO-CULTURAL COMPETENCE
FOREIGN STUDENTS
ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ**

Vekua O.V./ Веква О.В.*c.f.s., as.prof. / к.ф.н., доц.**Kiyv National University,**Kiyv, Volodymyrska st. 66**Київський національний університет імені Тараса Шевченка,**Київ, вул. Володимирська 66*

Аннотация. В роботі розглядається сучасна методика викладання мов та соціокультурний підхід, який зорієнтований на навчання міжкультурного іншомовного спілкування в контексті культурознавчої соціологізації. Соціокультурна іншомовна освіта містить у собі лінгвістичні та екстралінгвістичні (країнознавчі, лінгвокраїнознавчі, соціолінгвістичні) складові. Соціокультурна компетентність є одним з компонентів комунікативної компетентності, який є сукупністю знань про країну мови, яка вивчається, національно-культурні особливості соціальної та мовної поведінки носіїв мови, а також включає здатність тих, хто вивчає іноземну мову, використовувати набуті знання в процесі спілкування, враховуючи стереотипи поведінки носіїв мови.

Ключевые слова: методика, компетентність, аспект, лінгвістичний компонент.

Вступление.

У роботі з літературою щодо викладання української мови для іноземців наштовхуєшся на неабияке зацікавлення проблемою формування соціокультурної компетентності студентів-іноземців. Оскільки спілкування зумовлене безпосередньо соціокультурним середовищем, то особливого значення набувають процеси формування комунікативної та соціокультурної компетентностей мовної особистості.

У цьому контексті важливу роль відіграє процес мовної підготовки іноземних громадян, які здобувають вищу освіту в Україні, оскільки мова стає засобом міжкультурної комунікації та засобом пізнання іншомовної культури.

Основной текст

Іноземні студенти, які навчаються в Україні, перебувають в умовах постійного діалогу культур, тому мова стає не лише засобом набуття професійної кваліфікації, а й соціалізації, інтеграції в нову культуру.

У сучасній методиці викладання мов актуалізовано соціокультурний підхід, який зорієнтований на навчання міжкультурного іншомовного спілкування в контексті культурознавчої соціологізації. Соціокультурна іншомовна освіта містить у собі лінгвістичні та екстралінгвістичні (країнознавчі, лінгвокраїнознавчі, соціолінгвістичні) компоненти.

Соціокультурна компетентність є одним з компонентів комунікативної компетентності, який є сукупністю знань про країну мови, яка вивчається, національно-культурні особливості соціальної та мовної поведінки носіїв мови.

Соціокультурна компетентність ґрунтується на єдності осягнення мови та культури та має лінгвістичний та екстралінгвістичний рівні:



1.Лінгвістичний рівень проявляється в комунікативних уміннях;

2.Екстралінгвістичний складається з суми знань про культуру країни, мова якої вивчається(тому актуальними є тексти українських авторів, інколи навіть неадаптовані).

Студенти-іноземці, вивчаючи українську мову, залучаються до української культури, водночас формується їхня міжкультурна мовна особистість.

Для досягнення мети формування соціокультурної компетентності студентів-іноземців можна спиратися на три групи завдань:

1.ціннісно-пізнавальні – допомога студентам в оволодінні фоновими знаннями соціокультурні особливості, специфіка комунікативної поведінки, створення уявлень про національні ціннісні системи народу, мова якого вивчається);

2.практичні – розвиток умінь орієнтування в національно-специфічних комунікативних ситуаціях, формування навичок відтворення адекватних поведінкових реакцій;

3.креативно-розвивальні – розвиток мотивації подальшого ознайомлення з українською культурою як частиною світової культури, набуття вмінь самостійного входження в український соціокультурний простір.

Вивчення іноземної мови і культури та міжкультурне спілкування безпосередньо пов'язані з існуванням стереотипів – усталених оцінювальних та емоційно забарвлених уявлень про особливості характеру та моделі поведінки осіб.

Отже, соціокультурна компетентність – комплексна характеристика міжкультурної мовної особистості студентів-іноземців, результативний змістовний блок, сформований через знання не лише рідної, а й інших культур, досвід міжкультурного спілкування.

Навчання іноземній мові через художній текст вирішує низку практичних проблем: правильної вимови слів, наголошування, актуалізації відомої лексики та засвоєння нових слів(загальноновживаної та професійної лексики). Також мова стає чинником формування толерантності іноземних студентів до носіїв іншої культури.

Спеціально підібрані тексти, переважно художні, викликають значне зацікавлення в іноземних студентів, спонукають їх до спілкування, роздумів, висловлення власних думок про ту чи іншу подію, часто є приводом для ведення бесіди. Робота над синонімією, антонімією, омонімією протягом читання художнього тексту з іноземними студентами спрямована на засвоєння більш коректного слововживання, на збагачення словника студентів.

Іншомовний текст – продуктивна основа навчання говорінню, читанню, аудіюванню та письму. Робота з текстом структурується за етапами і видами вправ.

Отже, у процесі формування навичок роботи з текстом іноземних студентів акцент зміщується з транслювання власне лінгвістичних знань на засвоєння ними елементів культури народу, мова якого вивчається, через призму їхньої культури. Студенти моделюють ситуації спілкування, складають власні діалоги, в яких використовують мовленнєві зразки з пропонованого



тексту.

Таким чином, використання комунікативного та пізнавального підходу в навчанні іноземних студентів приводить до підвищення їхньої мотивації у процесі оволодіння українською мовою, активізує пізнавальну активність іноземного студента. Змістове наповнення текстів має викликати зацікавлення у студентів та сприяти запам'ятовуванню навчального матеріалу. У такий спосіб насамперед формується лексична компетенція, що передбачає здатність студента розуміти весь прочитаний матеріал, самостійно готувати усні повідомлення і висловлюватися на різні теми.

Аналіз наукової літератури засвідчив, що проблемою формування соціокультурної компетентності у іноземних студентів цікавляться як зарубіжні (О.О. Корнілов, Р. Норвуд, Дж.Равен, П.О. Сорокін), так і українські науковці (О.М. Білик, Г.А. Воробйов, Р.О. Гришаківа, О.О. Заболотська).

Іноземні студенти, які навчаються в Україні, перебувають в умовах постійного діалогу культур. Українська мова для таких студентів стає не лише засобом набуття професійної кваліфікації, а й соціалізації, також інтеграції в нову для них культуру. Очевидно, вивчення української мови як іноземної та міжкультурне спілкування пов'язані з існуванням і використанням певних стереотипів (усталених оцінювальних та емоційно забарвлених уявлень про особливості характеру та моделі поведінки осіб, які є представниками певної соціальної чи культурної групи). Розглядаючи стереотипи як чинник, який варто враховувати під час навчання іноземних студентів, слід розуміти як позитивну, так і негативну роль цього поняття. Позитивні функції стереотипів можуть сприяти формуванню соціокультурної компетенції іноземних студентів, оскільки, виконуючи функцію розмежування між рідним і чужим, допомагають зорієнтуватись у ситуаціях міжкультурного спілкування та у формуванні власної ідентичності. Досвід вказує на те, що цілком подолати стереотипи неможливо, вони присутні у сприйманні людиною довкілля, зокрема іншокультурної дійсності. Тому у процесі навчання викладач працює з стереотипами, а не бореться проти них, оскільки це неконструктивно.

У наукових працях (Ю.М. Караулов, І.О. Зимня, Н.М. Бібік, І.Б. Ігнатова) розглянуто теоретичні та практичні аспекти формування соціокультурної компетенції, проте питання формування соціокультурної компетенції студентів-іноземців вищих навчальних закладів України залишається таким, що потребує розроблення спеціальної методики та впровадження її в процес мовної підготовки іноземних студентів.

Сучасна методика викладання мов актуалізує соціокультурний підхід, який зорієнтований на навчання міжкультурного іншомовного спілкування в культурознавчому контексті.

Сучасні інформаційні технології надають можливості для формування соціокультурної компетенції. Так, фільми є ефективним засобом формування соціокультурної компетенції головним чином тому, що демонструють цілісні сценарії, презентуючи соціокультурну реальність, контекст і ситуацію спілкування у вербальному і невербальному плані вираження, а також дозволяють формувати у студентів асоціативний ряд певного ситуативного



контексту.

Формування соціокультурної компетенції є перспективним підходом з огляду на те, що передбачає знайомство з системами цінностей, властивими певним соціальним, професійним, віковим, етнічним групам, соціокультурними особливостями мовного етикету, також лексичними та граматичними особливостями офіційного та неофіційного спілкування.

У процесі вивчення української мови як іноземної студент вступає в міжкультурне спілкування. Це зумовлює необхідність сформувати у студентів комунікативну і міжкультурну компетенцію, що містить знання про елементи культури як своєї країни, так і аналогічні знання про культуру країни, мову якої вивчає студент, уміння на певному етапі виявляти ділянки непорозуміння та інтерпретувати іншомовну культуру.

Заключение и выводы.

Оволодіння соціокультурною компетенцією ставить за мету ознайомлювати студентів з національно-культурною специфікою мовленнєвої поведінки і формувати в них уміння використовувати елементи соціокультурного контексту (країнознавчі, культурологічні, історичні реалії, а також норми, соціальні установки, правила, звичаї, умовності, невербальні засоби спілкування). Таким чином, соціокультурна компетенція є вмінням студента усвідомлено враховувати знання соціального і культурного контекстів країни у процесі іншомовного спілкування, а сучасні аудіовізуальні технології максимально наближають процес навчання до реальних умов спілкування, збільшують кількість елементів мовленнєвих кліше, що сприяє формуванню соціокультурних компетенцій.

Література

1. Борщовецька В.Д. Навчання студентів-економістів англійської фахової лексики з урахуванням когнітивних стратегій/В.Д.Борщовецька//Іноземні мови. Вісник КНЛУ. Серія: Педагогіка та психологія. – 2005. - №1. – С.26 – 29.
2. Верещагин Е.М. Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного/ Е.М. Верещагин, В.Г. Костомаров. – 4-е изд., перераб.и доп. – М. : Рус. яз., 1990. – 289 с.
3. Попко І.А. Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов у вищих навчальних закладах України / І.А. Попко//36. наук. статей учасників всеукр.наук.-практ.конф. – К.,2003. – С.278 – 294.
4. Ростовцева В.М. О возможности использования речевых ситуаций в обучении иностранному языку при презентации лексики/В.М. Ростовцева//Новые исследования в пед. науках. – 1986. - №1. – С.58 – 62.
5. <http://eltj.oxfordjournals.org/cqi/reprint/XVII/2/63>.

Abstract The paper considers contemporary language teaching methods and the socio-cultural approach that focuses on teaching intercultural communication in the context of cultural sociology. Socio-cultural foreign-language education includes linguistic and extra-linguistic (country studies, linguistics, sociolinguistic) components. Socio-cultural competence is one of the components of communicative competence, which is a combination of knowledge of the country of language learning, national and cultural features of the social and linguistic behavior of native



speakers, and also includes the ability of those learning a foreign language to use the acquired knowledge in the communication process, taking into account The stereotypes of the behavior of the native speakers.

Key words: methodology, competence, aspect, linguistic component.

Статья отправлена: 22.06.2019 г.

© Векуа О.В.



УДК 378.147.34

**STUDENTS' INDEPENDENT WORK, MAJOR PROBLEMS AND
METHODS OF OVERCOMING.
САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ МЕДИКІВ, ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА
МЕТОДИ ЇХ ПОДОЛАННЯ.**

Spirina I.D. / Спіріна І.Д.

Zhivilova Ya.S. / Живілова Я.С.

Shornikov A.V. / Шорніков А.В.

DZ "Dnipropetrovsk Medical Academy of the Ministry of Health of Ukraine"

Dnipro, Ukraine

ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»

м. Дніпро, Україна

У статті відображається роль самостійної роботи студентів у сучасному навчальному процесі і розкриваються питання, що виникають при організації самостійної роботи студентів. Показано, що правильно організована самостійна робота студентів передбачає підвищення якості освіти, призводить до засвоєння студентами навичок самостійної роботи, напрацювання досвіду самонавчання і як наслідок, формування фахівця, який націлений на самовдосконалення та професійний пошук. Відмічається, що самостійна робота студентів потребує високих вольових якостей, вміння спланувати та організувати роботу, а також провести заходи з контролю якості засвоєння матеріалу.

Данні проведеного дослідження відображають проблемні питання самостійної роботи студентів-медиків вищого закладу освіти. На підставі проведеного дослідження встановлені місце виконання самостійної роботи та час, що витрачається на неї студентами. Відображаються джерела інформації, що використовуються під час самостійного опрацювання матеріалу та відношення студентів до запропонованих способів самоконтролю. Анонімність анкетування дозволила зменшити рівень викривлення інформації опитуваними особами та визначити провідні особисті проблеми під час самонавчання.

На основі аналізу отриманих даних встановлено, що сучасна організація освітнього процесу потребує удосконалення як самостійної роботи студентів так і модернізації взаємодії між студентами і викладачем. Найважливішою метою взаємодії між викладачем та студентом є підвищення мотивації студентів до самостійної роботи, а також навчання студентів навичкам самостійної діяльності у тому числі плануванню, а також пояснення важливості заходів самоконтролю для продуктивної самостійної роботи.

Ключові слова: самостійна робота студентів, ефективність підготовки спеціалістів, навички самостійної роботи, мотивація.

Відповідно до сучасних викликів, які постають перед вищою медичною освітою України, та з метою підвищення ефективності підготовки фахівців значна кількість матеріалу за програмою виноситься на самостійне вивчення студентами.

У ст. 50 Закону України «Про вищу освіту» визначено такі форми організації освітнього процесу:

- навчальні зняття;
- самостійна робота;
- практична підготовка;
- контрольні заходи.

Таким чином, важливість та необхідність самостійної роботи студентів



закріплена на законодавчому рівні. На самостійне вивчення відводиться від 50 до 66 відсотків навчального матеріалу.

Самостійна робота студентів (СРС) – окремий вид навчального процесу, що за своєю важливістю співставляється з лекційними та практичними заняттями та проводиться без безпосередньої участі викладача у час, що спеціально виділений розпорядком дня вищого навчального закладу.

Виділяють наступні види самостійної роботи студентів:

- первинне оволодіння знаннями;
- закріплення і систематизація знань;
- застосування знань, формування умінь (компетенцій).

Правильно організована самостійна робота студентів передбачає підвищення якості освіти, засвоєння студентами навичок самостійної роботи, призводить до напруження безцінного досвіду самонавчання, що вкрай необхідний в умовах реформування системи охорони здоров'я та введення безперервної післядипломної освіти лікарів.

Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою дисципліни у вищому закладі освіти та організується за допомогою методичних матеріалів, завдань та вказівок викладача. СРС потребує від студентів високих вольових якостей, вміння спланувати та організувати самостійну роботу, а також провести заходи з контролю за якістю засвоєння матеріалу. Вкрай важливо, щоб методичні матеріали для самостійної роботи студентів передбачали можливість проведення самоконтролю.

Важливу роль грає організація самостійної роботи, підвищення мотивації студентів до такої роботи, а також навчання студентів навичкам самостійної діяльності.

З метою оптимізації організації самостійної роботи студентів на кафедрі психіатрії, загальної та медичної психології Державного закладу «Дніпропетровська медична академія Міністерства охорони здоров'я України» нами було проведене дослідження самостійної роботи студентів.

Об'єктом дослідження були 115 студентів 3 та 4 курсів за спеціальністю «Медицина» та «Лікувальна справа», з них 80 осіб жіночої та 35 – чоловічої статі. Середній вік склав $20,64 \pm 2,4$ років (від 19 до 43 років), які вивчали дисципліни «Медична психологія» та «Психіатрія, наркологія».

Робочими програмами передбачено 60 годин СРС за дисципліною «Медична психологія» і 35 годин СРС за дисципліною «Психіатрія, наркологія».

Під час проведеного за допомогою спеціально розробленого опитувальника анонімного анкетування, було з'ясовано, що 77,4% опитаних осіб вважають, що їх самостійна робота потребує оптимізації.

Самостійною роботою студенти займаються переважно вдома – 95,7%, лише 4,3% відсотки додатково відвідують бібліотеку, або вивчають матеріал на кафедрі. Така тенденція пояснюється активним користуванням студентами електронними бібліотеками у мережі Інтернет, що розширює можливості користування сучасною та актуальною інформацією під час самостійного вивчення матеріалу.



На самостійну роботу 42,6% з опитаних студентів витрачають 2-3 години на добу; 34,8% - 3-4 години на добу; 22,6% - більше 4 годин на добу.

Під час виконання самостійної роботи 37,4% студентів користуються лише методичними розробками кафедри з відповідних тем навчальних дисциплін; 24, 3% користуються підручниками; 37,5 % окрім підручника та методичних розробок користуються додатковою літературою, що рекомендована співробітниками кафедри та іншими джерелами з мережі Інтернет. Нажаль студенти майже зовсім не використовують нормативно-правові акти, що регулюють надання медичної допомоги, зокрема накази, адаптовані клінічні настанови, уніфіковані клінічні протоколи тощо— лише 0,9% опитаних вказали їх.

Способи самоконтролю: під час виконання самостійної роботи 27,8% студентів застосовують питання для самоконтролю; 22,6% - тести; 2 або 3 видів самоконтролю застосовують лише 13,9 % студентів, 35,7% студентів не застосовують способи самоконтролю взагалі. Така ситуація потребує змін, і є мішенню задля підвищення якості та продуктивності самостійної роботи.

Під час дослідження 58% осіб відмітили, що брак працелюбності, вольових якостей, наполегливості заважають їм більш досконало засвоювати матеріал винесений на самостійне вивчення; 13% відзначають у себе відсутність вміння самостійно працювати; 6 % студентів для поліпшення потребують більш досконалого планування; 5,2% студентів зазначили, що основним мотивуючим фактором для них є контроль з боку викладача; 17,8% студентів відзначають у себе два та більше факторів, що заважають продуктивній самостійній роботі. Аналізуючи викладене потрібно зробити наголос на більш активному застосовуванні заходів, що підвищують мотивацію студентів, у тому числі підвищення зацікавленості до предмету, що вивчається. З перших днів навчання у закладі прищеплювати студентам навички самостійної роботи, у тому числі з планування самостійної роботи шляхом складання та використання індивідуального плану підготовки, а також застосування способів самоконтролю задля перевірки якості засвоєння інформації під час самостійної роботи студентів. В сучасних умовах системи навчання у виші такий обов'язок покладається на викладача.

Під час анкетування студентам у якості зворотного зв'язку, було запропоновано самостійно визначитися з чинниками, які їм необхідні для підвищення результативності самостійної роботи. Відповідно до отриманих результатів можна виділити три групи студентів. Перша група студентів - 35,7% вказала, що для успішного засвоєння інформації вони нічого не потребують. Друга група студентів вказала на проблему в організації місця та умов для самостійної роботи – тобто 36,5 % студентів мали всю необхідну інформацію для навчання, але не могли успішно займатися у зв'язку із браком часу (24,4%), тихого та спокійного місця для навчання (10,4%), відволіканням на сторонні справи, або на іншу інформацію у мережі Інтернет (1,7%). Третя група студентів - 27,8% для більш успішного засвоєння потребувала надання інформації у більш зрозумілій та спрощеній формі (11,6%), викладення інформації у вигляді схем, додаткової обробки інформації шляхом



конспектування або повторювання нової інформації декілька разів вголос (7,8%), методичні розробки (6,7%), організації консультацій задля з'ясування незрозумілих питань (1,7%).

Стосовно раціональної організації самостійної роботи з'ясувалось наступне: тільки 53% студентів використовують індивідуальний план роботи; 47% індивідуальний план роботи не використовують. Така ситуація вимагає від викладачів більш ретельного пояснення студентам необхідності планування своєї діяльності. Використання індивідуального плану допомагає раціональному використанню свого часу шляхом структурування своєї самостійної роботи, стимулювання до систематичності і безперервності занять, послідовного вивчення матеріалу та можливості зосередитись на найсуттєвіших питаннях дисципліни.

Переважає більшість студентів - 94,6%, відзначили позитивний вплив контролю на рівень засвоєння ними матеріалу для самостійного вивчення; 5,4% студентів зазначили, що додатковий контроль не потрібен. У якості видів контролю за результатами СРС вказують вирішення клінічних задач – 36,5%, підготовку рефератів або коротких доповідей – 32,2%, контроль за допомогою тестових завдань – 16,5%. Лише 9,6% осіб вважають за необхідне застосування декількох видів контролю – вирішення тестів, клінічних задач, опитування за відповідною темою, вирішення кросвордів. Студенти наголошують, що вирішення клінічних задач дозволяє змодельовати клінічну ситуацію, провести диференційну діагностику, визначитися з діагностичними питаннями та лікуванням. Такий підхід спрощує засвоєння нової інформації та зменшує психоемоційну напругу під час спілкування з пацієнтами.

Висновки:

1. Самостійна робота студентів потребує подальшої оптимізації.
2. Задля покращення самостійної роботи студентів необхідно розширювати перелік заходів, що підвищують мотивацію студентів до саморозвитку.
3. З перших днів навчання у закладі прищеплювати студентам навички самостійної роботи, у тому числі з планування самостійної роботи шляхом складання та використання індивідуального плану підготовки, а також застосування способів самоконтролю задля перевірки якості засвоєння інформації під час самостійної роботи студентів.
4. Визначити перелік нормативно правових актів, що регулюють надання медичної допомоги за спеціальністю.
5. Впроваджувати презентації та розширити перелік навчальних відеофільмів за темами, що винесені на самостійне вивчення.
6. Підсилити контроль з боку викладача шляхом опрацювання матеріалу, що наданий на самостійну роботу студентів шляхом підготовки рефератів, коротких доповідей, вирішення клінічних задач та тестових завдань тощо.

Література:

1. Вища освіта України і Болонський процес: навч. посіб. / за ред. В. І. Кременя. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.
2. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А. І.



Кузьмінський. – К. : Знання, 2005. – 486 с.

3. Закон України «Про вищу освіту» (із змінами і оповненнями) від 01.07.2014 №1556-VII // Відомості Верховної Ради, 2014. № 37-38, ст.2004. / Офіційний сайт Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

4. Занюк С. Мотивація та саморегуляція учня / С. Занюк. – К. : Главник, 2004. – 96 с.

5. Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень. [текст] : навч. посіб. / Г. О. Бірта, Ю.Г. Бургу – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 142 с.

6. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підруч. для студ., аспірантів та молодих викл. вузів; Міжнар. фонд "Відродження". – Київ: Либідь, 1998. – 557.

7. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі : навч. посіб. / [ред.

С.У. Гончаренко, П.М. Олійник, В.К. Федорченко]. - К. : Вища школа, 2003. - 323с.

8. Г. С. Маслак, Г. В. Долгіх, Н. І. Цокур, К. В. Шевцова. Самостійна робота студентів – основа високого професійного рівня фахівця (лікаря). Досвід роботи кафедри біохімії і медичної хімії ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України». Медична освіта 2017р. №1 с 90-95.

The article represents the role of students' independent work in the modern educational process and reveals the issues that arise during organizing students' independent work. It is shown that properly organized students' independent work involves the improvement of the quality of education, leads to the mastery of students skills of independent work, the experience of self-study and, as a consequence, the formation of a specialist who aims at self-improvement and professional search. It is noted that students' independent work requires high volitional qualities, ability to plan and organize work, as well as conduct measures for quality assimilation of material.

The data of the conducted research reflect the problem issues of students' independent work in higher educational establishment. The place of independent work and the time spent on it by students were established. The sources of information used during self-study of the material were shown. Students' relation to the proposed methods of self-control was determined. The anonymity of the questionnaire has allowed decreasing the level of information distortion by the interviewed persons and has identified the leading personal problems during self-study.

Based on the analysis of the obtained data it was established that the modern organization of the educational process needs improving student's independent work and the modernization of interaction between students and the teacher. The most important goal of interaction between a teacher and a student is the student's motivation increasing to work independently, as well as to teach students the skills of independent activity, including planning, explaining the importance of self-monitoring activities for productive self-employment.

Key words: students' independent work, specialists training efficiency, independent work skills, motivation.



SPECIFICITY OF THE TRANSLATION OF TERMINOLOGICAL VOCABULARY IN THE FIELD OF COMPUTER SCIENCE AND INFORMATION TECHNOLOGIES

(ON THE MATERIAL OF THE ENGLISH LANGUAGE)
СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ В ГАЛУЗІ
КОМП'ЮТЕРНИХ НАУК ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
(НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)

Tolbatov A.V. / Толбатов А.В.

Master's student *; / Студент магістр *;
Ph.D., assistant prof. ** / к.т.н., доцент **

ORCID: 0000-0002-9785-9975

* Sumy State Pedagogical University Romens'ka St, 87, Sumy, Ukraine, 40002

* Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Суми, вул.
Роменська, 87, 40002

** Sumy National Agrarian University, 160 Herasym Kondratiev St, Sumy, Ukraine, 40021

** Сумський національний аграрний університет, Суми, вул. Герасима Кондратьєва, 160,
40021

Анотація. Наукова новизна дослідження полягає у тому, що подається порівняльний аналіз англійських комп'ютерних термінів; пропонуються зразки перекладу із власної практики для практичного застосування. Практична цінність дослідження полягає в можливості застосування його результатів у лекційних та семінарських заняттях за стилістикою, загальним і порівняльним мовознавством на лінгвістичних факультетах. Крім того, можливе використання результатів дослідження з даної теми в лекційних курсах з перекладознавства.

Ключові слова: переклад термінологічних словосполучень, переклад технічної документації, специфіка перекладу комп'ютерної лексики, способи перекладу.

Вступ. На сучасному етапі розвитку суспільства все більш вагому роль відіграє обмін інформацією у професійних сферах різних напрямків [1], [2], [3]. Це особливо важливо для галузі кібернетики, комп'ютерних та інформаційних технологій. При підготовці студентів комп'ютерних спеціальностей основним напрямом у навчанні є письмовий переклад автентичних текстів з професійної тематики. Поряд із цим важливим також є навчання побудові усних висловів на професійну тематику, оскільки придбання таких навичок допоможе сьогоднішнім студентам у подальшому спілкуванні з фахівцями-носіями різних мов. Особлива увага при викладанні іноземної мови за професійним спрямуванням повинна приділятися термінам, тобто словам, які використовують фахівці конкретної галузі.

Аналізуючи останні дослідження і публікації проблемного поля науково-лінгвістичних пошуків у сучасному освітньому просторі, доречно згадати В. Коптілова, Т. Кияка, Н. Кащишин, А. Д'якова [1], В. Карабана [2] та ін. Дослідження ґрунтується також і на працях, присвячених вивченню термінів у галузі інформаційних технологій, які торкаються питання їхнього перекладу. Це, зокрема, філологічні доробки І. Соколової, Н. Монарчик, І. Кучман.

Виклад основного матеріалу дослідження. У мовознавчій літературі різному трактується співвідношення спеціальної й загальноживаної лексики.



Між словами загальноновживаної лексики і термінами не можна провести чіткої межі, адже практично будь-яке самотійне слово може увійти до розряду спеціальної лексики внаслідок його термінологізації.

Комп'ютерну лексику [3] починають використовувати не лише комп'ютерники, але й люди, які зовсім не мають ніякого відношення до професійної інформаційної сфери, оскільки це явище досить швидко впливається в життя сучасного суспільства. Процес набуття нової лексики, більша частина якої є переробленими на місцевий лад англійськими словами, породило спочатку запозичення, а потім і терміни нової субкультури. Так, зрозумілі більшості слова, такі, як *юзер*, *вінда*, користуються більшою популярністю, ніж їхні літературні еквіваленти *користувач*, *операційна система Windows*.

Глобальна інформатизація формує кіберсуспільство [3], спричиняючи розвиток відповідної фахової мови. Такий процес неминуче породжує необхідність всебічного розуміння нових термінів та їх адекватного перекладу. Сьогодні актуальність перекладу англійських комп'ютерних термінів продиктована необхідністю перекладу технічної документації, літератури й інших програмних продуктів. Складність перекладу комп'ютерної тематики полягає в тому, що багато комп'ютерних термінів належать до безеквівалентної лексики, але це не означає неможливість їх перекладу. Для комп'ютерної лексики характерне застосування мовної гри і засобів мовної експресії. Поступово комп'ютерні терміни здобувають перекладацькі відповідності, і цей процес вивчення проходить досить динамічно. Під час дослідження перекладу комп'ютерної термінології використовують декілька шляхів перекладу.

1. Транскрипція та транслітерація. Ці засоби перекладу рідко застосовуються у чистому вигляді. Частіше використовують транскрипцію зі збереженням елементів транслітерації. Способом транслітерації / транскрипції перекладено, наприклад, такі англійські терміни: *operator* – *оператор*, *monitor* – *монітор*, *portal* – *портал*, *server* – *сервер*, *laser* – *лазер*, *decoder* – *декодер*, *processor* – *процесор*, *buffer* – *буфер*, *hacker* – *хакер*, *browser* – *браузер*, *router* – *роутер*, *moderator* – *модератор*.

Серед прикладів чистої транскрипції можна навести терміни *cache* – *кеш*, *slash* – *слеш*, *BASIC* – *Бейсик*. Приклади транслітерації більш численні: *port* – *порт*, *adapter* – *адаптер*, *assembler* – *асемблер*, *cursor* – *курсор*, *supervisor* – *супервізор*. Для адекватного перекладу термінів, виражених одним словом, необхідно враховувати, що подвоєння приголосних між голосними не передається, як, наприклад, у випадку з терміном *processor* – *процесор*. Літера *r* у кінці терміна передається як звук [r], незалежно від того, чи вимовляється він у слові-джерелі, наприклад: *monitor* – *монітор*, *scanner* – *сканер*.

Перевагою транслітерації/транскрипції у якості способу перекладу є їх надійність. Перекладаючи таким чином малознайоме, не досить вивчене поняття, перекладач, по суті, передає лише його звукову оболонку. А змістовна сторона цього поняття стає зрозумілою через контекст, і є змога уникнути пояснення та інтерпретації його особливих характеристик на мові перекладу. Ця модель перекладу на сьогодні найпоширеніша при перекладі комп'ютерних термінів. У цьому випадку англійський термін здобуває українську



морфологію, парадигму відмінювань і дієвідмін, зберігаючи при цьому вихідний корінь у написанні кирилицею. Транслітерація і транскрипція є надзвичайно продуктивними засобами перекладу і збагачують прошарок не тільки стандартної лексики, а й жаргонної, наприклад, *upgrade* – *апгрейд*, *user* – *юзер*, *shareware* – *шаровари* (ресурс, доступний для сумісного використання). Якщо транслітерація / транскрипція використовується, в основному, при перекладі окремих слів- термінів, то переклад термінологічних словосполучень здійснюється більше засобами калькування та експлікації.

2. Спосіб адаптованого транскодування. Адаптоване транскодування – це вид мовного посередництва, при якому відбувається не тільки транскодування (перенесення) інформації з однієї мови на іншу (що має місце й при перекладі), але і її перетворення (адаптація) з метою викласти її в іншій формі, обумовленій не організацією цієї інформації в оригіналі, а особливим завданням міжмовної комунікації. Специфіка адаптованого транскодування визначається орієнтацією мовного посередництва на конкретну групу рецепторів перекладу або на задану форму перетворення інформації, що міститься в оригіналі. Способом адаптованого транскодування перекладено такі терміни: *profile* – *профіль*, *matrix* – *матриця*, *domain* – *домен*, *card* – *карта*, *directory* – *директорія*, *command* – *команда*; *viewer* – *в'ювер*.

Цьому способу перекладу притаманні такі особливості, як використання в українській мові пом'якшення в кінці слова (модуль), родового закінчення в мові під час перекладу термінологічних словосполучень (*device modification* – *модифікація пристрою*), однієї приголосної замість подвоєння приголосних між голосними (*buffer* – *буфер*). Особливо часто транскодування термінів відбувається в тих випадках, коли термін у мові перекладу складається з міжнародних терміноелементів латинського або давньогрецького походження. Також можна зустріти такий підвид транскодування, як змішане транскодування: *on-line* – *он-лайн*; *interface* – *інтерфейс*; *organizer* – *органайзер*; *device* – *девайс*; *chat* – *чат*; *chipset* – *чіпсет*; *adaptor* – *адаптор*; *chorus* – *хорус*.

3. Калькування. Під час перекладу текстів комп'ютерної тематики вживаються повні семантичні кальки (тобто кальки, де всі терміноелементи вихідної мови послівно або поморфемно передані українськими елементами): *process* – *handling procedure* – *процедура управління процесом*; *disk storage* – *дискова пам'ять*; *current drive* – *поточний дисковод*; *image recognition* – *розпізнання зображення*, і неповні семантичні кальки (де частина терміноелементів перекладена не українським елементом, а способом транслітерації: *cyberworld* – *кіберсвіт*. Кальковані слова найбільш схильні до асиміляції, та інколи їх виділяють в окрему групу *translation loans* (запозичення при перекладі). Калькування частіше застосовується для перекладу термінологічних словосполучень. За нашими спостереженнями, нерідко в процесі перекладу комп'ютерних термінів транскрипція і калькування використовуються одночасно. Наведемо такі приклади: *control panel* – *панель управління*, *matrix printer* – *матричний принтер*, *file system* – *файлова система*.

За допомогою калькування перекладаються назви технологічних



стандартів, назви програмних продуктів, нових ресурсів комп'ютерного обладнання (*movable table* – *рухомий стіл*, *self-cooling* – *самоохолодження*, *line service* – *лінійна служба*, *floating zero* – *плаваючий нуль*, *target search* – *пошук цілі*, *self-loading* – *самозавантаження*), корпорацій (*Nvidia*, *AMD*, *Novell*, *Microsoft*, *Intel* та ін.). Наприклад, назви двох фірм (*Microsoft* і *Intel*) вживаються частіше інших. Очевидно, через це вони іноді (особливо в публіцистиці, на відміну від офіційних документів) записуються кирилицею – Майкрософт або Мікрософт і Інтел.

4. Описовий переклад. Під час такого методу слово замінюється в мові перекладу словосполученням, яке адекватно передає зміст слова. При застосуванні описового перекладу важливо переконатися, що в мові перекладу відсутній перекладний відповідник, щоб не створювати термінологічні дублети в мові перекладу. Зрозуміло, що перекладні словники ще не могли його зафіксувати, проте він може бути зафіксований, зокрема, у вже перекладеній літературі. Для того щоб правильно застосувати такий прийом перекладу, необхідно добре знати предметну сферу тексту, що перекладається, щоб правильно розкрити зміст позначеного терміном поняття.

Розглянемо такі приклади: *burning* – *запис компактдиска*; *cross fade* – *плавний перехід від одного звукового фрагмента або відеокліпа до іншого*; *deluxe* – *розширена версія програмного пакета, яка включає додаткові програми чи можливості*; *freeware* – *безкоштовне програмне забезпечення*; *software* – *програмне забезпечення*; *log* – *текстовий файл звіту, в який записують усі дії, які виконує програма, і їх результати*; *shareware* – *умовно безкоштовне програмне забезпечення, з яким можна працювати протягом певного часу*; *wizard* – *інтерактивний інструмент для покрокового виконання різних операцій*; *protocol* – *метод передачі даних*, *outscriber* – *вихідний пристрій відтворення даних* [2].

Термінологічні словосполучення часто використовуються у вигляді аббревіатур / акронімів, більшість з яких є загальноновживаними у галузі інформаційних технологій. Скорочення як засіб утворення слів залишається одним з найбільш продуктивних у сучасній англійській мові, що пояснюється тенденцією до збільшення темпу життя і до економії мовних засобів.

Наявність акронімів є однією з типологічних ознак, притаманних науково-технічному типу тексту. Акроніми є одним з видів економії мовних засобів і слугують компресії інформації на лексичному рівні. Використання аббревіатур / акронімів стає можливим завдяки тому, що адресат володіє спільним з автором тезаурусом. Якщо перекладач стикається з терміном, в перекладі якого він не впевнений, то, по-перше, слід перевірити, чи не відноситься він до групи неперекладних. Якщо це не так, то необхідно з'ясувати, чи існує вже сталий в співтоваристві варіант перекладу цього терміну.

Для цього можна використовувати Інтернет і його пошукові машини, задавши в рядку пошуку англійський термін, а в області пошуку – український сегмент Інтернету. Якщо переклад терміну вже існує, то слід використовувати саме його, незалежно від того, по якій моделі він побудований. Тільки у тому маловірогідному випадку, коли традиційного еквівалента ще не з'явилося,



перекладач має право самостійно вибирати спосіб перекладу Перевагу тут слід віддавати семантичним еквівалентом, зрозуміло, що забезпечує адекватну передачу наочно-логічного значення терміну [1]. В порівнянні з транскрипцією, цей спосіб перекладу дозволяє досягти розуміння перекладеного терміну будь-яким носієм української мови. У перекладах складених термінів також слід вибирати елементи з українськомовними, а не запозиченими основами [2].

Висновки. Специфіка перекладу термінологічної лексики в галузі комп'ютерних наук та інформаційних технологій і проблема стандартизації перекладу комп'ютерних термінів тісно пов'язані з складанням адекватних глосаріїв перекладацьких відповідностей для використання в сервісах Google, системах Translation Memory (TRADOS, OMEGAT та ін.). Терміни повинні перекладатися одноманітно і однозначно, що не в останню чергу досягається використанням чітко сформульованої моделі перекладу.

Література:

1. Д'яков А.С. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти / А.С. Д'яков, Т.Р. Кияк, З.Б. Куделько. – К.: КМ Academia, 2000.–218с.
2. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Учбовий посібник / В.І. Карабан. – Вінниця: Нова Книга, 2001. – 303 с.
3. Толбатов А.В. Научное окружение современного человека: техника, информатика, архитектура, медицина, сельское хозяйство. Книга 2. Часть 1 : монография / [авт.кол. : Линда С.Н., Львович И.Я., Преображенский А.П., Толбатов В.А., Толбатов А.В. и др.]. – Одесса: КУПРИЕНКО СВ, 2019 – 199 с.

References:

1. D'yakov A.S. Osnovy` terminotvorenniya: semanty`chni ta sociolingvisty`chni aspekty` / A.S. D'yakov, T.R. Ky`yak, Z.B. Kudel`ko. – K.: KM Academia, 2000.–218s.
2. Karaban V.I. Pereklad anglijs`koyi naukovoyi i texnichnoyi literatury`: Uchbovy`j posibny`k / V.I. Karaban. – Vinny`cya: Nova Kny`ga, 2001. – 303 s.
3. Tolbatov A.V. Nauchnoe okruzhenie sovremennogo cheloveka: tehnika, informatika, arhitektura, meditsina, selskoe hozyaystvo. Kniga 2. Chast 1 : monografiya / [avt.kol. : Linda S.N., Lvovich I.Ya., Preobrazhenskiy A.P., Tolbatov V.A., Tolbatov A.V. i dr.]. – Odessa: KUPRIENKO SV, 2019 – 199 s.

Abstract. The novelty of the investigation includes the comparative analysis of computer technology terms in English languages; utterance of our own translation examples for the practical usage. The practical value of the present research resides in the fact that the obtained results may be useful in the analysis of adequate translation, which develops a skill of foreseeing and achieving the highest level of equivalence in translation from English into Ukrainian; in teaching subjects, connected with the theory of translation.

Key words: translation of terminological phrases, translation of technical documentation, specifics of the translation of computer vocabulary, translation methods.).



УДК 321.013:316

**FEATURES OF SECESSIONIST CONFLICTS:
SOCIO-PHILOSOPHICAL ASPECTS
ОСОБЛИВОСТІ СЕЦЕСІОНІСТСЬКИХ КОНФЛІКТІВ:
СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ**

Авер'янова Н.М. / Averianova N.M.*к.філос.н. / с.ph.s.*

ORCID: 0000-0002-1088-2372

Taras Shevchenko National University of Kyiv,

Kyiv, Volodymyrska Street 60, 01601

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,

Київ, вул. Володимирська 60, 01601

Воропаєва Т.С. / Voropaeva T.S.*к.психол.н., доц. / с.p.s., as.prof.*

ORCID: 0000-0001-8388-7169

Taras Shevchenko National University of Kyiv,

Kyiv, Volodymyrska Street 60, 01601

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,

Київ, вул. Володимирська 60, 01601

Анотація. Стаття присвячена актуальному та гостро обговорюваному явищу сецесії. На основі соціально-філософського підходу автори розглядають різні сецесіоністські конфлікти і сепаратистські рухи в сучасних державах. У статті проаналізовано проблеми забезпечення міжнародної та національної безпеки, особливості сучасних конфліктів у контексті глобалізації. У статті розглядаються деякі недостатньо вивчені питання дезінтеграції держав. Запропоновані шляхи забезпечення територіальної цілісності держави. Необхідно сформулювати комплекс заходів (гуманітарних, соціально-економічних та політико-військових), спрямованих на запобігання викликам, небезпекам і загрозам національним інтересам України. Необхідно також підтримувати баланс сил, цінностей, ресурсів, політичних, правових і соціально-економічних проблем у суспільстві та державі.

Ключові слова: конфлікт, сецесіоністський конфлікт, процеси конфліктизації, війна, глобалізація, Україна, Російська Федерація.

Вступ.

Відомо, що в умовах глобалізації конфліктизації процеси можуть набувати транснаціонального і навіть планетарного характеру. Глобальною загрозою стає міжнародний тероризм і екстремізм, а також застосування зброї масового ураження. Продовжує зберігатися й відтворюватися конфліктогенний потенціал пострадянського простору, що призводить до конфліктизації відносин між новими незалежними державами. Для багатьох нових незалежних держав (у першу чергу, для Грузії, Молдови та України) питання сецесіоністських конфліктів є дуже чутливим. Таким чином, проблема дослідження специфіки сецесіоністських конфліктів є доволі актуальною і займає важливе місце в системі сучасної соціогуманітаристики.

Основний текст.

Поняття «сецесія» та «сецесіонізм» походять від латинського слова «secedo» – «йду» (яке було утворено шляхом складання двох частин: «se» – окремо і «cedere» – йти). Спочатку ці терміни були пов'язані з історією



Давнього Риму. Тоді під сецесією мали на увазі зухвалий відхід на знак протесту (у ті часи (V – III ст. до н. е.) це було пов'язано з боротьбою плебеїв із патриціями за свої права). У 20-х – 30-х роках XVIII ст. поняття «сецесія» починає набувати релігійно-політичного забарвлення, позначаючи вихід певної групи людей зі складу одного релігійного об'єднання і утворення іншого об'єднання (зокрема, у 1733 р. окремі парафії Шотландії вийшли з пресвітеріанської церкви і створили вільні церковні громади, у такий спосіб була утворена відокремлена церква – «Secession Church» [2]). Сучасне розуміння сецесії (як виходу зі складу єдиної держави будь-якої її частини) почало формуватись у період Війни за незалежність у Північній Америці (1775 – 1783), під час якої американські колонії відокремились від Королівства Великої Британії і були утворені Сполучені Штати Америки [2].

Отже, термін «сецесія» означає вихід зі складу держави (переважно федеративної) її певної частини (часто одного із суб'єктів федерації). Проблема сецесії та сецесіоністських конфліктів є доволі гострою в сучасному світі, у багатьох країнах вона часто актуалізується під впливом різних чинників. Серед вчених, які докладно вивчали цю проблематику необхідно назвати С. Авак'яна, Є. Александрову, В. Барновицьку, Ю. Белавіну, А. Б'юкенена, А. Гудкова, Є. Гуськову, Т. Зяблову, А. Ілларіонова, І. Лексіна, Д. Лопатнікова, А. Лубського, А. Маргієва, А. Маркелову, С. Марочкіна, М. Напсо, С. Новікова, Р. Нурулліна, Ф. Попова, А. Пруднікова, В. Рябцева, А. Сидоренка, С. Соколовського та ін. Соціально-філософський аналіз сучасних підходів до сецесіоністських конфліктів у різних державах показує, що можна простежити цікаву тенденцію: всі інтеграційні процеси у будь-яких державах вважаються позитивними, а дезінтеграційні процеси – неприйнятними й негативними. Сучасні дослідники зазначають, що через негативні конотації слово «сецесія» дуже важко знайти як у офіційних документах, так і в засобах масової інформації [12, с. 2].

Відомо, що ХХ століття було назване «століттям сецесій». Історичний досвід показує, що мирна сецесія є скоріше винятком з правил, ніж правилом, а успішних сецесій з подальшим офіційним міжнародним визнанням порівняно мало. Нині існує близько 40 невизнаних або частково визнаних політичних одиниць. Сучасні науковці підкреслюють, що проблематика сецесії і сецесіоністських рухів сьогодні не обмежується пострадянським та постсоціалістичним простором. Вчені зазначають, що сецесіонізм як рух властивий для всього світу, в тому числі й для Європи, США, Канади тощо. Зокрема, сецесіоністські рухи зафіксовані в Австрії (у тирольців), в Албанії (у албанських греків), у Бельгії (у фламандських спільнотах), в Данії (Фарерські острови), у Франції (від корсиканців до «графства Ніцца»), в Італії (Сардинія і Сицилія), в Іспанії (Каталонія) тощо [8]. Основними причинами сецесіоністських конфліктів є: історичні, політичні, економічні та культурні. А. Б'юкенен, Н. Гонтарь, Д. Горовиць, А. Ілларіонов, А. Лубський, А. Маркелова, Ф. Попов, А. Прудніков, В. Рябцев, С. Соколовський розрізняють 2 види сецесії: 1) сецесія, яка відбувається на добровільних засадах; 2) сецесія, яка здійснюється в односторонньому порядку, шляхом самовільного виходу, часто із застосуванням збройних сил. У випадку розгортання ситуації за другим



сценарієм можуть виникати серйозні проблеми для сучасного світу у зв'язку з виникненням загроз національній та міжнародній безпеці [8; 11]. К. Саврига [9] та інші вчені розглядають специфіку збройного конфлікту в Україні разом із проблемою сецесії Криму, адже із сецесіонізмом пов'язані різноманітні конфлікти сучасного світу, в тому числі й збройні [3; 5]. До групи політичних одиниць, одностороння сецесія яких продовжує оскаржуватися на міжнародному рівні, належать самопроголошені Абхазія, Донецька народна республіка, Луганська народна республіка, Республіка Південна Осетія, Республіка Крим, Нагірно-Карабаська Республіка, Придністровська Молдавська Республіка та ін. Ці політичні одиниці, які у свій час у той чи інший спосіб вийшли зі складу «материнської» держави, утворили зону підвищеної конфліктності й крайньої нестабільності. Історичний досвід невизнаних політичних утворень (Абхазії, Південної Осетії, Придністров'я, Нагірного Карабаху та ін.) показує, що сецесія майже ніколи не вирішує накопичених проблем та конфліктів, вона тільки посилює їх, загострюючи міжгрупові відмінності та створюючи нові суперечності й конфлікти, деструктивно впливаючи на мир і безпеку в Європі та в усьому світі.

Відомо, що сецесія окремих спільнот ще з часів Ліги Націй розглядається як щось принципово несумісне з «універсальним» принципом територіальної цілісності держави. Практично всі держави у своїх конституціях вихід зі свого складу або не передбачають, або максимально ускладнюють [8, с. 56-57]. Особлива ситуація виникла у випадку з Косово, цей випадок набув значення прецеденту для наступних сецесій та сецесіоністських рухів. У лютому 2008 р. в односторонньому порядку була проголошена Республіка Косово і сецесія цієї території від Сербії стала доконаним фактом. Це був класичний приклад відторгнення частини держави від цілісного соціально-політичного організму за допомогою зовнішньої військової сили. До косовського випадку міжнародне право не допускало сецесії територій або спільнот зі складу «материнської» держави, визнаючи право на самовизначення лише за націями (народами), у першу чергу, за тими, які свого часу перебували у колоніальній залежності. Отже, було створено прецедент, який нівелює принцип територіальної цілісності держави. Коли Косово проголосило в односторонньому порядку свою незалежність у 2008 р., а західні країни її визнали, РФ відразу почала активно застерігати інші держави від негативних наслідків подібного помилкового кроку для світоустрою. У наступні роки саме Росія використала на практиці «косовський прецедент». І якщо в процесі проголошення незалежності Косова Росія твердо захищала пріоритет принципу територіальної цілісності над правом націй на самовизначення, то після війни з Грузією та вторгнення в Крим російських військових головним для російської дипломатії раптово стало право на самовизначення. Така позиція є маніпулятивною і не відповідає практиці державного управління навіть у самій РФ.

По-перше, Росія вже давно проводить політику подвійних стандартів, що підтверджується її декларативними твердженнями про пріоритет права народів на самовизначення, а коли справа стосується самої РФ, то цей пріоритет повністю відкидається, як, наприклад, у випадку з незалежністю Чечні, а



натомість розв'язуються криваві чеченські війни. По-друге, політична й правова думка чітко розрізняє звільнення певної країни від колоніальної залежності та вихід частини якоїсь країни з «материнської» держави. Адже у відповідності із загальноприйнятою політико-правовою позицією сецесія (відділення) будь-якої території без згоди на це «материнської» держави не є можливою. Саме через порушення даної політико-правової позиції тотально конфліктується відносини між «материнськими» державами (в ролі яких виступають, наприклад, Грузія, Молдова, Україна), державою-агресором і невизнаними політичними утвореннями (в ролі яких виступають, наприклад, Абхазія, Південна Осетія; Придністров'я; так звані ЛНР, ДНР і Кримська республіка). При цьому суб'єктність Криму після окупації Російською Федерацією постійно нівелюється та знижується, адже Автономна республіка Крим, яку РФ перейменувала у 2014 р. на Республіку Крим, була включена до складу Південного федерального округу 28 липня 2016 р., а 1 квітня 2018 р. – до складу Північно-Кавказького економічного району; і вже у березні 2019 р. російський політик В. Жириновський запропонував перейменувати окупований Крим на Таврійську область і запровадити російську мову як єдину державну (підкреслюємо, що Україна надала Криму автономію, не включаючи його в жодні райони чи округи, а в рамках української АРК кримськотатарська, російська та українська мови мали однаковий статус) [1; 4]. По-третє, починаючи з Лондонського Конгресу Соціалістичного Інтернаціоналу (1896 р.), у політичній і правовій думці утверджується традиція визнання права націй (народів) на самовизначення (що мало передусім антиколоніальну спрямованість). Сучасне міжнародне право також передбачає право націй (народів) на самовизначення, яке відображено у статті 1 Статуту ООН. Отже, тут мова йде про справжні нації і народи (тобто про реально існуючі етнічні та національні спільноти), а не про міфічні псевдо-народи, вигадані російською пропагандою – «донецький народ», «луганський народ», «кримський народ» (наголошуємо, що про кримськотатарський народ тут не йдеться, адже права кримських татар у окупованому Криму повністю ігноруються). Таким чином, анексія і окупація Криму, а також окупація окремих районів Донецької та Луганської областей (ОРДЛО) шляхом військової агресії РФ відбулись внаслідок тотального порушення норм міжнародного права, а також поза рамками правового поля України [1; 4]. Як держави Євросоюзу, так і Україна дотримуються принципу непорушності кордонів, який був сформульований ще на Нараді з безпеки й співробітництва в Європі у 1975 р.

Відомо, що у населення будь-якої території, на думку А. Б'юкенена, є моральне право на сецесію, яке актуалізується тоді, коли це населення відчуває дискримінацію з боку органів влади даної держави у сфері національної культури та мови, у соціально-економічній сфері, у сфері самоврядування на території проживання (за наявності дискримінаційних обмежень), а також у випадку етнічно обумовленої недоступності «соціальних ліфтів» тощо [10]. Моральне право на сецесію у населення будь-якої території і громадська підтримка його прагнення до виходу зі складу «материнської» держави обумовлена і народжується в результаті встановлення фактів дискримінації



населення цих регіонів з боку влади і населення «материнської» держави [10]. Населення окупованих Росією територій України, ніколи не мали жодних підстав (які були проаналізовані А. Б'юкененом) для виходу зі складу України.

З огляду на той факт, що будь-який сецесіоністський конфлікт рано чи пізно стає чинником, що дестабілізує систему міжнародних відносин, міжнародне співтовариство намагається протистояти дезінтеграційним, відцентровим тенденціям (які часто руйнують давно усталені кордони), а також пом'якшити гостроту основних суперечностей і подолати наростаючий ризик можливої багатопланової хаотизації (відомо, що стратегія «керованого хаосу» є одним з найважливіших засобів гібридної війни [1; 4]).

Н. Арбатова, О. Батраєва, А. Большаков, В. Григорян, С. Григорян, А. Даутін, А. Девятков, В. Дякону, М. Капітоненко, Н. Лемей-Хіберт зазначають у своїх працях, що успішній реалізації сецесії сприяють такі чинники: наявність автономного статусу певного регіону (на відміну від інших регіонів) перед початком сецесії; наявність іноземних військ на території «материнської» держави; геополітичне положення «материнської» держави (тобто її близькість до потужнішої держави-патрона, яка є промоутером конкретної сецесії); незахищеність кордонів «материнської» держави; збройний конфлікт певного регіону з «материнською» державою; наявність у мешканців певного регіону власної національної мови та культури, відмінної від мови й культури «материнської» держави; наявність домінуючого етносу, який не має власної держави; визнання членами ООН тощо (перелік цих чинників не тільки підтверджує, що більшість з них були актуалізовані в Україні перед початком збройного конфлікту, але й чітко показує помилки багатьох представників української влади у 1991 – 2014 рр. та демонструє, які дії не варто робити у майбутньому). Експерти зазначають, що будь-яка держава прагне мінімізувати ризики виникнення сецесіонізму шляхом різнопланових дій. Найпоширенішими заходами попередження й профілактики сецесіоністських рухів є встановлення «податку на вихід», який зобов'язує дану територію виплатити компенсацію «материнській» державі; пропаганда, що роз'яснює деструктивні наслідки сецесії як для тих громадян, які хочуть відокремитися, так і для тих громадян, що залишаються; інтенсивне інвестування в інфраструктуру проблемних регіонів; податкові пільги тощо [6; 7].

Російські вчені підкреслюють, що безумовне право на сецесію внутрішньодержавне територіальне утворення має тільки в разі, якщо дане право спеціально визнано в загальнодержавній Конституції, а претензії територіального утворення на володіння цим правом за відсутності такого визнання є нікчемними (наприклад, нікчемним вони вважають закріплення в ст. 1 Конституції (Основного закону) Республіки Тива, яка діяла до 2001 р., права Республіки «на самовизначення і вихід зі складу Російської Федерації шляхом всенародного референдуму Республіки Тива» (що було опубліковано 3 листопада 1993 р. у газеті «Тувинская правда»). Але для юридичного оформлення анексії Криму та виправдання незаконної діяльності озброєних «зелених чоловічків», які вторглися з території РФ на терени України, були повністю проігноровані як міжнародне право, так і Конституція України,



натомість було спеціально сконструйоване фейкове право на «превентивну (випереджувальну) сецесію» [2], на основі якого і був проведений псевдо-референдум про відокремлення АРК від України у березні 2014 р. (при цьому підставою для «косовського прецеденту» була названа довгострокова цілеспрямована і навмисна дискримінаційна політика «материнської» держави).

Висновки.

Незважаючи на постійні вимоги права на сецесію міноритарними групами у багатьох країнах світу, таке право досі не було визнане міжнародним співтовариством, адже наявність власної державності не є обов'язковою умовою для забезпечення законних прав міноритарних груп, для захисту й розвитку їхньої мови та культури. Саме тому міжнародне співтовариство має заохочувати врегулювання подібних конфліктів такими засобами, які виключають сецесію, оскільки поблажливе (або й заохочувальне) ставлення до режимів, що виникли в результаті сецесії, може привести до дезінтеграції все більшого числа держав світу. Україна повинна більш дієво забезпечувати власну територіальну цілісність, активізувати комплекс заходів (гуманітарних, соціально-економічних та політико-військових), спрямованих на реалізацію національних інтересів України, підтримувати баланс сил, цінностей, ресурсів, політичних, правових і соціально-економічних проблем в суспільстві і державі.

Література:

1. Авер'янова Н. М. Гібридна війна Росії проти України: виклики та ризики для української держави // Сучасне українство: цивілізаційні виклики та відповіді: монографія. – 2-ге видання, доповнене. – К.: ВЦ «Київський університет», 2017. – С. 321-333.
2. Александрова Е. С. Эволюция демократического права на сецессию // Международное публичное и частное право. – 2015. – №1(82). – С. 3-6.
3. Батрименко О. В. Особливості сучасних збройно-політичних конфліктів. Автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 2006. – 18 с.
4. Воропаєва Т. С. Конфліктизаційні та деконфліктизаційні процеси в Україні: соціально-філософські аспекти // Научный взгляд в будущее. – Вып. 10. – Т. 2. – Одесса: КУПРИЕНКО СВ, 2018. – С. 49-56.
5. Воротнюк М. О. Особливості міжнародних конфліктів пост-біполярного періоду // Стратегічна панорама. – 2009. – №4. – С. 41-44.
6. Григорян В., Григорян С. Россия и постсоветское пространство // Per Concordiam. Журнал по проблемам безопасности и обороны Европы. – 2010. – Т. 1; 2. – С. 38-43.
7. Капитоненко М. Решение постсоветских «замороженных» конфликтов. Помогает ли региональная интеграция? // Per Concordiam. Журнал по проблемам безопасности и обороны Европы. – 2010. – Т. 1; 2. – С. 32-37.
8. Прудников А. А. Право на развод? Проблема сецессий в современном мире // Право и современные государства. – 2016. – № 4. – С. 55-65.
9. Саврыга К. П. Украинский кризис и международное право: конфликт на востоке Украины и сецессия Крыма // Право и политика. – 2015. – №7. – С. 954-



967.

10. Buchanan Allen E. The International Institutional Dimension of Secession // *Theories of Secession*. – London and New York: Routledge, 1998. – Pp. 227-256.

11. Kymlicka W. Review of Secession: The Morality of Political Divorce // *Political Theory*. – 1992. – Vol. 20(3). – Pp. 527-532.

12. Pavcović A., Radan P. On the way to statehood: secession and globalization. – Aldershot: Ashgate, 2008. – 177 p.

References:

1. Averianova N. M. (2017). Gibrydna vijna Rosiyi proty Ukrayiny: vyklyky ta ryzyky dlya ukrayins'koyi derzhavy [The Russia's Hybrid Warfare Against Ukraine: the challenges and risks for the Ukrainian state] in *Suchasne ukrayinstvo: cyvilizacijni vyklyky ta vidpovidi: monografiya*, 2-ge vydannya, dopovnene. Kyiv: VCz «Kyyivs'kyj universytet», pp. 321-333.

2. Aleksandrova Ye. S. (2015). Evolyutsiya demokraticheskogo prava na setsessiyu [Evolution of the democratic right to secession] in *Mezhdunarodnoye publichnoye i chastnoye pravo* [International public and private law], issue 1(82), pp. 3-6.

3. Batrymenko O. V. (2006). Osoblyvosti suchasnykh zbrojno-politychnykh konfliktiv [Features of modern armed-political conflicts], Kyiv, 18 p.

4. Voropayeva T. S. (2018). Konfliktyzatsiyni ta dekonfliktyzatsiyni protsesy v Ukrayini: sotsial'no-filosofs'ki aspekty [Conflictization and deconflictization processes in Ukraine: socio-philosophical aspects] in *Nauchnyy vzglyad v budushchee* [Scientific look into future], issue 10, vol. 2, pp. 49-56.

5. Vorotnyuk M. O. (2009). Osoblyvosti mizhnarodnykh konfliktiv post-bipolyarnoho period [Features of international conflicts of the post-bipolar period] in *Stratehichna panorama* [Strategic Panorama], issue 4, pp. 41-44.

6. Grigoryan V., Grigoryan S. (2010). Rossiya i postsovetskoe prostranstvo [Russia and the post-Soviet space] in *Per Concordiam. Jurnal po problemam bezopasnosti i oborony Evropyi* [Per Concordiam. Journal of Security and Defense Europe], vol. 1; 2, pp. 38-43.

7. Kapitonenko M. (2010). Reshenie postsovetskih «zamorojennyih» konfliktov. Pomogaet li regionalnaya integratsiya? [The solution of the post-Soviet "frozen" conflicts. Does regional integration help?] in *Per Concordiam. Jurnal po problemam bezopasnosti i oborony Evropyi* [Per Concordiam. Journal of Security and Defense Europe], vol. 1; 2, pp. 32-37.

8. Prudnikov A. A. (2016). Pravo na razvod? Problema setsessiy v sovremennom mire [Right to divorce? The problem of secession in the modern world] in *Pravo i sovremennyye gosudarstva* [Law and modern states], №4, pp. 55-65.

9. Savryiga K. P. (2015). Ukrainskiy krizis i mejdunarodnoe pravo: konflikt na vostoce Ukrainyi i setsessiya Kryima [The Ukrainian crisis and international law: the conflict in the east of Ukraine and the secession of the Crimea] in *Pravo i politika* [Law and politics], №7, pp. 954-967.

10. Buchanan Allen E. (1998). The International Institutional Dimension of Secession. *Theories of Secession*. London and New York: Routledge, pp. 227-256.

11. Kymlicka W. (1992). Review of Secession: The Morality of Political Divorce. *Political Theory*, vol. 20(3), pp. 527-532.

12. Pavcović A., Radan P. (2008). *On the way to statehood: secession and globalization*, Aldershot: Ashgate, 177 p.

Abstract. The article is devoted to the current and acutely discussed phenomenon of secession. On the basis of the socio-philosophical approach, the authors consider various secessionist conflicts and separatist movements in different states. The article analyzes the problems of ensuring international and national security, special features of contemporary conflicts in the context of globalization. The article discusses some of the insufficiently studied issues of disintegration of states. The ways of ensuring the territorial integrity of the state are proposed. It is



necessary of formulating a set of measures (humanitarian, socio-economic and politico-military) aimed at preventing challenges, dangers and threats to the national interests of Ukraine. It is also necessary to maintain a balance of forces, values, resources, political, legal and socio-economic problems in society and the state.

Key words: *conflict, secessionist conflict, processes of conflictization, war, globalization, Ukraine, Russian Federation.*

Статья отправлена: 10.06.2019 г.
© Авер'янова Н.М., Воропаєва Т.С.



Expert-Peer Review Board of the journal

Экспертно-рецензионный Совет журнала

Iliyev Veselin	candidate of technical sciences	assistant professor	
Chigirinskiy Yuliy L'vovich	candidate of technical sciences	assistant professor	Volgograd State Technical University
Shpinkovskiy Aleksandr Anatol'yevich	candidate of technical sciences	assistant professor	Odessa National Polytechnic University
Muzylov Dmitriy Aleksandrovich	candidate of technical sciences	assistant professor	Kharkov National Technical University of Agriculture named after Petr Vasilenko
Privalov Yevgeniy Yevgrafovich	candidate of technical sciences	assistant professor	Stavropol State Agrarian University
Kovalenko Tat'yana Antol'yevna	candidate of technical sciences		Povolzhsky State University of Telecommunications and Informatics
Tleuov Askhat Khalilovich	doctor of technical sciences	professor	Kazakh Agrotechnical University
Sysoyeva Vera Aleksandrovna	candidate of architectural sciences	assistant professor	Belarusian National Technical University
Nadopta Tat'yana Anatoliyevna	candidate of technical sciences		Khmelnitsky National University
Kapitanov Vasiliy Pavlovich	doctor of technical sciences	professor	Odessa National Maritime University
Mel'nikov Aleksandr Yur'yevich	candidate of technical sciences	assistant professor	Donbass State Machine-Building Academy
Tolbatov Andrey Vladimirovich	candidate of technical sciences	assistant professor	Sumy National Agrarian University



CONTENTS / СОДЕРЖАНИЕ

Innovative economics and management

Инновационная экономика и менеджмент

http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit08-03-002	4
MECHANISMS FOR THE IMPLEMENTATION OF THE PROGRAMME OF CREATION OF INNOVATION CENTERS	
<i>МЕХАНИЗМЫ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОГРАММЫ СОЗДАНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ЦЕНТРОВ</i>	
<i>Zaitsev N. S / Зайцев Н.С.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit08-03-003	11
THEORETICAL REVIEW OF LONG-TERM CARE INSURANCE	
<i>ТЕОРЕТИЧНИЙ ОГЛЯД СТРАХУВАННЯ ДОВГОСТРОКОВОГО ДОГЛЯДУ</i>	
<i>Yin Haiyan / Инь Хайянь, Huo Zhiping / Хуо Чжипинь</i>	
<i>Mykhailov Andrii / Михайлов Андрій, Yan Xiumin / Янь Сюмін</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit08-03-007	19
IT-TOOLS FOR OPTIMIZATION OF BUSINESS PROCESSES IN STARTUP PROJECTS	
<i>IT-ІНСТРУМЕНТИ ОПТИМІЗАЦІЇ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ В СТАРТАП-ПРОЕКТАХ</i>	
<i>Chuprina M.O. / Чупріна М.О., Tolbatov A.V. / Толбатов А.В.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit08-03-014	25
REVERSE LOGISTIC SYSTEM FOR MAINTENANCE URBAN SUSTAINABLE DEVELOPMENT	
<i>РЕВЕРСНА ЛОГІСТИКА СИСТЕМА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ МІСТ</i>	
<i>Averkyna M.F. / Аверкина М.Ф.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit08-03-021	30
THE ARKHANGELSK AND THE MURMANSK REGIONS: A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE COMPETITIVENESS OF THE ECONOMIES	
<i>АРХАНГЕЛЬСКАЯ И МУРМАНСКАЯ ОБЛАСТИ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ЭКОНОМИКИ</i>	
<i>Marcheva L.M. / Марчева Л.М., Bogdanova M.N. / Богданова М.Н.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit08-03-028	35
RESEARCH OF BANKRUPTCY IN CASE OF GREAT PAYMENTS	
<i>ДОСЛІДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА ЗА УМОВ ВЕЛИКИХ ВИПЛАТ</i>	
<i>Bilynskiy A.Ya. / Білинський А.Я., Chornyy R.O. / Чорний Р.О., Kinash O.M. / Кінаш О.М.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit08-03-031	41
FINANCIAL CONTROLLING AS AN EFFECTIVE MECHANISM FORMING STRATEGIC SOLUTIONS OF ENTERPRISES	
<i>ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ ПІДПРИЄМСТВ</i>	
<i>Dem'yanenko O.M. / Дем'яненко О.М.</i>	



http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit08-03-034	46
SOME TECHNIQUES OF CHANGING EMPLOYEE BEHAVIOR <i>НЕКОТОРЫЕ МЕТОДЫ ИЗМЕНЕНИЯ ПОВЕДЕНИЯ СОТРУДНИКОВ</i> <i>Jorovlea E. L. / Жоровля Э.Л.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit08-03-037	51
МОДЕЛЬ 4К: УПРАВЛІННЯ НА РЕЗУЛЬТАТ <i>MODEL 4C: MANAGEMENT FOR RESULTS</i> <i>Makovetska I. M. / Маковецька І.М.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit08-03-038	55
ASPECTS OF STRATEGY OF MERGERS AND ACQUISITIONS AGRICULTURAL INDUSTRIAL COMPLEX OF UKRAINE <i>АСПЕКТИ СТРАТЕГІЇ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ ПІДПРИЄМСТВ</i> <i>АГРАРНО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ</i> <i>Mitskevych N.V. / Міцкевич Н.В., Trotska T. O./ Троцька Т.О.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit08-03-040	59
USE OF ALTERNATIVE SOURCES OF ENERGY AS A COMPOSITION OF INNOVATION ECONOMY <i>ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ ЯК СКЛАДОВА</i> <i>ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ</i> <i>Rogach S.M./Розгач С.М.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit08-03-043	65
DIGITAL ECONOMY AS THE INSTRUMENT OF INNOVATIVE INTERACTION OF THE ENTERPRISES AND HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN THE REGION <i>ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА КАК ИНСТРУМЕНТ ИННОВАЦИОННОГО</i> <i>ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ И ВУЗОВ В РЕГИОНЕ</i> <i>Goncharova E. V. / Гончарова Е.В., Starovoytov M. K. / Старовойтов М. К.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit08-03-045	69
ROLE OF INNOVATIVE INFRASTRUCTURE IN DEVELOPMENT OF GREEN ECONOMY IN REGIONS OF RUSSIA <i>РОЛЬ ИННОВАЦИОННОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В РАЗВИТИИ ЗЕЛЕНОЙ</i> <i>ЭКОНОМИКИ В РЕГИОНАХ РОССИИ</i> <i>Shakhovskaya L. S. / Шаховская Л. С., Goncharova E. V. / Гончарова Е.В.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit08-03-047	74
DEVELOPMENT OF SCIENCE AS A CONDITION FOR SOLVING ENVIRONMENTAL PROBLEMS AND THE PREMISE FOR TRANSITION TO A SUSTAINABLE DEVELOPMENT WAY <i>РАЗВИТИЕ НАУКИ КАК УСЛОВИЕ РЕШЕНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ И</i> <i>ПРЕДПОСЫЛКА ПЕРЕХОДА НА ПУТЬ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ</i> <i>Moskvina A.O. / Москвина А.О., Pravnik Yu.O. / Правник Ю.О.</i>	

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit08-03-051>

78

CORRELATION REGRESSION ANALYSIS OF THE MATERIAL COMPONENT OF BRANDS OF SECOND-LEVEL BANKS**REPUBLIC OF KAZAKHSTAN**

КОРРЕЛЯЦИОННО-РЕГРЕССИОННЫЙ АНАЛИЗ МАТЕРИАЛЬНОЙ СОСТАВЛЯЮЩЕЙ БРЕНДОВ БАНКОВ ВТОРОГО УРОВНЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Kovshova T.P. / Ковшова Т.П.

Innovative approaches in law**Инновационные подходы в юриспруденции**<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit08-03-036>

85

REAL ESTATE AS THE SUBJECT OF THE CONTRACT OF PURCHASE AND SALE

НЕДВИЖИМОЕ ИМУЩЕСТВО КАК ПРЕДМЕТ ДОГОВОРА КУПЛИ-ПРОДАЖИ

Skvortsova T.A. / Скворцова Т.А., Morkovkina E.A. / Морковкина Е.А.

Innovations in Education**Инновации в педагогике**<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit08-03-011>

89

PROBLEMS OF FORMATION OF POST-INDUSTRIAL EDUCATION IN MODERN UKRAINE

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ
Bubnov I.V. / Бубнов І.В.

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit08-03-042>

93

DIGITAL COMPETENCE AS A METACOMPETENTITY

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК МЕТАКОМПЕТЕНТНІСТЬ
Kukh A.M. / Кух А.М., Kukh O.M. / Кух О.М.

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit08-03-046>

101

FORMATION OF SOCIO-CULTURAL COMPETENCE FOREIGN STUDENTS

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ
Vekua O.V. / Векуа О.В.

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit08-03-050>

106

STUDENTS' INDEPENDENT WORK, MAJOR PROBLEMS AND METHODS OF OVERCOMING.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ МЕДИКІВ, ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА МЕТОДИ ЇХ ПОДОЛАННЯ.
Spirina I.D. / Спіріна І.Д., Zhivilova Ya.S. / Живілова Я.С., Shornikov AV / Шорніков А.В.



Innovations in philology and linguistics

Инновации в филологии и лингвистике

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit08-03-044>

111

SPECIFICITY OF THE TRANSLATION OF TERMINOLOGICAL
VOCABULARY IN THE FIELD OF COMPUTER SCIENCE AND
INFORMATION TECHNOLOGIES (ON THE MATERIAL OF THE ENGLISH
LANGUAGE)

*СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ В ГАЛУЗІ
КОМП'ЮТЕРНИХ НАУК ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
(НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)*

Tolbatov A.V. / Толбатов А.В.

Innovative philosophical views

Инновационные философские взгляды

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit08-03-048>

116

УДК 321.013:316

FEATURES OF SECESSIONIST CONFLICTS: SOCIO-PHILOSOPHICAL
ASPECTS

*ОСОБЛИВОСТІ СЕЦЕСІОНІСТСЬКИХ КОНФЛІКТІВ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ
АСПЕКТИ*

Авер'янова Н.М. / Averianova N.M., Воронаєва Т.С. / Voropayeva T.S.



International periodic scientific journal

MODERN ENGINEERING AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES

Heutiges Ingenieurwesen und
innovative Technologien

Indexed in
INDEXCOPERNICUS
high impact factor (ICV: 71.70)

Issue №8

Part 3

June 2019

*Scientific achievements of the authors were also presented at the International Conference
"Scientific and technological revolution of the XXI century"*

(June 6-7, 2019)

*The decision of the international scientific conference:
works, that received positive feedback, have been recommended for publication in the journal
«Modern engineering and innovative technologies»*

Development of the original layout - Sergeieva&Co

Signed: 29.06.2019

Sergeieva&Co
Lußstr. 13
76227 Karlsruhe
e-mail: editor@moderntchno.de
site: www.moderntchno.de



*The publisher is not responsible for the reliability of the
information and scientific results presented in the articles*

With the support of International research
project SWorld
www.sworld.education



ISSN 2567-5273





www.moderntechno.de

e-mail: editor@moderntechno.de